

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΔΠΜΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ-ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

επιτελέσεις εκτός τόπου:

ζητήματα φύλου, χώρος και εξουσία στο
αντιεξουσιαστικό κίνημα της Αθήνας

εκπ: Μάνθα Κατσικανά

επίβη: Ντίνα Βαΐου

φεβρουάριος 2017

εισαγωγή

Οι κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές συγκυρίες των τελευταίων χρόνων στην Ελλάδα, έχουν διαμορφώσει τις συνθήκες για διάφορες «κινήσεις από τα κάτω», εξεγέρσεις, και διαμαρτυρίες, για διεκδικήσεις στο πεδίο των ανθρωπίνων και εργασιακών δικαιωμάτων, των κοινών, κατά της αστυνομικής και ρατσιστικής βίας.

Οι κινήσεις αυτές, συχνά με αρκετά διαφορετικές ιδεολογικές κατευθύνσεις, διεκδικήσεις αλληλότητας και κοινωνική σύσταση, χαρακτηρίστηκαν, πολλές φορές κινήματα πόλης ή αστικά κοινωνικά κινήματα, και αποτέλεσαν το αντικείμενο μεγάλου αριθμού ακαδημαϊκών και άλλων κειμένων, μεταφέροντας το ενδιαφέρον στην μελέτη «εναλλακτικών», αυθόρμητων κοινωνικών και πολιτικών δράσεων ως αντίδραση σε μια νεοφιλελεύθερη οικονομία, με πολυσυζητημένα παραδείγματα το κίνημα των πλατειών του 2011, τις διάφορες αυθόρμητες κινήσεις πολιτών σε επίπεδο γειτονιάς, αυτο-οργανωμένα κοινωνικά κέντρα σε διάφορες ελληνικές πόλεις και αναμφισβήτητα τα γεγονότα του Δεκέμβρη του 2008 (βλ. Γριτζάς & Καβουλάκος 2015, Arambatzi & Nicholls 2012, Κουτρονίκου & Σπανου 2013, Leontidou 2012, Ντάλιου 2015, Petropoulou 2010, Vaiou & Kalandides 2015, Stavrides 2010, 2014)

Ειδικότερα τα τελευταία, εμφανίζονται ως αφορμή κινητοποίησης μεγάλου μέρους της νεολαίας, θέτοντας τις βάσεις για τις πολιτικοκοινωνικές διεργασίες που ακολούθησαν στον δημόσιο χώρο της πόλης, για την διεκδίκηση αυτού που ο Lefebvre ορίζει ως το δικαίωμα στην πόλη : δικαίωμα στην ελευθερία, στην εξατομίκευση μέσα στην κοινωνικοποίηση, στην κατοικία και το κατοικείν. «Το δικαίωμα στο έργο [στη συμμετοχική δραστηριότητα] και το δικαίωμα στην προσοικείωση [εντελώς διαφορετικό από το δικαίωμα στην ιδιοκτησία] εξυπονούνται μέσα στο δικαίωμα στην πόλη» (Lefebvre, 1977[1968]).

Μελετώντας την διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία σχετικά με τα κοινωνικά κινήματα, τα νέα αστικά κινήματα και τις αστικές εξεγέρσεις- συγκρούσεις παράλληλα με την φεμινιστική κριτική σε σημαντικά έργα της, όπως αυτή της Sylvia Walby¹ για το έργο του Castells, γεννήθηκαν κάποια ερωτήματα:

Μπορούμε να μελετάμε τα κοινωνικά κινήματα και τις συλλογικές δράσεις παραμερίζοντας τους τρόπους με τους οποίους οι προϋπάρχουσες διαπλοκές εξουσίας και καταπίεσης αναπαράγονται, μέσα από τα κοινωνικά, έμφυλα και ταξικά προνόμια καθώς αυτά χωρικοποιούνται; Μπορούμε να θεωρούμε τα ριζοσπαστικά κοινωνικά κινήματα ως σχεδόν περιχαρακωμένα από τις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας που εμφανίζονται στην υπόλοιπη κοινωνία, βασισμένοι στα θεωρητικά προτάγματα αυτών;

Όπως, αναφέρει η Doreen Massey, σχετικά με την μελέτη ζητημάτων εξουσίας και αντίστασης στο πεδίο των κοινωνικών διεκδικήσεων και των κοινωνικών κινήματων, τα τελευταία χρόνια, διακρίνεται ένα είδος «ρομαντισμού του περιθωρίου» (romance μεταμόρφωση του χώρου, οι εξουσίες που εγγράφονται σε αυτόν αποσταθεροποιούνται φανερώνοντας όχι μόνο τις δυνατότητες της συλλογικής δράσης αλλά και της αλληλεπίδρασης του χώρου με τις έννοιες της εξουσίας και των κυρίαρχων δομών.

Πως όμως αυτή η παραγωγή και μεταμόρφωση του χώρου βιώνεται και σε τι βαθμό από τα διάφορα υποκείμενα που συμμετέχουν στις συλλογικές δράσεις, όταν οι σχέσεις εξουσίας δεν αποτελούνται από δυο σταθερούς πόλους(εξουσίας-αντίστασης), αλλά διαχέονται και επικαλύπτονται στα διάφορα χωρικά επίπεδα;

Μελετώντας τις διάφορες εννοιολογήσεις της εξουσίας, ο Tim Cresswell επισημαίνει πως η εξουσία συνήθως είναι έμμεση, αόρατη και εδραιώνεται μέσα από την πρακτική, ενώ σπάνια εμφανίζεται με άμεσο και βάρβαρο τρόπο (Cresswell, 2000). Έτσι, «ενώ η εξουσία γενικότερα είναι αόρατη, η χωρικοποιημένη εξουσία (spatialized power) στις καθημερινές της εκφάνσεις είναι ακόμα πιο αόρατη. Μέσα από την φυσικοποίηση της στους χώρους της καθημερινής εμπειρίας και πρακτικής, η εξουσία αυτή, με τη μορφή νορμών, προκαταλήψεων, και προσδοκιών γίνεται ιδιαίτερα ισχυρή» (Cresswell, 2000).

Ξεφεύγοντας, από το μοντέλο κέντρου-περιθωρίου, όπου το «σύστημα», ο κρατικός μηχανισμός, η αστυνομία, ο καπιταλισμός αντιπροσωπεύουν το κέντρο και το α/α/α κίνημα το περιθώριο, την αντίσταση, επέλεξα να μελετήσω το «κίνημα» αυτό ως ένα κοινωνικό πολιτικό «σύνολο» ομάδων που δραστηριοποιούνται κάτω από ένα κοινό αντι-εξουσιαστικό άξονα, αλλά με διαφοροποιημένες απόψεις και πολιτικές, στο χωρικό πλαίσιο του Αθηναϊκού αστικού χώρου.

Παράλληλα, επέλεξα ως «οδηγό» μου, για την μελέτη αυτή, προσωπικές ιστορίες και βιώματα ατόμων που «κινούνται» μέσα στους α/α/α χώρους (σε όλες τους τις εκδοχές), ενσωματώνοντας στην μελέτη μου την πεποίθηση ότι το «προσωπικό είναι πολιτικό» και ως τέτοιο δεν μπορεί να αγνοείται, να υποβιβάζεται και να εξοστρακίζεται από τη δημόσια σφαίρα και την παραγωγή γνώσης σε σχέση με αυτή. Όπως αναφέρει η Αθηνά Αθανασίου η διαπίστωση ότι «το προσωπικό είναι πολιτικό», τη δεκαετία του '70, ανέδειξε ότι «οι προσωπικές αγωνίες πηγάζουν από την κοινωνική κατάσταση των γυναικών και συνιστούν πολιτικά ζητήματα συστημικής δόμησης της εξουσίας που οδήγησε σε επανορισμό των συνόρων της ίδιας της πολιτικής» (Αθανασίου, 2006). Οι εμπειρίες και τα βιώματα, σε συνδυασμό με τις πρακτικές τις καθημερινότητας, τα οποία αποτέλεσαν τον κορμό της εργασίας, μέσα από μια σειρά συνεντεύξεων με μέλη συλλογικοτήτων και άτομα που κινούνται στην περιφέρεια αυτών, στα πλαίσια του κοινωνικού και πολιτικού χώρου του αντι-εξουσιαστικού κινήματος, κρίνονταν συχνά ανάξια των περιστάσεων για συζήτηση σε συλλογικές διαδικασίες. Ακόμα και με την μορφή καταγγελίας (σεξιστικής συμπεριφοράς, LGBTQ-φοβίας, περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης, βιασμών) τα συγκεκριμένα περιστατικά απωσιπούνταν, άλλοτε ως «υπερβολές» και άλλοτε ως «υστερίες», πάντα υποδεέστερα του ταξικού

εικόνα_1/The 1970 Women's March for Equality in NYC. Photograph, Eugene Gordon

αγώνα. Ενώ τα περιστατικά υπήρχαν και επαναλαμβάνονταν, αγνοούνταν συστηματικά, συγκαλύπτονταν ή δικαιολογούνταν από τισευρύτερες συλλογικότητες οδηγώντας σε αποχωρήσεις ομάδων από αυτές (με πιο πρόσφατο το παράδειγμα αποχώρησης της ΛΟΑ από το *Στέκι Μεταναστών*, βλ. Κεφ. 1)

Μελετώντας το προπαγανδιστικό υλικό συλλογικοτήτων του α/α/α χώρου διάφοροι κοινικοί άξονες αρχίζουν να αναδύονται: λεκτική σεξουαλική βία ως πολιτικό όπλο, ομοφοβία, μισογυνισμός, και παντού εικόνες αντρικών σωμάτων να μάχονται. Γίνεται φανερό ότι η «εικόνα» αλήθια και ο «λόγος» του α/α/α χώρου διακρίνεται από μια αρρενωπότητα, με συγκεκριμένα βιοηολογικά, κοινωνικά και ταξικά χαρακτηριστικά, συνοδευμένη από ένα φανταστικό περί επαναστατικότητας, ριζοσπαστικότητας και αντίστασης, το οποίο αποκλείει οτιδήποτε διαφέρει από τον νέο, αρτιμελή, οργισμένο, «αναρχικό», διαμορφώνοντας έναν κοινωνικό και πολιτικό χώρο εχθρικό, μισογυνιστικό και LGBTQ-φοβικό.

Με αφορμή την διαπίστωση αυτή, έχοντας παρακολουθήσει κατά καιρούς ανοιχτά καλέσματα του α/α/α χώρου, συνελεύσεις, πορείες διαμαρτυρίας και εκδηλώσεις σε κατειλημμένους χώρους, άρχισα να συζητώ με άτομα που βρίσκονταν πιο ενεργά και οργανωμένα στο χώρο από εμένα, σχετικά με το πως η παραπάνω άτυπη έμφυλη ιεραρχία των α/α/α χώρων και κοινοτήτων βιώνεται από άτομα που δεν εντάσσονται στην παραπάνω κατηγορία. Οι προσωπικές συζητήσεις και εκμυστηρεύσεις αργότερα πήραν την μορφή συνεντεύξεων, στις οποίες και βασίστηκε μεγάλο μέρος της ανάλυσης που θα ακολουθήσει. Έχοντας η ίδια, ως γυναίκα, νιώσει πάνω μου βλέμματα αποδοκιμασίας, περιφρόνησης, επιφυλακτικότητας και πιο σπάνια, αποδοχής, ανάλογα με την επιτέλεση που ακολουθούσα κάθε φορά στους συγκεκριμένους χώρους, βρέθηκα μπροστά στην διαπίστωση ότι δυστυχώς δεν ήμουν η μόνη. Παραβιαστικές, υποτιμητικές και «αστυνομευτικές» συμπεριφορές εις βάρος ατόμων που δεν εμπνίπουν στην αποδεκτή, στο «χώρο», «ορθή» επιτέλεση της ταυτότητας «αναρχικός/-ή», στη βάση της εμφάνισης, της έμφυλης επιτέλεσης και του σεξουαλικού προσανατολισμού, θέτουν επιτελέσεις, λόγους και έμφυλα σώματα εκτός τόπου.

Η φράση «ενάντια σε κάθε εξουσία» μπορεί να περικλείει μέσα της διάφορες κινηματικές «ατζέντες», την αντισυστημική, την αντικαπιταλιστική, την αντιρατσιστική, καθώς και τον αγώνα ενάντια στην πατριαρχία, ελάχιστες, όμως, φορές ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, ιδιαίτερα όταν οι «ατζέντες» αυτές, περνώντας από την θεωρία στην πράξη, ιεραρχούνται. Όταν σεξιστικές, ομοφοβικές και κακοποιντικές συμπεριφορές και ρητορικές αποσιωπώνται ως παρεξηγήσεις, ως συμβολισμοί που δεν υπάγονται σε καμία κριτική, ως προσωπικές διαμάχες, ή και ως προσωπικές εμμονές που «κάνουν κακό στον χώρο» και φανερώνουν «σεπαρατιστικές» διαθέσεις, τότε, το «προσωπικό», το βίωμα, αποσιωπώνται από την δημόσια σφαίρα, και εξοστρακίζονται στην ιδιωτική, αποπολιτικοποιώντας πλήρως αποτελέσματα και εμπειρίες σαφών πολιτικών επιλογών.

Αυτή η διπλωματική δεν ζητά απλά να διερευνήσει το θέμα των έμφυλων επιτελέσεων στους α/α/α χώρους, αλήθια να αναδείξει πως ο τρόπος που τα κοινωνικά κινήματα, οι ριζοσπαστικές πολιτικές ομάδες στην θεωρητική και πρακτική τους έκταση, μελετώνται, συχνά «αφήνουν στο σκοτάδι» τις μικροπολιτικές εξουσίες που διαχέονται στο κοινωνικό και υλικό χώρο.

Έτσι, βασισμένη σε ένα αριθμό συνεντεύξεων, στην μελέτη προπαγανδιστικού υλικού, στην επιτόπια έρευνα στους α/α/α χώρους, η διπλωματική αυτή έχει ως αντικείμενό της την ανάδειξη και αποτύπωση – χαρτογράφηση των μικροπολιτικών έμφυλης εξουσίας στην καθημερινότητα, στις πολιτισμικές και πολιτικές πρακτικές και συλλογικές διαδικασίες των κοινοτήτων του α/α/α χώρου στην Αθήνα, καθώς και

πως αυτές επηρεάζουν την χωρική εμπειρία των ατόμων που «κινούνται» στους συγκεκριμένους πολιτικούς και κοινωνικούς χώρους.

Σε ένα ένα περιβάλλον όπου η πολιτική συμμετοχή ατόμων μη- cis-ετεροκανονικών-λευκών-αντρών περιορίζεται, αποσιωπάται και «αστυνομεύεται», η πολιτική και κοινωνική διεργασία διεκδίκησης και αντίστασης αναδύεται ως μια ξεκάθαρα έμφυλη εμπειρία- είτε παθητική, εσωστρεφής, χαμηλών τόνων και ιδιωτική, είτε ενεργητική, εξωστρεφής και δημόσια. Σε αυτό το πλαίσιο, η διπλωματική αυτή μελετά τους τρόπους με τους οποίους οι διάφορες μορφές εξουσίας και βίας, μέσα από εμφυλίες, κοινωνικές και ταξικές ιεραρχήσεις αναπαράγονται μέσα στο ίδιο το κίνημα που υποτίθεται ότι τις πολεμά, ως μέρος μιας ακόμη μεγαλύτερης εξουσιαστικής, συστημικής δομής.

Οι εμπειρίες αυτές, οι κοινοί τόποι του τραύματος, άλλες φορές φαίνεται να λειτουργούν αποτρεπτικά για τα άτομα και τις διάφορες ομάδες ενώ άλλες φορές αναδύονται ως τόποι ενδυνάμωσης συσπείρωσης και διεκδίκησης στο εσωτερικά των ίδιων των κινήματων, μέσα από αυτό που η bell hooks ορίζει ως «το περιθώριο ως χώρος ριζικής διαφοράς» (hooks, 1992).

Σημειώσεις

1. Η Sylvia Walby αναφέρει στο Gender Transformations, σχετικά με «τυφλά σημεία» σχετικά με το κοινωνικό φύλο στα «νέα αστικά κινήματα» του Castells: «Η αποτυχία του να εκτιμήσει την σημασία της δυναμικής του κοινωνικού φύλου σημαίνει ότι ο ίδιος παρέχει μια λάθος εκτίμηση των δομικών αλληλαγών που παράγουν τα νέα κοινωνικά κινήματα με όρους σκαπιταλισμού και όχι πατριαρχίας. Έτσι δεν αναλύει την φύση των δυνάμεων που προκαλούν αυτές τις αλληλαγές...» (Walby, 1997). Όπως αναφέρει και η Linda McDowell (1999), η πολιτική γεωγραφία των δεκαετιών '60 και '70, χαρακτηρίζονταν από την αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η αναπαραγωγή, η φροντίδα των παιδιών και η ενδοοικογενειακή βία ως μη-δημόσια και άρα μη-πολιτικά, εντοπισμένα στην ιδιωτική σφαίρα. Σε αυτή τη λογική, η αποτυχία αυτή του Castells πηγάζει από το γεγονός ότι δεν αναγνωρίζει ως προσφορά την φροντίδα και την οικιακή εργασία που οι γυναίκες παρήγαν «στα σπίτια τους» ή εξαιτίας της «αγάπης τους» για την οικογένεια, αγνοώντας έτσι σημαντικά σημεία των φεμινιστικών διεκδικήσεων.

Επιτελέσεις εκτός τόπου: ζητήματα φύλου, χώρος και εξουσία στο αντι-εξουσιαστικό κίνημα της Αθηνas

μεθοδολογία

Η διπλωματική αυτή αναφέρεται σε θέματα έμφυλων επιτελέσεων διαθεματικότητας, χωρικών αποκλεισμών και ορίων στον υλικό και κοινωνικό χώρο του πολιτικού ακτιβισμού, μέσα από την περίπτωση των έμφυλων επιτελέσεων στους χώρους των πολιτικών ομάδων/συλλογικοτήτων του αναρχικού/αντι-εξουσιαστικού/αυτόνομου κινήματος στην Αθήνα.

Απορρίπτοντας την αυστηρή διπολική προσέγγιση κέντρου-περιθωρίου, βασισμένη στις δουλειές των bell hooks και Doreen Massey σχετικά με την εννοιολογική προσέγγιση του τόπου και τις μικροπολιτικές εξουσίες που αυτό εμπεριέχει αλληλά και τουπεριθωρίου και των δυνατοτήτων μελέτης του και επιλογής του ως θέσης ανάπτυξης λόγου και αντίστασης, επιχειρείται η ανάδειξη των πολλαπλών περιθωρίων και εξουσιών που εμπεριέχονται και αναπαράγονται μέσα από τα διάφορα συστήματα καταπίεσης, κυριαρχίας και αντίστασης, όταν αυτά συναντιούνται, επικαλύπτονται και διαπερνούν το ένα το άλλο.

Ο χώρος στον οποίο οι συλλογικότητες εντοπίζονται, δρουν και οργανώνονται δεν προσεγγίζεται ως ένα «κενό δοχείο» για την φιλοξενία των πολιτισμικών και κοινωνικών πρακτικών, ταυτοτήτων και σχέσεων αλληλά ως μέρος μιας δυναμικής σχέσης μεταξύ του χώρου, των σωμάτων, των πρακτικών μέσα από το έργο του Lefebvre. Ο χώρος προσεγγίζεται μέσα από την τριμερή διαλεκτική (dialectique de triplicate), σύμφωνα με την οποία ο χώρος παράγεται κοινωνικά και περιλαμβάνει τις 'χωρικές πρακτικές' (ο υλικός ή λειτουργικός χώρος), τις 'αναπαραστάσεις του χώρου' (ο χώρος ως κωδικοποιημένη γλώσσα) και τους 'χώρους αναπαράστασης' (ο άμεσα βιωμένος χώρος).

Αυτή η εννοιολόγηση του χώρου, διατρέχει την κατηγοριοποίηση των φυσικών χώρων που παρουσιάζεται μέσα στο κείμενο, και που διαμορφώνεται σύμφωνα με ένα σύνολο χαρακτηριστικών που προέκυψαν από την επιτόπια παρατήρηση όπως η προσβαση στις διαδικασίες τις οποίες αυτοί φιλοξενούν, η τυπολογία του χώρου, το νομικό καθεστώς που τους χαρακτηρίζει κλπ.

Οι διάφορες συλλογικότητες δεν αντιμετωπίζονται ως ένα ομοιογενές «κίνημα» ούτε ως μια συνεκτική «κοινότητα», αφού τέτοιες προσεγγίσεις δεν μπορούν να αποδώσουν τις πολιτικές διαφοροποιήσεις, τις ποικίλες κοινωνικές πρακτικές αλληλά κυρίως την πολλαπλότητα και διαθεματικότητα των υποκειμένων που σχηματίζουν τα

διάφορα δίκτυα κοινωνικών και χωρικών σχέσεων. Ο όρος «κίνημα» όπως χρησιμοποιείται εδώ, μπορεί να ενταχθεί στον ορισμό που δίνουν οι Diani και DellaPorta(2010): μια διακριτή κοινωνική διαδικασία, στην οποία τα άτομα εμπλέκονται σε συλλογικές δράσεις με εξωθεσμικό χαρακτήρα, σε συγκρουσιακές σχέσεις με σαφώς προσδιορισμένους αντίπαλους, και στην οποία τα άτομα συνδέονται

με πυκνά και άτυπα δίκτυα. Ο όρος «κοινότητα» χρησιμοποιείται στο κείμενο ως μια έννοια σχετική (relational) παρά ως μια σταθερή κοινωνική δομή: ορίζεται ταυτόχρονα από τις υλικές κοινωνικές σχέσεις και τις συμβολικές σημασίες, από σχέσεις εξουσίας, ενώ τα όριά της δημιουργούνται από μηχανισμούς συμπερίληψης (inclusion) και αποκλεισμού (McDowell, 1999). Ο a/a/a «χώρος» προσεγγίζεται έτσι ως ένας πολιτικό-κοινωνικός άξονας κάτω από τον οποίο δραστηριοποιούνται σε πολιτικό κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο, πληθώρα αυτο-οργανωμένων και αυθόρμητων πολιτικών κινήσεων με τη μορφή πολιτικών ομάδων, συλλογικοτήτων και ατομικοτήτων, με ισχυρούς μηχανισμούς συμπερίληψης και αποκλεισμού και όρια που μετασχηματίζονται, διευρύνονται ή συρρικνώνονται σε διαφορετικές χωρικο-χρονικές συγκυρίες.

Σε αυτό πλαίσιο αυτό, οι κοινωνικές, πολιτικές, πολιτισμικές και έμφυλες ταυτότητες που αναδύονται, μελετώνται ταυτόχρονα, ως αποτέλεσμα των διαφόρων διεργασιών κοινωνικοποίησης και πολιτικοποίησης μέσα από τις έννοιες των επιτελέσεων της Judith Butler και Homi Bahba, τόσο στο πεδίο της καθημερινότητας όσο και σε αυτό του λόγου. Η μελέτη των αναδιδόμενων κυρίαρχων ταυτοτήτων προσεγγίζεται μέσα από την έννοια των επιτελέσεων, βοηθώντας να κατανοήσουμε την διαδικασία ανάδυσης κυρίαρχων επιτελέσεων και σχέσεων αλληλεγγύης, τις οποίες οι συλλογικότητες υπερασπίζονται και ακόμη πως δομικές και πολιτισμικές δομές μέσα στην κοινωνία, όπως οι σχέσεις εξουσίας κυριαρχίας και τα πολιτισμικά στοιχεία, συνεισφέρουν στο χαρακτηρισμό και την έκφραση ενός κοινωνικού κινήματος.

Οι επιτελέσεις αυτές δεν μελετώνται μεμονωμένα αλλά ως μέρος ενός συστήματος που εμπεριέχει την θέση, τις κοινωνικές σχέσεις και τις διαπλοκές της εξουσίας, πέρα από το αντιθετικό ζεύγος καταπιεστών-καταπιεσμένων, που πολλές φορές εμφανίζεται μέσα από την προσέγγιση της πολιτικής ταυτοτήτων (identity politics).

Παράλληλα, οικισμικές και έμφυλες ιεραρχίες που εντοπίζονται στον a/a/a «χώρο» αναλύονται σε κοινωνικό, πολιτικό και χωρικό επίπεδο μέσα από την διεπιστημονική προσέγγιση που συνδυάζει την θεωρία της επιτέλεσης, της πολυπλοκότητας και της τοπικότητας των φεμινιστικών προσεγγίσεων, με μια κριτική ανάγνωση της θεωρίας των αρρενωποτήτων, πέρα από το δίπολο άνδρας-γυναίκα, μέσα από τις πιο πρόσφατες προσεγγίσεις και προσθήκες.

Η έννοια του σώματος και η υλικότητά του δεν εμφανίζονται εδώ μέσα από θεωρήσεις περί βιολογικού φύλου, αλλά μέσω της ορατότητας των διάφορων επιτελέσεων, της κινητικότητας στον κοινωνικό, πολιτικό και υλικό χώρο, καθώς και μέσα από τη προσέγγιση του ανθρώπινου σώματος ως πρωταρχικού τύπου μέσα από τα έργα των McDowell(1999), Grosz(1995, 2001), Butler(1988, 1990) και Young (1999)

Παράλληλα, η αναπαραγωγή των σχέσεων εξουσίας και καταπίεσης διερευνάται μέσα από την κριτική ανάγνωση της θεωρίας των «χωριστών σφαιρών» (separate spheres) και της διαπλοκής της με την ιδιότητα του πολίτη ως κατασκευασμένη στα πρότυπα του δυτικού λευκού άντρα, όπως προσεγγίζεται από την φεμινιστική πολιτική θεωρία και ιδιαίτερα από το έργο της Nancy Fraser (1989), καθώς και μέσα από την έννοια της φυσικοποιημένης παροχής «κοινωνικής μητρότητας» και

φροντίδας (social mothering) στις συλλογικές δράσεις και καθημερινές πρακτικές των πολιτικών συλλογικοτήτων.

Μεγάλο μέρος του υλικού που αναλύεται στην εργασία απαρτίζεται από τις προσωπικές ιστορίες, βιώματα ατόμων που κινούνται στο α/α/α χώρο και εμπλέκονται σε διαφορετικό βαθμό και από διαφορετική θέση στις διάφορες συλλογικές διαδικασίες, μέσα από την προσέγγιση του προσωπικού ως πολιτικό. Στο πλαίσιο αυτό, οι εμπειρίες και τα βιώματα δεν αναδύονται ως μια συλλογική εμπειρία μιας διαπολιτισμικά, φυλετικά, και έμφυλα ομοιογενούς ομάδας (όπως πχ η «κατηγορία γυναίκες») αλλά ως ένας κοινός τόπος εμπειριών που πηγάζουν από τις διάφορες εκφάνσεις της έμφυλης συμβολικής βίας, της έμφυλης ιεραρχίας και καταπίεσης, μέσα από τις επικαλύψεις και διαπλοκές αυτών στα διάφορα κοινωνικά και χωρικά δίκτυα.

Παράλληλα, επιχειρείται να αναδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο τα έμφυλα, κοινωνικά και ταξικά προνόμια λαμβάνουν σαφή χωρική έκφραση η οποία μεταφράζεται σε φυσικά και νοητά όρια, εμπόδια και αποκλεισμούς στην χωρική εμπειρία του έμφυλου υποκειμένου. Έτσι οι τόποι εξουσίας, αντίστασης, διαμαρτυρίας, πάλης και κοινωνικοπολιτικής ζύμωσης δεν μελετώνται τόσο ως προς τον χωρικό εντοπισμό τους μέσα σε ένα συγκεκριμένο χωρικό πλαίσιο, αλλά ως προς την ποιότητα και την δυναμική τους, ως παραγόμενοι κοινωνικά τόποι κοινωνικής δράσης και αναπαραγωγής.

Κατά την εμπειρία αυτή, το σώμα ως «έμφυλο και ταυτόχρονα έκχωρο» (Σταυρίδης, 2010) δεν προσεγγίζεται αλλά ως ένας φορέας κοινωνικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών. Η υλικότητα του σώματος συνδέεται τόσο με την επιτέλεση των διαφόρων ταυτοτήτων όσο και με την ορατότητά τους στο κοινωνικό και φυσικό χώρο όπου οι αποκλεισμοί δεν περιορίζονται σε μια μεταφορά για την πολιτική συμμετοχή, αλλά επεκτείνονται στην «αστυνόμηση» του σώματος και την πειθάρχηση του σε έμφυλες επιτελέσεις που ταυτίζονται με την πολιτική ακεραιότητα και την εδαφικότητα του πολιτικού-κοινωνικού κινήματος από το οποίο αναδύονται.

ερευνητική διαδικασία

Όσον αφορά στην ερευνητική διαδικασία που ακολούθηθηκε, πέρα από τη μελέτη ανάλογης βιβλιογραφίας, μεγάλη σημασία δόθηκε στην έννοια του βιώματος, τόσο από την δική μου πλευρά ως ερευνήτριας όσο και ως μέρος μιας διεπιστημονικής προσέγγισης που περνά από το προσωπικό στο συλλογικό και αντίστροφα. Η επιλογή αυτή έγινε κυρίως έχοντας την διάθεση της διερεύνησης του «προσωπικού ως πολιτικό» στην μελέτη των κινήματων και της συλλογικής εμπειρίας στον χώρο, καθώς η άρνηση της συνθήκης αυτής κρίνεται καταλυτική για τη διαρκή αποσιώπηση περιστατικών έμφυλης βίας στο συγκεκριμένο χώρο.

Χωρικό πλαίσιο της έρευνας αποτελεί η ευρύτερη περιοχή του κέντρου της Αθήνας, στο οποίο εντοπίζονται κατειλημμένοι και δημόσιοι χώροι, καθώς και η περιοχή των Εξαρχείων, στην οποία και εντοπίζεται μεγάλος αριθμός κατειλημμένων χώρων και «στεκιών», στους οποίους πραγματοποιούνται οι διάφορες εκδηλώσεις, δράσεις και συλλογικές διαδικασίες.

Το μεγαλύτερο τμήμα της έρευνας πραγματοποιήθηκε τα έτη 2015-2016, όμως περιστατικά που αναφέρονται στην διηλωματική εργασία εντοπίζονται στο χρονικό φάσμα, από τον Δεκέμβρη του 2008 έως και σήμερα, και ιδιαίτερα κατά τα τελευταία τέσσερα χρόνια.

Στο υλικό που μελετήθηκε συμπεριλαμβάνεται μια σειρά συνεντεύξεων [32] ατόμων, μελών διαφόρων ομάδων του α/α/α χώρου, αλλιά και ατόμων που κινούνται «περιφερειακά» αλλιά συστηματικά στο χώρο αυτό, χωρίς να συμμετέχουν οργανωμένα σε κάποια ομάδα, στην περιοχή της Αθήνας. Πρόκειται για άτομα ηλικίας 18-45 ετών, διαφορετικού φύλου, τάξης, μορφωτικού επιπέδου και σεξουαλικής ταυτότητας, οι συνεντεύξεις έγιναν με τη μορφή ελεύθερης συζήτησης.

Στις παραπάνω συνεντεύξεις ελεύθερης μορφής, οι συνομιλητές/τριες μίλησαν για την εμπειρία τους στον α/α/α χώρο, για το πως αντιλαμβάνονται τον φυσικό χώρο στον οποίο δραστηριοποιούνται, την άποψη τους για την εκπροσώπηση (representation) και τις έμφυλες αναπαραστάσεις στα πλαίσια αυτού, αλλιά και για το πως η ίδια τους η έμφυλη επιτέλεση επηρεάζει συχνά την καθημερινότητα τους και την πολιτική τους εμπειρία, στο δεδομένο κοινωνικό και χωρικό πλαίσιο.

Σε συνδυασμό με τις συνεντεύξεις μελετήθηκε προπαγανδιστικό υλικό[κείμενα, «μπροσούρες», αφίσες, καλέσματα, αυτοκόλλητα], πολιτισμικό υλικό όπως μουσική, εικονογραφήσεις, γκράφιτι αλλιά και υλικό προϊόν του δημόσιου διαλόγου που αναπτύσσεται και εντοπίζεται στις διάφορες ιστοσελίδες «αντι-πληροφόρησης» και ιστολόγια συλλογικότητας, στις οποίες συχνά μεταφέρονται συζητήσεις, από τον δημόσιο στον διαδικτυακό χώρο. Εδώ, ο διαδικτυακός χώρος προσεγγίζεται ως ένας υβριδικός χώρος, με χαρακτηρισικά δημόσια και ιδιωτικής σφαίρας, που αν και δεν υποστηρίζεται από την υλικότητα του σώματος, δίνει την δυνατότητα για την έμφυλη επιτέλεση μέσω του λόγου, του ύφους και της γλώσσας.

Ταυτόχρονα, μελετήθηκαν κείμενα- καταγγελίες, αναρτημένα κυρίως στο διαδικτυακό χώρο, είτε ατομικά είτε μέσα από αναρχο-φεμινιστικές και queer ομάδες, που δραστηριοποιούνται στο χώρο και οι οποίες, πολλές φορές, λειτουργούν ως ο μόνος τρόπος περιστατικά έμφυλης βίας να γίνουν γνωστά «έξω» από την κάθε συλλογικότητα.

Ακόμη, σημαντικό μέρος της μελέτης αποτέλεσε η παρακολούθηση εκδηλώσεων, πολιτικών και θεματικών φεστιβάλ, διαμαρτυριών, πορειών και ανοιχτών συνελεύσεων, κατά την οποία μου δόθηκε η δυνατότητα να σχηματίσω με ευρύτερη, ολοκληρωμένη εικόνα σχετικά με συμπεριφορές και καταστάσεις για τις οποίες είχα ακούσει στις συνεντεύξεις, ενώ άλλες φορές έγινα η ίδια μάρτυρας, ακόμα και δέκτρια σεξιστικών, μισογυνιστικών και ομοφοβικών συμπεριφορών. Η προσωπική βιωματική εμπειρία μου δεν αναφέρεται μόνο σε αυτήν ως ερευνήτριας αλλιά και ως έμφυλου υποκειμένου, κινούμενου στα «πέριξ» διαφόρων δράσεων και εκδηλώσεων ομάδων του α/α/α «χώρου».

Μέσα από την μελέτη όλων των παραπάνω αναδύθηκαν διάφοροι κοινοί τόποι, εμπειρίες έμφυλων υποκειμένων, διαφορετικού φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού και τάξης. Οι τόποι αυτοί, μέσα από βιώματα αποκλεισμού, καταπίεσης και πολλές φορές βίας διαφορετικών ειδών, μέσα από την αποσιώπηση, αναδύονται ως τραύματα προκαλούμενα από την αναπαραγωγή των πατριαρχικών σχέσεων εξουσίας.

Επιτελέσεις εκτός τόπου: ζητήματα φύλου, χώρος και εξουσία στο αντι-εξουσιαστικό κίνημα της Αθηνas

1_ από την θεωρία στην πράξη:
ενάντια σε κάθε μορφή
εξουσίας;

Στις 5 Οκτωβρίου 2016, η *Λεσβιακή Ομάδα Αθήνας* αποχώρησε από την συνέλευση που πραγματοποιήθηκε στο *Στέκι Μεταναστών*, χώρου που φιλοξενεί τη δραστηριότητα και εκδηλώσεις διαφόρων συλλογικοτήτων (αντιφασιστικές-αντιρατσιστικές, προσφυγικές – μεταναστευτικές, LGBTQ), μετά από την καταγγελία γυναίκας ότι παρενοχλήθηκε σεξουαλικά από άντρα-μέλος της συνέλευσης, κατά τη διάρκεια εκδήλωσης.

Στην αποχώρηση της ομάδας, που επί χρόνια αποτελούσε μέρος της ευρύτερης συλλογικότητας , όπως αναφέρεται και στην ανακοίνωση της ΛΟΑ (βλ. Παράρτημα), υπήρξε καταλυτική η *«αναπαραγωγή σεξιστικών συμπεριφορών, πατριαρχικού λόγου, υποτίμησης της γυναίκας, δηλαδή όλα τα χαρακτηριστικά της κουλτούρας του βιασμού και τη βία που βιώσαμε εκεί μέσα»*.

Το περιστατικό αυτό δεν είναι μοναδικό στην ευρύτερη κοινότητα του α/α/α χώρου, αφού παραβιαστικές, σεξιστικές, LGBTQ-φοβικές συμπεριφορές και σεξουαλικές παρενοχλήσεις αποτελούν σύνθετο φαινόμενο, με πολλή από τα περιστατικά να αποσιωπώνται και μην καταφέρνουν να «βγουν» έξω από τους χώρους των συλλογικοτήτων: η αντιμετώπιση των περιστατικών στο πλαίσιο των συλλογικών διαδικασιών του α/α/α χώρου φανερώνει ένα κλίμα εχθρικό και καχύποπτο απέναντι στο μη-straight-cis-λευκό άντρα, μια φιγούρα στην οποία ενσωματώνεται η κυρίαρχη επιτέλεση της έμφυλης, πολιτισμικής και πολιτικής ταυτότητας του *«αντιεξουσιαστή»*, του *«αναρχικού»*.

Συνήθως, οι ομάδες ή μεμονωμένα άτομα που υποστηρίζουν το άτομο που καταγγέλλει το περιστατικό αντιμετωπίζονται με μια χαρακτηριστική συμπεριφορά, συνοδευμένη από συχνά τον ίδιο λόγο που προτάσσει το ταξικό, αντισυστημικό, αντιρατσιστικό αγώνα, «πάνω» από ζητήματα φύλου, σε συνδυασμό με την αναπαραγωγή σεξιστικών και LGBTQ-φοβικών αντιλήψεων. Το ίδιο το άτομο-δέκτης τέτοιων επιθέσεων αντιμετωπίζεται με δυσπιστία και καχυποψία, με την έμφυλη ταυτότητα και την επιτέλεση στους συλλογικούς χώρους να αποτελούν καθοριστικά για την αξία της προσφοράς στο κίνημα και τις διαδικασίες, την εγκυρότητα και την

αξιοπιστία της/του σε ένα χώρο ήδη εγκαθιδρυμένων πατριαρχικών σχέσεων εξουσίας.

Όπως η ίδια ΛΟΑ αναφέρει στην ανακοίνωσή της, σχετικά με το τι εκτυλίχθηκε στην εν λόγω συνέλευση:

«Η τυπικά και επιθετικά σεξιστική κουλτούρα της “έλα μωρέ τώρα” παραβίασης των ορίων του σώματος μίας γυναίκας έγινε πλήρως αποδεκτή από την ομήγυρη, η οποία παρέμεινε σε όλη τη διάρκεια έκπληκτη για το χαρακτηρισμό του περιστατικού ως σεξιστικού. Ακόμη πιο ενδεικτική ήταν η εμμονική άρνηση να ακουστεί ο τρόπος που βίωσε τη σεξουαλική παραβίαση η γυναίκα, ενώ αμέσως υιοθετήθηκε ως αλήθεια ο τρόπος που το περιέγραψε ο θύτης, κατηγορώντας τη γυναίκα για διασυρμό. Με κλασικό πατερναλιστικό τρόπο, οι χαρακτηρισμοί που δόθηκαν στη γυναίκα επικεντρώθηκαν στα σωματικά της χαρακτηριστικά κι υποτιμήθηκαν οι φεμινιστικές της ζυμώσεις, ως “κακές παρέες”.»

Το παραπάνω περιστατικό δύσκολα εκπλήσσει κάποιον που κινείται στον α/α/α χώρο και τις διαδικασίες του, αφού αναδεικνύει τις σχέσεις εξουσίας και τις έμφυτες ιεραρχήσεις που συναντώνται σε αυτόν και οι οποίες εκφράζονται μέσα από ένα σύνολο σεξιστικών, μισογυνιστικών, φοβικών και πατριαρχικών πολιτικών και κοινωνικών πρακτικών, αντιλήψεων, συμπεριφορών και λόγου. Αυτό που συχνά αναφέρεται ως «*μεμονωμένο περιστατικό*» ή παρεξήγηση μεταξύ ενός κατά τα ήθη «*καλού παιδιού*», «*συντρόφου*» και κάποιου «*υπερευαίσθητου*», «*ευέξαπτου*», «*υστερικού*» ατόμου αποτελεί αναμφισβήτητη πραγματικότητα. Όπως αναλύεται και στην συνέχεια της εργασίας, οι εκφάνσεις αυτής της συμβολικής βίας του φύλου στους α/α/α χώρους εμφανίζεται στις καθημερινές πρακτικές, στη κλίμακα του σώματος και του προσωπικού χώρου, στο λόγο και στις προθέσεις που αυτός εκφράζει, στις μικρο-επιθετικότητες (microaggressions), στις ανεπαίσθητες πολιτικές σώματος και φύλου.

Το σύνθημα «*ενάντια σε κάθε εξουσία*» που συναντάται στο λόγο του αντι-εξουσιαστικού κινήματος συχνά εμπεριέχει και «*τον αγώνα κατά της πατριαρχίας*», μια μορφή εξουσίας η οποία συχνά προσεγγίζεται ως παρελκόμενο του καπιταλισμού και άρα έξω από τις ιδεολογικά περιχαρακωμένες α/α/α κοινότητες. Άλλες φορές, το ίδιο αυτό πρόταγμα του «*αγώνα κατά της πατριαρχίας*» εμπεριέχεται σε καταστατικά και πολιτικά κείμενα συλλογικοτήτων, με τους όρους να χρησιμοποιούνται, τόσο για την προσέλιψη «*νέου αίματος*» όσο και για την δημιουργία ενός πολιτικά ορθού προφίλι στην ευρύτερη κοινότητα, αναφέρει η παρακάτω πληροφορήτρια:

«*Πολλές φορές γράφονται κείμενα που υποτίθεται θίγουν και λίγο το θέμα του φύλου.. βγαίνουν και αυτοκόλλητα... αλλά μεταξύ μας όλοι γνωρίζομαστε και φαίνεται ότι κάποια πράγματα έχουν να κάνουν με ένα καλό προφίλ παρά με πράξη...για μένα το χειρότερο είναι όταν ζητάνε από άτομο που είναι gay lesbian κλπ να τους φωτίσει...μπας και αποκτήσουν και αυτό το credit και είμαστε εντάξει...εννοείται έτσι γίνονται και καφρίλες αλλά που να εξηγείς...»*

Μέσα από τις συνεντεύξεις οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της εργασίας, την επιτόπια παρατήρησή, την μελέτη υλικού αλήθαι και από την προσωπική εμπειρία, μου δόθηκε η ευκαιρία να διερευνήσω την έκταση στην οποία αυτή η απόκλιση θεωρίας και πράξης επηρεάζει την συγκρότηση του κοινωνικο-πολιτικού υποκειμένου της διαπάλης και την χωρική εμπειρία ατόμου που επιλέγει να συμμετάσχει σε ένα «*αντι-εξουσιαστικό*» «*ριζοσπαστικό*» κίνημα, το οποίο όμως αναπτύσσεται στα πλαίσια ενός ευρύτερου σεξιστικού, πατριαρχικού και ετεροκανονικού κοινωνικού, πολιτικού περιβάλλοντος.

Αυτό που επιβεβαιώθηκε από τις πρώτες κιόλας συνεντεύξεις ήταν ότι περνώντας από την θεωρία στην πράξη, οι διάφορες μορφές εξουσίας και καταπίεσης υπόκεινται σε μια άτυπη ιεράρχηση κατά την οποία άμεση προτεραιότητα δίνεται στην «ταξική πάλη», στον αγώνα ενάντια στην αστυνομική βία, στον φασισμό και τον ρατσισμό, ενάντια στο κεφάλαιο και στη κρατική εξουσία, τοποθετώντας το ζήτημα του σεξισμού και της πατριαρχίας σε δεύτερη μοίρα.

Τα ζητήματα αυτά, συχνά αντιμετωπίζονται ως περιττά στον δημόσιο και πολιτικό λόγο ή όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε σε μία ανεπίσημη συζήτηση για το σεξισμό στο «χώρο», «*αυτά είναι φρουφρού κι αρώματα*», που φαίνεται να αφορούν συγκεκριμένες ομάδες της κοινωνίας, αφού η παραπάνω ιεράρχησή δεν εμπεριέχει μόνο της διάφορες μορφές καταπίεσης αλλά και το βίωμα που αυτές προκαλούν. Η διαθεματικότητα και η πολυπληθότητα που χαρακτηρίζουν τα υποκείμενα αγνοούνται συστηματικά, όχι μόνο ορίζοντας καταπιεστικά βιώματα ως άκαιρα και ασήμαντα, αλλά, παράλληλα, αποφασίζοντας ποια σώματα αξίζουν την υπεράσπιση και ποια βιώματα την αλληλεγγύη της α/α/α κοινότητας.

Μέσα από αυτές τις μονοθεματικές προσεγγίσεις της εξουσίας και της καταπίεσης δομείται ένα ισχυρό φαντασιακό περί αντίστασης, στο οποίο δεσπόζει η «μάτσο»¹ επιτέλεση του νεαρού, αρτιμελούς, λευκού αντρικού σώματος να συμμετέχει στις οδομαχίες, να μιλά δυνατά και παθιασμένα σε συνελεύσεις να συμπαραστέκεται και να μάχεται για τον μετανάστη, για τον πολιτικό κρατούμενο. Στα πλαίσια αυτού του φαντασιακού, ο αντι-εξουσιαστικός αγώνας χαρακτηρίζεται από μία χωρικότητα-ένδειξη της προσφοράς του ατόμου στις συλλογικές διεκδικήσεις αφού «*ότι και να λέμε τώρα, ο πραγματικός αγώνας, και οι συνειδήσεις χτίζονται στα οδοφράγματα... αν δεν βγεις στο δρόμο...*», όπως ακούστηκε στην συνέχεια της παραπάνω συζήτησης. Το φαντασιακό αυτό, όπως και οι συνήθεις προσεγγίσεις στην μελέτη των ριζοσπαστικών κινήματων, δομούνται επάνω στη δυαδικότητα του μοντέλου εξουσίας-αντίστασης, όπου και οι δυο έννοιες προσεγγίζονται με μια απολυτότητα που ορίζει την εξουσία ως μια ακλόνητη δομή, εντοπισμένη χωρικά σε συγκεκριμένους θεσμοθετημένους χώρους-στο κέντρο, ενώ την αντίσταση ως αδιαπέραστη (πολιτικά, χωρικά και κοινωνικά) και συνεχής- στο περιθώριο.

Για την Massey[2000], ένα τέτοιο χωρικό φαντασιακό όχι μόνο δεν μας επιτρέπει να δούμε πολιτικά τον φυσικό και κοινωνικό χώρο, αλλά μέσα από το το δίπολο εξουσίας/αντίστασης, από τα ρομαντικοποιημένα «περιθώρια» φαίνεται να διαφεύγουν «οι ευθύνες τις εξουσίας». Όπως προανέφερα στην εισαγωγή της εργασίας, οι κοινωνικοί χώροι αντίστασης, εξέγερσης και διεκδίκησης, δεν εξαιρούνται εξορισμού από τις γεωγραφίες εξουσίας, κοινωνικής ηγεμονίας. Αντίθετα, οι πατριαρχικές και εξουσιαστικές σχέσεις αναπαράγονται, όταν τα κοινωνικά και εμφύλη προνόμια δεν αναγνωρίζονται ως τέτοια, κυρίως ως επακόλουθο υιοθέτησης αντιλήψεων που τοποθετούν τα ζητήματα εμφύλης βίας και έμφυλων σχέσεων στην ιδιωτική σφαίρα και όχι στην δημόσια «αρένα» της πολιτικής ζύμωσης και των διεκδικήσεων.

Στο ευρύτερο α/α/α χώρο τα διάφορα ζητήματα πατριαρχικής εξουσίας και αντιλήψεων «εξωτικοποιούνται» κατά κάποιο τρόπο και αποδίδονται τόσο στην «συμβατική» αστική κοινωνία, σε αντίπαλους πολιτικούς χώρους, όσο και σε διαφορετικά κοινωνικά και χωρικά πλαίσια, όπως στα ολιγαρχικά καθεστώτα χωρών «του τρίτου κόσμου». Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο κείμενο της *Αναρχικής Συλλογικότητας Antinertia* (βλ. Παράρτημα), σχετικά με τον σεξισμό στην αναρχία:

«Η συμπάθεια και η ένδειξη αλληλεγγύης, στις περισσότερες περιπτώσεις, φαίνεται να είναι αποτέλεσμα της πρόσληψης της βίας κατά των γυναικών ως ένα μακάβριο θέαμα παρά μια άμεση προσπάθεια για ειλικρινή κατανόηση των αιτιών της και των πραγματικών της διαστάσεων.»

Η αντίσταση αλληλά και η άσκηση εξουσίας δεν αποτελούν αποκλειστικές εμπειρίες συγκεκριμένων φύλων τάξεων και εθνικοτήτων εντοπισμένες σε συγκεκριμένους τόπους, αλληλά δυναμικές σχέσεις πολλαπλότητας θέσεων, κοινωνικών, πολιτισμικών και χωρικών

Όπως διαπιστώθηκε και από μεγάλο αριθμό συνεντεύξεων, ο σεξισμός και η LGBTQ-φοβία συχνά δεν αναγνωρίζονται ως πρόβλημα της κοινότητας από τα ίδια τα μέλη της, ακόμα και όταν μεμονωμένα άτομα ή ομάδες αναφέρονται συστηματικά στα θέματα αυτά. Ειδικότερα κατά τα τελευταία χρόνια, μεγάλος αριθμός συλλογικοτήτων και ομάδων αναρχο-φεμινιστικού και LGBTQ χαρακτήρα δραστηριοποιούνται στον α/α/α χώρο, αναδεικνύοντας ζητήματα σεξισμού και LGBTQ-φοβίας εντός και εκτός των χώρων της α/α/α κοινότητας, αντιμετωπίζοντας συχνά ένα κλίμα καχυποψίας, που εκφράζεται κυρίως μέσω της ρητορικής του «αντίστροφου σεξισμού». Σύμφωνα με αυτή, αποδίδεται στους διάφορους φεμινισμούς μια προκατάληψη σε σχέση με την συμπεριφορά των αντρών καθώς και μια εμμονή με την πολιτική ορθότητα, ενώ ο ίδιος ο φεμινισμός εξισώνεται με το «φαλλοκρατισμό», με απώτερο σκοπό του την κυριαρχία των γυναικών επί των αντρών. Οι ίδιες οι φεμινιστικές ομάδες, ομάδες φύλου και LGBTQ χαρακτήρα αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο αυτό ανταγωνιστικά, αφού θεωρείται ότι μέσω των παρεμβάσεών τους αποπροσανατολίζουν το «κίνημα» από την ταξική πάλη και τους αγωνιστικούς του στόχους. Έτσι καταγγελίες και παρεμβάσεις σχετικά με τα θέματα σεξισμού και ομοφοβίας αντιμετωπίζονται ως «υπερβολές», με τα άτομα να χαρακτηρίζονται συχνά «υστερικά», «ανέραστα», «μίσανδρα» ή αηλιώς, όπως συνηθίζεται, τα τελευταία χρόνια, στις διάφορες συζητήσεις, ως «φεμιναζί».

Οι έμφυλες ιεραρχίες και οι πατριαρχικές αντιλήψεις στους α/α/α χώρους, όμως, δεν εμφανίζονται απλά στα πλαίσια ενός γενικευμένου αντι-εξουσιαστικού προτάγματος, η πρακτική εφαρμογή του οποίου λειτουργεί προβληματικά, αποκαλύπτοντας μια απόσταση θεωρίας και πράξης. Ως ένα κίνημα με αντισυμμικά και αντι-εξουσιαστικά προτάγματα ο α/α/α χώρος βρίσκεται μπροστά στο γεγονός ότι αναπαράγει συστηματικά τις πατριαρχικές αντιλήψεις και πρακτικές της συμβατικής αστικής κοινωνίας που αντιμάχεται, διαμορφώνοντας γεωγραφίες αποκλεισμού, έμφυλης διαγραφής(erasure) στον υλικό και κοινωνικό χώρο, θέτοντας συγκεκριμένες επιτελέσεις εκτός τόπου. Πρόκειται για ένα βαθύτερο σύστημα μικρο-εξουσιών οι οποίες διαπλέκονται και δημιουργούν μια σειρά από φυσικοποιημένα έμφυλα και κοινωνικά προνόμια, τα οποία χωρικοποιούνται με ποικίλους τρόπους. Μέσα από το έργο των Massey και Young, γίνεται εμφανές ότι οι διεργασίες εξουσίας, ηγεμονίας και αντίστασης είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τις διαρθρώσεις του κοινωνικού και φυσικού χώρου: ο τόπος είναι μια ετερογενής κατασκευή, ένας δυναμικόστος της κοινότητας (Massey, 1993) και έτσι η κοινότητα και άρα τόπος μπορεί να περιλαμβάνουν ένα εύρος αποκλεισμών (που εκδηλώνονται με τοπικές ενδείξεις σεξισμού, ρατσισμού, εθνικού σωβινισμού και υποτίμησης της τάξης) αλληλά και συμπεριλήψεων(inclusions).

Έτσι η έννοια του τόπου υπονοεί τόσο τις έννοιες του ελέγχου και τις επιτήρησης όσο και αυτές της κοινότητας και της ελεύθερης έκφρασης «μέσα από τις επιπτώσεις της συλλογικής μνήμης, των φαντασιακών και των θεσμών, και μπορεί γίνει αντιληπτή ως αυτή που εδραιώνει τις διάφορες «κοινωνικές σχέσεις, τις υλικές πρακτικές, στοιχεία στο λόγο και τις μορφές εξουσίας»(Sharp, 2000).

Επιτελέσεις εκτός τόπου: ζητήματα φύλου, χώρος και εξουσία στο αντι-εξουσιαστικό κίνημα της Αθηνas

2_κέντρο/περιθώριο: το
ανδρο-κεντρικό χωρικό
φαντασιακό εξουσίας/
αντίστασης

Όπως προαναφέρθηκε σχετικά με την μεθοδολογία που ακολούθηθηκε στην εργασία, οι χωρικότητες των επιτελέσεων φύλου στους χώρους του α/α/α κινήματος στην Αθήνα, οι τόποι της εμπειρίας και της δράσης, προσεγγίζονται μέσα από παράλληλες αναγνώσεις του χώρου, του φύλου, των κοινωνικών και πολιτισμικών ταυτοτήτων και των καθημερινών πρακτικών καθώς και των τρόπων με τους οποίους οι έννοιες αυτές διαπλέκονται. Για την Massey, ως τόπος νοείται μια ιδιαίτερη στιγμή στην αλληλοτομία κοινωνικών σχέσεων, ως μόνιμα εν τω γίνεσθαι μέσα από πιθανές ή απρόβλεπτες μεταηλλαγές και συνδέσεις, οι οποίες μπορεί να υλοποιηθούν ή όχι μέσα σε ένα σύστημα που περιλαμβάνει ετερογένεια, απροσδιοριστία και ανικανότητα σε μελλοδικές αναδιαρθρώσεις, αηλιά και ισχυρές, γεωμετρικές δύναμης (Βαΐου, 2013). Οι κοινωνικές σχέσεις εδώ έχουν τόσο χωρική μορφή όσο και χωρικό περιεχόμενο (Massey, 1994). Έτσι, η «τόπος» σχηματίζεται μέσα από ένα σύνολο κοινωνικών σχέσεων που διαδρούν σε ένα συγκεκριμένη τοποθεσία (Massey, 1994).

Ταυτόχρονα, η σχέση του χώρου της πόλης και του α/α/α κινήματος μελετάται τόσο μέσα από ιστορικούς λόγους και γεγονότα που έχουν εδραιωθεί στη συλλογική μνήμη όσο και μέσα από τις διάφορες πολιτικές πρακτικές διεκδίκησης που μετατρέπουν τον δημόσιο χώρο, τον ελεύθερο χρόνο και την ελεύθερη έκφραση σε αντικείμενο πολιτικής και κοινωνικής σύγκρουσης.

Ο χώρος εδώ, δεν αποτελεί απλά ένα δοχείο για τις κοινωνικές σχέσεις αηλιά, σύμφωνα με τον Lefebvre, περιλαμβάνει τις «χωρικές πρακτικές» (ο υλικός ή λειτουργικός χώρος), τις «αναπαραστάσεις του χώρου» (ο χώρος ως κωδικοποιημένη γλώσσα) και τους «χώρους αναπαράστασης» (ο άμεσα βιωμένος χώρος), αφού παράγεται κοινωνικά μέσα από αυτή την τριμερή διαλεκτική (dialectique de triPLICATE).

Στο πλαίσιο αυτό, ειδικότερα η μελέτη των καθημερινών πρακτικών, μας βοηθά να αναδείξουμε τις πολλαπλότητες μέσα από τις οποίες τα διάφορα υποκείμενα δέχονται και ασκούν εξουσία στον κοινωνικά παραγόμενο χώρο, αφού, η έμφαση που δίνεται σε αυτές «διαπερνά τις διπολικές αντιλήψεις και αποκαλύπτει συνέχειες μέσα από διαφορετικές σφαίρες εμπειρίας και διαπλεκόμενες χωρικές κλίμακες» (Βαΐου, 2013). Αυτή είναι και η προσέγγιση που μας επιτρέπει να διερευνήσουμε τα ζητήματα φύλου και επιτελέσεων στους χώρους αυτούς μέσα από τις προσωπικές εμπειρίες, μέσα από την ανάγνωση του προσωπικού ως πολιτικό

Μέσα από αυτές τις προσεγγίσεις, διαμορφώθηκε και η παρακάτω κατηγοριοποίηση του χώρου, η οποία δεν εξαρτάται μόνο από τη μορφολογία του αθήνα και από το είδος των κοινωνικών πρακτικών και σχέσεων που εντοπίζονται και αναπαράγονται σε αυτόν.

Έχοντας ως σαφή χωρική αναφορά την περιοχή των Εξαρχείων, η α/α/α

εικόνα_2/

επετειos 17ns
Νοεμβρίου, 1985
(πηγή:<https://gr-contrainfo.espiv.net/2010/11/19/polytechnio-part2/>)

«κοινότητα» εντοπίζεται κατά την συγκεκριμένη χρονική και κοινωνική συγκυρία, την ευρύτερη περιοχή του κέντρου της Αθήνας, καθώς και μεμονωμένα σημεία στα διάφορα προάστια (Ζωγράφου, Καισαριανή, Πατήσια κλπ).

Ιστορικά, η περιοχή των Εξαρχείων έχει συνδεθεί άρρηκτα με τον α/α/α χώρο και με μια εναλλακτική νεανική κουλτούρα. Τα γεγονότα του Πολυτεχνείου, διαμόρφωσαν ένα χώρο φορτισμένο ιστορικά, χαραγμένο στη συλλογική μνήμη ως ένας τόπος διεκδίκησης, διαμαρτυρίας και πολιτικού αγώνα ενώ ταυτόχρονα, η συγκέντρωση στην περιοχή χώρων αναψυχής και πολιτισμού με εναλλακτικό χαρακτήρα, οδήγησαν στην δημιουργία ενός εναλλακτικού «κέντρου» της νεανικής κουλτούρας και ενός εναλλακτικού τρόπου ζωής στο κέντρο της πόλης. Παράλληλα, η μεγάλη συγκέντρωση δημόσιων πανεπιστημιακών κτηρίων-συμβολικών τόπων μνήμης και εμπειρίας- στα οποία συχνά πραγματοποιούνται συντονιστικά διαδικασιών και καταλήψεις, ιδιαίτερα κατά τις περιόδους συγκρούσεων, σε συνδυασμό με την κεντρικότητα της περιοχής και την εύκολη πρόσβαση σε αυτή, αποτέλεσαν καθοριστικά στοιχεία για την προσέλιψη των διαδικασιών της ακτιβιστικής και

εικόνα_3/ η καταληψη
‘Villa Amalias’ στη
συμβολή των οδών
Αχαρνών και Χέυδεν, η
οποία εκκενώθηκε στις
20/12/12
(πηγη:http://
www.iefimerida.gr/news/
287606/ti-deytera-
htypaei-xana-koydoyni-
sti-vila-amalia-egine-
sholeio-eikones)

εναλλακτικής πολιτικής δράσης. Έτσι, σήμερα, στην ευρύτερη περιοχή εντοπίζεται μεγάλος αριθμός κατειλημμένων κτηρίων (συνήθως εγκαταλειμμένων) και «στεκιών», τα οποία λειτουργούν ως εναλλακτικά κοινωνικά κέντρα, κάποιες φορές με πιο προσωρινό χαρακτήρα, φιλοξενώντας την δραστηριότητα πολιτικών ομάδων αλλά και ευρύτερων συλλογικοτήτων.

Ηδη από την δεκαετία του '80, οι πρώτες καταλήψεις αποτέλεσαν κέντρα της νεανικής εναλλακτικής κουλτούρας και πολιτικής δράσης της εποχής, με κάποιες από αυτές να διατηρούνται για αρκετά χρόνια (Βίλλα Αμαλίας, Λέβιας Καραγιάννη) ενώ άλλες να εκκενώνονται από την αστυνομία μετά από λίγες μέρες ή μήνες λειτουργίας. Χαρακτηριστικό των καταλήψεων αυτών ήταν ότι πραγματοποιήθηκαν ως πρακτική μιας πολιτικής ιδεολογίας και όχι ως μορφή άμεσης αυτό-στέγασης.

Οι καταλήψεις εντοπίζονται αρχικά στο κέντρο της πόλης όπου λαμβάνουν χώρα οι συγκρούσεις με την αστυνομία, οι διαμαρτυρίες και όπου υπάρχει άμεση πρόσβαση σε δημόσιες υποδομές και «κέντρα εξουσίας». Σταδιακά οι γεωγραφίες των κατειλημμένων χώρων αρχίζουν να μετασχηματίζονται, καθώς τα αντικείμενα διεκδίκησης και οι στόχοι του κινήματος αρχίζουν να διευρύνονται. Οι κινήσεις γειτονιάς και οι πολιτικές παρεμβάσεις στο επίπεδο της καθημερινότητας, στις οποίες πολλή μέλη της κοινότητας συμμετείχαν και ως ατομικότητες, προκαλούν μια αποκέντρωση των κατειλημμένων χώρων, παράλληλα με την εντεινόμενη αστυνόμευση του ευρύτερου κέντρου, η οποία δεν ευνοεί την διεξαγωγή συλλογικών διαδικασιών. Σύμφωνα με την Ντάλιου, «η απομάκρυνση αυτή εκλαμβάνεται ως ανάπτυξη της καθημερινής δραστηριοποίησης στο επίπεδο της γειτονιάς αλλά και ως αποκοπή από τις κεντρικές εξελίξεις και εν γένει παράγοντας περιθωριοποίησης, με στόχο τον αναστοχασμό του κινήματος. Ως πεδίο εκλαμβάνεται πλέον όλη η πόλη»(Ντάλιου,2015).

Σήμερα, οι καταλήψεις χώρων του α/α/α κινήματος δεν αφορούν μόνο τη δημιουργία εναλλακτικών κοινωνικών κέντρων αλλά και την ανάγκη στη στέγαση, κυρίως στα πλαίσια αλληλεγγύης προς τους πρόσφυγες πολέμου από τις ανατολικές χώρες, που καταφθάνουν τα τελευταία χρόνια στη χώρα.

Μέσα από την επιτόπια έρευνα, την μελέτη προπαγανδιστικού υλικού αλληά και τις συνεντεύξεις με μέλη της κοινότητας εντοπίστηκαν τα εξής είδη χώρων:

- Κατειλημμένοι χώροι με προσωρινό χαρακτήρα: συνήθως ως συμβολική πράξη ή ως χώροι διεξαγωγής συντονιστικών συνελεύσεων δράσεων, ιδιαίτερα σε περιόδους σύγκρουσης και κινητοποιήσεων
- Κατειλημμένοι χώροι με πιο μακροπρόθεσμο χαρακτήρα: (εναλλακτικά κέντρα-στέγαση) άλληποτε στεγάζουν πολιτικές ομάδες και την δράση τους και άλληποτε εμφανίζονται ως καταλήψεις στέγης που στην συνέχεια αποκτούν πολιτικό χαρακτήρα, μέσα από την συνέλευση της κάθε κατάληψης
- Στέκια, με μακροπρόθεσμο χαρακτήρα: λειτουργούν ως εναλλακτικά κοινωνικά κέντρα, φιλοξενούν ευρύτερες συλλογικότητες οι οποίες αποτελούνται από διάφορες πολιτικές ομάδες και οι οποίες «τρέχουν» το χώρο συλλογικά μέσα από διάφορους κανόνες, και υποχρεώσεις που εδραιώνονται μέσα από την συνέλευσή του κάθε στεκιού
- Συνελεύσεις γειτονιάς: έχουν συνήθως διάρκεια ανάλογη με τα αιτήματα τα οποία διαπραγματεύεται η συνέλευση και συχνά αφορούν την χρήση του δημόσιου χώρου της γειτονιάς, την διεκδίκησή του ως ελεύθερου δημόσιου χώρου, την βελτίωση της καθημερινότητας
- Δημόσιοι χώροι ως χώροι διαμαρτυρίας, συνήθως αφορά συλλογικά το κίνημα, αλληά πολλές φορές πολιτικές ή πρακτικές διαφοροποιήσεις έχουν ως αποτέλεσμα την αποσπασματική συμμετοχή των πολιτικών ομάδων (Πορείες και συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας)
- Δημόσιοι χώροι ως χώροι σύγκρουσης: αν και δεν είναι ξεκάθαρο ποιος συμμετέχει στα «οδοφράγματα» μετά το τέλος των πορειών, είναι γνωστό στον ευρύτερο α/α/α χώρο ότι συγκεκριμένες ομάδες υιοθετούν πρακτικές βίας και σύγκρουσης ενώ άλλητες όχι. Συχνά αποτελεί αντικείμενο των διαφόρων λόγων σχετικά με τους «αναρχικούς» και τους αμφιλεγόμενους «κουκουλοφόρους»
- Διαδίκτυο, ως ένας υβριδικός χώρος με ιδιότητες και των δυο «σφαιρών», ιδιωτικής και δημόσιας

Στα παραπάνω είδη χώρων εντοπίστηκαν διάφοροι κοινοί τύποι εμπειρίας αλληά και ένα σύνολο συγγενών συμπεριφορών και αφηγήσεων που σχημάτισαν κάποιες αναδυόμενες τάσεις θεώρησης του χώρου, κοινωνικού και υλικού, κάποια χωρικο-κοινωνικά επαναλαμβανόμενα «μοτίβα» [patterns].

Αρχικά, παρατηρήθηκε μέσα από μια σειρά αντιλήψεων και συμπεριφορών, κυρίως στο πλαίσιο της καθημερινότητας (από την παρατήρηση και τις συνεντεύξεις), ότι μέσα από τις διάφορες καθημερινές κοινωνικές και πολιτικές πρακτικές, αναπαράγεται η λογική των «χωριστών σφαιρών»: η σφαίρα του ιδιωτικού αποδίδεται, από τη μία χωρικά και από την άλληη κοινωνικά, τόσο στους χώρους των καταλήψεων στέγης και στην καθημερινή ζωή, όσο και στις «κλειστές» συνελεύσεις, ενώ η δημόσια σφαίρα φαίνεται να αποτελείται από τους δημόσιους χώρους της σύγκρουσης και της διαμαρτυρίας, τις «ανοιχτές» και εξωστρεφείς κινηματικές διαδικασίες, όλα με σαφές έμφυλο πρόσημο. Το σύστημα αυτό, ταυτόχρονα πατριαρχικό και καπιταλιστικό, διαχωρίζοντας την ιδιωτική σφαίρα από την δημόσια, αποτελεί ένα αντιθετικό και ιεραρχικό σύστημα που συγκροτείται από τον κυρίαρχο δημόσιο ανδρικό κόσμο της παραγωγής (η πόλη) και ένα υποδεέστερο, ιδιωτικό γυναικείο της αναπαραγωγής (το σπίτι)(Λαδά, 2009). Μέσα από αυτό το αντιθετικό σύστημα ιδιωτικής/δημόσιας σφαίρας, οι διάφορες επιτελέσεις, πράξεις και επιλογές στα πλαίσια της καθημερινής ζωής της κοινότητας, φιλτράρονται και αποδίδονται στην ανάλογη σφαίρα απο-πολιτικοποιώντας κάποιες προσωπικές επιλογές και εμπειρίες και «φетиχοποιώντας» πολιτικά άλλητες.

Αυτή η τάση αποτελεί το κλειδί στην εδραίωση των διάφορων προνομίων, στην αναπαραγωγή συστημάτων εξουσίας αφού συνδέεται άμεσα με την έκφραση αυτών στον κοινωνικό και υλικό χώρο. Στις σφαίρες αυτές αποδίδονται έμφυλα χαρακτηριστικά τα οποία αντικατοπτρίζονται στην κινηματική εμπειρία όπως την βιώνουν τα έμφυλα υποκείμενα στο συγκεκριμένο κοινωνικό και χωρικό πλαίσιο: κοινωνικές επιτελέσεις θηλυκότητας, αρρενωπότητας και queerness κατανέμονται συμβολικά και πρακτικά σε κάθε μία από αυτές, όχι μέσα από άμεσες απαγορεύσεις-τοποθετήσεις αλλά από έμμεσες, συχνά ανεπαίσθητες κινήσεις, μέσα από φυσικοποιημένες πρακτικές.

Η ρήση «*τα εν οίκω μη ενδήμω*» μεταφράζεται εδώ ως περιστατικά διάλογοι και εμπειρίες που «οφείλουν» να παραμένουν στην ιδιωτική σφαίρα, στις «κλειστές» συνελεύσεις, στο επίπεδο του «κουτσομπολιού», καθώς όταν «βγουν προς τα έξω» αποπροσανατολίζουν από τους κινηματικούς αγωνιστικούς στόχους και «*κάνουν κακό στο κίνημα*».

Μέσα από αυτά τα πολλαπλά επίπεδα εξουσιών, οι διάφορες έμφυλες επιτελέσεις ιεραρχούνται, συχνά λειτουργώντας ως ένδειξη ιδεολογικής ακεραιότητας, ως κυρίαρχες ορθές επιτελέσεις της υποτιθέμενης συλλογική ταυτότητας του α/α/α κινήματος σε όλες τις εκφάνσεις της, δημιουργώντας σαφείς χωρικές. Οι επιτελέσεις που δεν χωρούν σε αυτή τη συλλογική ταυτότητα τίθενται μέσα από αυτές τις κοινωνικές και πολιτικές διεργασίες σε ένα καθεστώς «εκτός τόπου»: επιτελέσεις που σηματοδοτούν υποκείμενα μη-ικανά να ενσωματώσουν το σύνολο των κοινωνικών χαρακτηριστικών και αξιών που συνδέονται με συγκεκριμένες εκφάνσεις της θηλυκότητας και της αρρενωπότητας, επιτελέσεις που εντοπίζονται σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό και χωρικό πλαίσιο, ενώ εμμέσως και συμβολικά αποκλείονται από αυτό.

Τέλος, διάφοροι από τους παραπάνω χώρους, πολλαπλές φορές αποτελούν μια γκρίζα ζώνη, ένα χώρο διαρκούς διεκδίκησης, όπως «*ο δρόμος*», ενώ η ιδιωτικότητα/δημοσιότητα άλλων εναλλάσσεται ανάλογα με το είδος και την φύση των κοινωνικο-πολιτικών διαδικασιών και σχέσεων που εντοπίζονται περιοδικά σε αυτούς.

Ο χώρος όμως, ως παραγόμενος κοινωνικά, δεν μπορεί να μελετάται χωριστά από τους λόγους που αναπτύσσονται γύρω από αυτόν, από τις αναπαραστάσεις τους στο συλλογικό φαντασιακό της κοινότητας που εντοπίζεται σε αυτόν και τον διεκδικεί μέσα από τις κοινωνικές πρακτικές και σχέσεις. Ένα τέτοιο φαντασιακό αναδύεται μέσα από την μελέτη των παραπάνω τόπων πολιτικής, κοινωνικής, έμφυλης και χωρικής εμπειρίας, αντικατοπτρίζοντας τις σχέσεις εξουσίας και τις κοινωνικές ιεραρχήσεις που χαρακτηρίζουν τις πολιτικές και τις πρακτικές της α/α/α κοινότητας: η κρατική εξουσία, ο καπιταλισμός, ο ρατσισμός, η αστυνομική βία, η αστική κοινωνία, τοποθετημένες στο κέντρο, ως εξουσιαστικές δομές συγκρούονται από αυτή την κεντρική θέση με ένα μαχόμενο πολιτικό και κοινωνικό περιθώριο. Το αστυνομικό τμήμα, το ATM, το δικαστήριο, γραφεία φασιστικών οργανώσεων, το αστικό διαμέρισμα, η φυλακή, το κελί, ο εργασιακός χώρος-γραφείο, λειτουργούν ως η χωρική/συμβολική μεταφορά των διάφορων συστημάτων εξουσίας και καταπίεσης, στην καταστροφή των οποίων δομείται ο λόγος και οι αναπαραστάσεις του χωρικού φαντασιακού του α/α/α χώρου. Αυτή η κεντρικότητα των δομών εξουσίας και καταπίεσης σε συνδυασμό με την περιθωριοποίηση-κοινωνική/χωρική πολιτική των χώρων αντίστασης προϋποθέτει αναπόφευκτα μια ροή/κατεύθυνση εξουσίας αποκλειστικά προς το περιθώριο αλλά και μια αντίστοιχη «αντίδραση» στην εξουσία αυτή. Μέσα από τα αντιθετικά ζεύγη κέντρο/περιθώριο, δράση/αντίδραση, καταπίεση/διεκδίκηση, η άσκηση εξουσίας εμφανίζεται ως μια γραμμική διαδικασία με αρχή και τέλος, στο κέντρο και στο περιθώριο αντίστοιχα. Τα χωρικά και κοινωνικά περιθώρια, οι τόποι αντίστασης και πολιτικής «ριζοσπαστικοποίησης» μέσα σε αυτό το

φανταστικό φαίνεται να εξαιρούνται από τις γεωγραφίες εξουσίας και κανονικότητας, αφού και ιδεολογικά αντιμάχονται τις έννοιες του αστικού κράτους, της ρατσιστικής και αστυνομικής βίας, της πατριαρχίας και του καπιταλισμού. Στα πλαίσια αυτού του φανταστικού, τα διάφορα συστήματα εξουσίας και οι μορφές συμβολικής και-μη βίας ασκούνται από τα μέλη της συμβατικής αστικής κοινωνίας, από τα «τα όργανα της εξουσίας», από διάφορους Άλλους, μέσα από μια επιτελεστική και συμβολική διαγραφή των κοινωνικών ταξικών και έμφυλων προνομίων που προϋπάρχουν της πολιτικοποίησης και συνδέονται άμεσα με την τοποθέτηση του ατόμου αλλή και της κοινότητας συλλογικά στα διάφορα συστήματα εξουσίας, όπως αυτά τα αντιλαμβάνονται και τοποθετούν κοινωνικά. Τα προνόμια αυτά, όπως διαπιστώθηκε από την έρευνα και τις συνεντεύξεις, αντιμετωπίζονται ως εξορισμού «ξεπερασμένα» από τα μέλη της κοινότητας ως

δομικό στοιχείο μιας συλλογικής ταυτότητας, παρουσιάζοντας την συνειδητοποίηση της θέσης που κατέχουν τα υποκείμενα στο κοινωνικό και πολιτικό χώρο ως απλή, επιφανειακή ή και μη-απαραίτητη διεργασία.

Τα σώματα στο φανταστικό αυτό, τοποθετούνται στο χώρο ως έμφυλα, αφού τόσο στο λόγο που αναπτύσσεται γύρω από αυτό, όσο και στις αναπαραστάσεις του, το αντρικό αρτιμελές σώμα αποτελεί σημείο αναφοράς ανάμεσα στον χώρο του κέντρου (της εξουσίας) και του περιθωρίου (α/α/α χώρος) μέσα από την εικόνα της οδομαχίας, της πάλης σώμα με σώμα.

Το χωρικό αυτό φανταστικό σε συνδυασμό με τα αναδυόμενα χωρικο-κοινωνικά «μοτίβα» (patterns) και τις διάφορες πρακτικές που παρατηρήθηκαν από την επιτόπια έρευνα, αποκαλύπτουν μια ισχυρή αίσθηση της εδαφικότητας να χαρακτηρίζει την διακυβέρνηση των συλλογικών α/α/α χώρων. Μέσα από «επιτηρήσεις» και «περιφρουρήσεις» εκδηλώσεων και χώρων εδραιώνονται τα νοητά όρια-σύνορα, εξασφαλίζοντας την προστασία από τυχόν εισβολείς (από «ασφαλίτες» ή κάποιο «πέσιμο»). Οι έννοιες των περιφρουρήσεων στο πλαίσιο αυτό ταυτίζεται με την δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου ελεύθερης κοινωνικής και πολιτικής έκφρασης, διακίνησης ιδεών και απελευθέρωσης από τα διάφορα συστήματα πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής εξουσίας. Όταν όμως οι χώροι αυτοί κρίνονται ασφαλείς στη βάση του πολιτικού προσανατολισμού, του ταξικού αγώνα και της προστασίας από την ρατσιστική και αστυνομική βία/εξουσία, μέσα από ένα αντιθετικό «εμείς/αυτοί», τα έμφυλα υποκείμενα βρίσκονται εμπλεκόμενα στις γνώριμες γεωγραφίες έμφυλης καταπίεσης και βίας που συναντώνται στην συμβατική πατριαρχική καπιταλιστική κοινωνία. Τα έμφυλα σώματα εδώ, αποτελούν τον άμεσο, πρωταρχικό τόπο, άλλες φορές ως πηγή εξουσίας και καταπίεσης και άλλες ως δέκτης αυτών, με τα συστήματα εξουσίας και κυριαρχίας να διαπλέκονται τόσο σε επίπεδο κοινωνικών σχέσεων και αναπαραγωγής προνομίων όσο και σε επίπεδο χωρικών κλιμάκων και τοποθετήσεων.

Επιτελέσεις εκτός τόπου: ζητήματα φύλου, χώρος και εξουσία στο αντι-εξουσιαστικό κίνημα της Αθηνas

3_ από τις «ηγεμονικές
αρρενωπότητες» στις ηγεμονικές
επιτελέσεις

Όπως προέκυψε από τις συνεντεύξεις και την επιτόπια έρευνα, συγκεκριμένες επιτελέσεις στους α/α/α χώρους είναι αυτές που φαίνεται να τοποθετούνται στην κορυφή των άτυπων έμφυλων και κοινωνικών ιεραρχήσεων, όχι μέσω ουσιαστικών «αρχηγικών» θέσεων, που άηλιwστε δεν εντάσσονται στην ιδεολογία αυτού του χώρου, αλλήλw μέσω επαναλαμβανόμενων καθημερινών πρακτικών, μέσω του γραπτού και προφορικού πολιτικού λόγου και των διαπροσωπικών σχέσεων.

Μέσα από αυτές τις πρακτικές, ο χώρος παράγεται κοινωνικά ως ένας χώρος σόρατης βίας, ορίων και σιωπής, για αυτούς που βρίσκονται χαμηλά σε αυτήν την άτυπη έμφυλη και κοινωνική ιεραρχία.

Μέσα στις συνελεύσεις και τα συντονιστικά για τις διάφορες εξωστρεφείς δράσεις συλλογικοτήτων, συχνά βρέθηκα αντιμετώπη με την εικόνα ανδροκρατούμενων συνελεύσεων, όχι τόσο ποσοτικά αλλήλw επιτελεστικά. Είχε γίνει οικεία, πλήρον, η κατάσταση κατά την οποία «άντρες» μονοπωλούσαν τον διαθέσιμο χρόνο-χώρο, μιλώντας δυνατά (περισσότερο από όσο ήταν απαραίτητο για να ακουστούν), ενώ ταυτόχρονα ο λόγος γυναικών αποσιωπώταν σχεδόν ως μη απαραίτητος αφού «μόλις τα είπαμε αυτά». Συχνές διακοπές αλλήλw και ειρωνικός τόνος, διαμόρφωναν συχνά ένα κλίμα φανερά εκθρικό και συχνά αποθαρρυντικό για την ενεργή πολιτική συμμετοχή στις συνελεύσεις αυτές.

Άλλες φορές, βρέθηκα μπροστά σε σχόλια «συντρόφων» για «συντρόφισσες» και την προσωπική τους ζωή, τον σωματοτυπό τους, για την φωνή τους («τσιρίδα ρε φίλε, δεν αντέχεται») καθώς αυτές μιλούσαν, σχόλια τα οποία διακόπτονταν απότομα όταν το «alpha male» του χώρου έπαιρνε το λόγο. Αρκετές/-οί πληροφορήτριες/-ες αναφέρθηκαν στον «πρώτο καιρό» ενασχόλησής τους με το κίνημα και το άγχος που αντιμετώπιζαν κατά τις συνελεύσεις και γενικότερα για τις συλλογικές διαδικασίες:

«Έπρεπε να είμαι σε μια αίθουσα με τόσο κόσμο...πέρασε πολύς καιρός μέχρι να καταφέρω να πω κάτι χωρίς να σκέφτομαι πως θα ακουστώ και το κλίμα δεν βοηθούσε...εμένα τουλάχιστον με κόμπλαρε πολύ όλη αυτή η ματσίλα και ντρεπόμουν...μπορεί να ένιωθα και τύψεις γιατί δεν είναι αυτό και πολύ αγωνιστικό...μετά γίνονται πιο οικεία όλα, κάπως συνηθίζεις...αλλά κουράζεσαι κιόλας...υπάρχει ένας ανταγωνισμός...»

Η εμπειρία αυτή ήταν ένα οικείο βίωμα, τόσο για άντρες όσο και για γυναίκες μέσα στο κίνημα. Κάποιες φορές οι παραπάνω συμπεριφορές αποτέλεσαν αφορμή για

συζητήσεις και για «αυτοκριτική» σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής συζητήσεων και συνελεύσεων, και όπως τόνισε μία από τις πληροφορήτριες:

«Ήθελε δουλειά για να καταφέρουν να γίνονται όντως συζητήσεις. Μπορεί να φαίνεται μικρό και αυτονόητο αλλά έπρεπε να βάζουμε τα θέματα αυτά για συζήτηση στις συνελεύσεις»

Η ανάδυση άτυπων ιεραρχήσεων που εμφανίζεται στο α/α/α κίνημα χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένες επιτελέσεις της ταυτότητας της «*αναρχικής*» και του «*αναρχικού*», επιτελέσεις που συχνά μεταφράζονται ως ενδείξεις ιδεολογικής ακεραιότητας αλληλά και συνέπειας στον «*αγώνα*», σε συνδυασμό με συγκεκριμένες εκδοχές αυτού που ορίζεται ως «*αγωνιστική δράση*». Το άτυπο κύρος που συνοδεύει αυτές τις επιτελέσεις, προσδίδει στο λόγο των υποκειμένων που τις υιοθετούν, μεγαλύτερη βαρύτητα και εγκυρότητα σε σχέση με αυτό άλλων, των οποίων οι επιτελέσεις δεν συνάδουν με την «*ορθή*», κυρίαρχη ταυτότητα.

Ως μια άλλη εκδοχή του συμβολικού κεφαλαίου, αυτό το κύρος δημιουργείται συμβολικά και επιτελεστικά, μέσα από ένα σύνολο χαρακτηριστικών και πρακτικών με τις οποίες «*μετριέται*» ή αναγνωρίζεται η προσφορά και η ριζοσπαστικότητα των υποκειμένων, στα πλαίσια του κινήματος. Στην περίπτωση της αποχώρησης της ΛΟΑ από το *Στέκι Μεταναστών*, μέσα από την περιγραφή της συνέλευσης που πραγματοποιήθηκε και στα πλαίσια της οποίας καταγγέλλθηκε η παρενόχληση γυναίκας από άντρα-μέλος του χώρου, γίνεται εμφανής η δυναμική των διαδικασιών στις οποίες αναδύονται οι παραπάνω ιεραρχίες :

«Ο λόγος της γυναίκας αυτής, ο δικός μας και όσων τη στήριξαν αντιμετωπίστηκαν με ειρωνεία και διαρκή απαξίωση. Η συνέλευση, καθ' όλη τη διάρκεια της παρουσίας μας εκεί, επιβεβαίωσε το σις στρείτ αντρικό προνόμιο που κυριαρχούσε μέσα στον χώρο χωρίς να αφήνει περιθώρια για την έκφραση, το βίωμα και την προσπάθεια να ανοίξει διάλογος για το ζήτημα του σεξισμού απέναντι στη γυναίκα, στη μετανάστρια.

Όταν αυτή η έκθεση του προνομίου μέσα στο χώρο δεν έλεγε να υποχωρήσει, και όταν δεν αντέχαμε άλλο τη βία που λάμβανε χώρο, εμείς αποχωρήσαμε. Να τονιστεί ότι σε καμία χρονική στιγμή δεν υπήρξε αναγνώριση του προνομίου τους, παρά μόνο από ελάχιστες ατομικότητες.

Μη λαμβάνοντας υπόψιν καθόλου τη δυσκολία μιας γυναίκας να καταφέρει να σπάσει τη σιωπή και να μιλήσει για τη βία που βίωσε [οι τοποθετήσεις περιστράφηκαν γύρω από το αντιρατσιστικό έργο που έχει παράξει για σειρά ετών ο θύτης και γύρω από τη λειτουργική του θέση μέσα στις διαδικασίες του Στεκιού.»

Πέρα από το εχθρικό και αποθαρρυντικό κλίμα που μπορεί να δημιουργούν για το υποκείμενο αυτές οι συμπεριφορές, παράγουν και εδραιώνουν ταυτόχρονα μια μορφή βίας που εκφράζεται με συμβολικά και χωρικά όρια, αποτυπώνοντας στον ίδιο το χώρο κοινωνικά και έμφυλα προνόμια: η εμπειρία της ενασχόλησης με τον «*αγώνα*» μετατρέπεται σε έμφυλη και ταυτόχρονα εν-σώματα, άρρηκτα συνδεδεμένη με τις έμφυλες επιτελέσεις των υποκειμένων και την ερμηνεία αυτών στο συγκεκριμένο χωρικό και κοινωνικό πλαίσιο. Έτσι, κάποια άτομα φαίνεται να «*ανήκουν*» στον κινηματικό χώρο περισσότερο από άλλα, με την ενασχόληση και την συνέπεια στον «*αγώνα*» να ταυτίζονται με συγκεκριμένες μορφές διαμαρτυρίας:

«δεν θέλουν όλοι να πάνε στην πορεία ή να σπάσουν ή να κάνουν κάτι βίαιο τέλος πάντων...το λες εύκολα αυτό;...κάποιος μου είχε πει 'να πας αλλού τότε' ... δεν είσαι το ίδιο με τους

άλλους όταν δεν πας όλα αυτά και ακούς 'που ήσουν εσύ τότε και μιλάς τώρα; ' όταν λες κάτι που ενοχλεί...το βρίσκεις μπροστά σου και αναγκάζεσαι να το υπερασπιστείς και να απολογείσαι...για μένα,ο καθένας όπως μπορεί και όπως θέλει... κάποιος μαζεύουν παράσημα...»

Η απουσία τους από τις «οδομαχίες» δεν γίνεται αντιληπτή ως προσωπική επιλογή του τρόπου διαμαρτυρίας αλλήως ένδειξη δειλίας και ασυνέπειας προς το κίνημα και τις διεκδικήσεις του, και η οποία αφαιρεί, άτυπα, το δικαίωμα εκφοράς λόγου στις διαδικασίες, δημιουργώντας ερωτήματα για το πως βιώνεται από τα ίδια τα άτομα μια τέτοια πολιτική και χωρική εμπειρία. Συχνά, η δειλία και η ασυνέπεια αυτή θεωρούνται αναπόφευκτες ως χαρακτηριστικά συγκεκριμένων έμφυλων ταυτοτήτων και επιτελέσεων, στις οποίες η αποστροφή προς τη βία αποδίδεται στερεοτυπικά, όχι ως προσωπική πεποίθηση, αλλήως έμφυλο γνώρισμα.

Χωρικά, ως «φυσικός τόπος» της κινηματικής «μάτσο» συμπεριφοράς, εμφανίζονται οι δημόσιοι χώροι της διαμαρτυρίας, των οδομαχιών και του «αγώνα», τόποι στους οποίους, η παρουσία των «Άλλων» επιτελέσεων αντιμετωπίζεται σχεδόν ως υπέρβαση. Η κατανομή αυτή, εμφανής και μέσα από το προπαγανδιστικό του χώρου, αποτελεί και την βασική εικονογραφία του κινήματος: το αντρικό αρτιμελές λευκό σώμα να μάχεται στα οδοφράγματα κατά της αστυνομίας, την απόλυτη μορφή της κρατικής συστημικής βίας.

Η κινηματική εμπειρία όπως γίνεται αντιληπτή μέσα από αυτές τις κυρίαρχες επιτελέσεις δημιουργεί έναν άτυπο διαχωρισμό, αυτών που είναι ικανών να ανταπεξέλθουν στις καταστάσεις που δημιουργούνται μέσα από τις διάφορες πολιτικές πρακτικές και σε αυτούς που αδυνατούν, όχι γιατί δεν θέλουν, αλλήως εξαιτίας της φύσης τους.

Ο διαχωρισμός αυτός φαίνεται να εμπεριέχει τα διάφορα ψυχολογικά χαρακτηριστικά τα οποία αποδίδονται ιστορικά στο φύλο «άντρας» και «γυναίκα» αντίστοιχα, μέσα από την διαδικασία κοινωνικής δόμησης των έμφυλων ταυτοτήτων. Όπως αναφέρει η Τεντοκάλη « συγκροτούνται έτσι δυο ομάδες ψυχολογικών χαρακτηριστικών, όπως εκφραστικότητα, συγκινησιακότητα, οικειότητα, τάση για επικοινωνία σε μικρή ομάδα, φόβος για επιτυχία(άμεσα ανταγωνιστική), παροχή μητρικής φροντίδας, τα οποία καταχωρούνται μάλλον ως γυναικεία» ενώ αντίστοιχα «ως ανδρικά η απουσία εκφραστικότητας, η εξυπνάδα, η επιχειρησιακότητα, η απουσία οικειότητας, η ανταγωνιστικότητα, η δίψα για επιτυχία, η τάση για κριτική»(Τεντοκάλη, 2009). Η αντίληψη αυτή, σπανία εμφανίζεται ως άμεση παραδοχή, αλλήως αναπαράγεται συστηματικά μέσα από τις καθημερινές πρακτικές, μέσα από τον λόγο, μέσα από τις «μικρές» ανεπαίσθητες χειρονομίες συμβολικού αποκλεισμού, «αστυνόμησης» σωμάτων και επιτελέσεων και «αξιολόγησης» στα πλαίσια μιας άτυπης έμφυλης «κινηματικής» ιεραρχίας. Εδώ, η πολιτική και κοινωνική διεργασία διεκδίκησης και αντίστασης αναδύεται ως μια ξεκάθαρα έμφυλη εμπειρία- είτε παθητική, εσωστρεφής, χαμηλών τόνων, ιδιωτική, είτε ενεργητική, εξωστρεφής, δημόσια, αναπαράγοντας τη λογική των «χωριστών σφαιρών» και τους αποκλεισμούς που αυτή συνεπάγεται.

Στα πλαίσια των συνεντεύξεων, η παραπάνω συμπεριφορά αναφέρονταν ως «ματσλα» ή «μάτσο συμπεριφορά»¹ και παρατηρούνταν συστηματικά στο κίνημα τόσο από άντρες όσο και από γυναίκες, μέσα από διαφορετικές εκδοχές, σχεδόν πάντα όμως εμπεριέχοντας επιθετικότητα, ειρωνεία, ανταγωνιστικότητα, μισογυνισμό, ομοφοβία.

Συχνά στις συνεντεύξεις αναφέρθηκε η τάση, κυρίως από άντρες-μέλη του κινήματος να «εξηγούν» σε γυναίκες διάφορα θέματα, όχι ως προσωπική τους άποψη αλλήως «αναντίρρητη αλήθεια», περιορίζοντας την γυναίκα πολιτικά στη θέση του ακροατηρίου αλλήως και σε αυτή του μικρού παιδιού το οποίο χρειάζεται εκπαίδευση

(infantalization), μέσα από άληθη εκδοχή του «ανδρικού ορθολογισμού» (masculinist rationality). Σύμφωνα με την Gillian Rose, «ο ανδρικός ορθολογισμός αποτελεί μια μορφή γνώσης η οποία υποθέτει έναν γνωστή οποίος μπορεί να διαχωρίσει τον εαυτό του από το σώμα του, τα συναισθήματά του, τις αξίες, το παρελθόν του, έτσι ώστε, αυτός και οι σκέψεις του να είναι αυτόνομες, context-free, και αντικειμενικές... η υπόθεση αυτή της αντικειμενικότητας, που διακατέχεται από οποιαδήποτε κοινωνική του θέση επιτρέπει σε αυτή την ορθολογικότητα να εμφανίζεται ως οικουμενική»(Rose, 1993)

Η Connell, θέλοντας να μελετήσει τις σχέσεις εξουσίας στις κοινωνικές σχέσεις παράλληλα με το κοινωνικό φύλο, ανέπτυξε την θεωρία των «ηγεμονικών αρρενωποτήτων» (hegemonic masculinities) στο Gender and power(1987). Πρόκειται για ένα σύνολο κοινωνικών πρακτικών μέσα από τις οποίες διαμορφώνονται οι σχέσεις εξουσίας και οι ιεραρχίες που εδραιώνουν και αναπαράγουν την ηγεμονία των αντρών εις βάρος των γυναικών. Η Connell βασίστηκε στη έννοια της κοινωνικής ηγεμονίας του και των ταξικών σχέσεων μέσα από το έργο του Gramsci² αλλιά και στις θεωρήσεις της πατριαρχίας ως ένα ενιαίο, οικουμενικό σύστημα καταπίεσης. Οι «γυναίκες» και οι «άντρες», εμφανίζονται σε αυτό το σχήμα εξουσίας ως αφηρημένες ομοιογενείς κατηγορίες, με μια διαφοροποίηση στις διάφορες «αρρενωπότητες» οι οποίες δεν είναι πάντα ηγεμονικές, αλλιά υφίστανται καταπίεση και σε αυτές συμπεριλαμβάνονται οι αρρενωπότητες διαμαρτυρίας και καταπίεσης (subordinated, marginalized, complicit marginalized). Στο σχήμα αυτό, οι ηγεμονικές αρρενωπότητες βρίσκονται στην κορυφή της κοινωνικής πυραμίδας, ασκώντας εξουσία και καταπιέζοντας τόσο γυναίκες όσο και τους άληλους άντρες που δεν εντάσσονται στην παραπάνω κατηγορία, διαμορφώνοντας ασαφείς κατηγορίες, εξισώνοντας διάφορες μορφές και βιώματα καταπίεσης, κάτω από μια οικουμενική «πατριαρχία».

Οι κριτικές που έχει δεχτεί η θεωρία των ηγεμονικών αρρενωποτήτων, κατά καιρούς, εστιάζουν κυρίως στο γεγονός ότι ως θεωρία κοινωνικών σχέσεων, το μοντέλο που προτείνει δεν λαμβάνει υπόψιν του την κοινωνική αλληλαγή ενώ ταυτόχρονα προσεγγίζει την έννοια του φύλου μέσα από την ετεροκανονική διχοτόμηση «άντρας/γυναίκα», αγνοώντας την πολλαπλότητα και τους αποκλεισμούς που εμφανίζονται μέσα στις ίδιες τις κατηγορίες του κοινωνικού φύλου, φυσικοποιώντας έτσι την έννοια του σώματος(βλ. Collison&Hearn,1994, Hearn, 1996, Petersen, 1998, Collier, 1998, MacInnes, 1998, Demetriou, 2001). Αργότερα επιχειρήθηκε από την Connell η προσθήκη στη θεωρία τριών χωρικών επιπέδων(τοπικό, περιφερειακό, εθνικό) στα οποία λειτουργούν τα παραπάνω είδη αρρενωποτήτων και στα οποία θα μπορούσε να διεξαχθεί μια σχετική έρευνα. Παράλληλα υπήρξαν προσεγγίσεις όπως αυτή των Susan L. Pitt και Cristopher A. Fox (2012), η οποία εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο οι αρρενωπότητες επιτελούνται (orthodoxy, heterodoxy ,cacodoxy) και εδραιώνονται διαμορφώνοντας σχέσεις εξουσίας.

Αντί του μοντέλου των ηγεμονικών αρρενωποτήτων, επιχειρώ, εδώ, να προσεγγίσω το ζήτημα της έμφυλης ηγεμονίας ως ζήτημα έμφυλων επιτελέσεων, μέσα από τη θεωρία της επιτελεστικής υλοποίησης του φύλου, της Judith Butler αλλιά και το έργο της Chantal Mouffe (2004, 2006) σχετικά με τη ριζοσπαστική πολιτική, την πολλαπλότητα και το φύλο.

Μέσα από την θεωρία της επιτελεστικής υλοποίησης του, για την Judith Butler, το φύλο «εγκαθιδρύεται συνεχώς μέσα από μια τελετουργικά τυποποιημένης επανάληψης κινήσεων, χειρονομιών και σωματικών στάσεων στο πρότυπο της έμφυλης κανονικότητας (Αθανασίου, 2006). Έτσι «τα φύλα δεν μπορούν να είναι ούτε αληθινά ούτε ψεύτικα, ούτε πραγματικά ούτε φαινομενικά» αλλιά δρώμενα, με την ευρεία έννοια, τα οποία κατασκευάζουν την κοινωνική μυθοπλασία περί δήθεν προύπαρξής τους στο εσωτερικό ψυχολογικό επίπεδο (Butler, 2006, 1990). Το κανονιστικό καθεστώς αληθείας/ ψεύδους της ετεροκανονικότητας «αντιβαίνει στην επιτελεστική ρευστότητα του φύλου αλλιά

εξυπηρετεί μια κοινωνική πολιτική ρύθμισης και ελέγχου του», αφού η μη ορθή επιτέλεση του φύλου επιφέρει κυρώσεις ενώ η ορθή μια επιβεβαίωση της ουσιαστικής του διάστασης.

Μέσα σε ένα τέτοιο καθεστώς αλήθειας/ψεύδους, η ερμηνεία του κοινωνικού φύλου μέσα από τις διάφορες επιτελέσεις αυτού, δημιουργεί γεωμετρικές δυνάμεις, μέσα στις οποίες οι χωρικές κλίμακες και οι μορφές εξουσίας (κοινωνική, ταξική, έμφυλη, φυλετική) διαπλέκονται και τέμνονται σχηματίζοντας πολύπλοκες «τοποθετήσεις» και ιεραρχίες. Η πολυπλοκότητα που χαρακτηρίζει τις διάφορες κοινωνικές τοποθετήσεις αποτελεί εδώ και το κλειδί στην διερεύνηση των έμφυλων σχέσεων εξουσίας και τις πολιτικές και χωρικές προεκτάσεις αυτών στο α/α/α κίνημα: ο «*αναρχικός*», «*μάτσο*» άντρας μπορεί να καταπιέζεται από την κρατική εξουσία, από την καταστολή της αστυνομίας, από την «*συστημική βία*», αυτός ο ίδιος «άντρας» μπορεί ενώ καταπιέζεται από τα παραπάνω συστήματα εξουσίας, μέσα από σεξιστική και μισογυνιστική συμπεριφορά να καταπιέζει την «*γυναίκα*» «*συντρόφισσα*» του ή κάποιον «*σύντροφο*».

Η Chantal Mouffe (2004, 2006), αναφερόμενη στο ζήτημα της πολυπλοκότητας, του φύλου και της απολυτότητας της ουσιοκρατίας, τονίζει την ρευστότητα και αντιφατικότητα που χαρακτηρίζει τις τοποθετήσεις στο κοινωνικό πεδίο:

«Φορέας αυτής της πολυπλοκότητας μπορεί να είναι και ένα μονάχα άτομο, κι έτσι να είναι κυρίαρχο σε μια σχέση και υποτελής σε μια άλλη. Κατά συνέπεια, μπορούμε να εννοήσουμε τον /την φορέα της κοινωνικής δράσης ως κάποιον/α που απαρτίζεται από ένα σύνολο υποκειμενικών θέσεων οι οποίες δεν μπορούν ποτέ να σταθεροποιηθούν απολύτως σε ένα κλειστό σύστημα διαφορών ως κάποιον/α που συγκροτείται από μια πολυμορφία λόγων, μεταξύ των οποίων δεν υπάρχουν, αναγκαστικές σχέσεις αλληλά, αντίθετα, μία συνεχής κίνηση επικαθορισμών και μεταθέσεων. Η ταυτότητα ενός τόσο πολυπλοκού και αντιφατικού υποκειμένου είναι συνεπώς πάντα συγκυριακή και αβέβαιη, περιστασιακά καθηλωμένη στις διασταυρώσεις αυτών των υποκειμενικών θέσεων και εξαρτημένη από συγκεκριμένες μορφές ταύτισης. Επομένως, είναι αδύνατον να μιλήμε για τον/την φορέα της κοινωνικής δράσης σαν να είχαμε να κάνουμε με μια ενοποιημένη, ομοιογενή οντότητα. Πρέπει, αντίθετα, να προσεγγίζουμε τον/την φορέα της κοινωνικής δράσης ως μια πολυπλοκότητα, η οποία εξαρτάται από τις διάφορες υποκειμενικές θέσεις, μέσω των οποίων, συγκροτείται εντός των διαφορών λογο-θετικών μορφωμάτων. Επίσης πρέπει να αναγνωρίζουμε, ότι δεν υπάρχει καμία αναγκαστική α-priori σχέση μεταξύ των λόγων που συγκροτούν τις διαφορετικές του/της υποκειμενικές θέσεις. Ωστόσο για τους λόγους που προανάφερα, αυτή η πολυπλοκότητα, δεν σηματοδοτεί την συνύπαρξη, μιας προς μια όλων των διαφορετικών υποκειμενικών θέσεων, αλληλά αντίθετα, την συνεχή ανατροπή και τον επικαθορισμό της καθεμίας από τις άλλες, κάτι που καθιστά δυνατή την παραγωγή εντυπώσεων απολυτότητας μέσα σε ένα πεδίο που χαρακτηρίζεται από ανοιχτές και ακαθόριστες οριοθετήσεις.» (Mouffe, 2006, σελ. 595-596)

Η θέση υποτέλειας σε ένα σύστημα εξουσίας, σε μια μορφή κοινωνικής ηγεμονίας, και ο «*αγώνας*» απειλευθέρωσης από αυτά δεν συνεπάγεται αυτόματα την εξαίρεση από την κατοχή εξουσιαστικών-ηγεμονικών θέσεων σε άλλα συστήματα εξουσίας. Ταυτόχρονα τα ίδια τα συστήματα εξουσίας, που δομούνται κοινωνικά, πολιτικά και πολιτισμικά, δεν λειτουργούν αυτόνομα το ένα από το άλλο αλληλά συχνά διαπλέκονται, τέμνονται και αλληλοκαλύπτονται καθώς το υποκείμενο, μέσα από την υλικότητα του σώματός του, κινείται στο φυσικό και κοινωνικό χώρο, διακατέχοντας ποικίλες θέσεις στα συστήματα εξουσίας, διαμορφώνοντας διαφορετικές μοναδικές ταυτότητες/τοποθετήσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, αντί των «*ηγεμονικών αρρενωποτήτων*», θα καταφύγω στη έννοια *ηγεμονικές επιτελέσεις*, αφού ο όρος αρρενωπότητα προσεγγίζεται ως ετεροκανονικός και βιοηολογικά προσδιορισμένος. Πρόκειται για επιτελέσεις

χαρακτηριστικά των οποίων αποδίδονται, μέσα από διάφορες κοινωνικές νόρμες, ως «αντρικά» παρά «γυναικεία» και αναπαράγονται επιτελεστικά. Αυτές, όμως οι «αρρενωπότητες» ή «θηλυκότητες» επιτελούνται από άντρες, γυναίκες και non-binary άτομα, χωρίς να είναι φορτισμένες με αρνητικό και μόνο πρόσημο, καθώς εμφανίζονται σε διάφορες εκδοχές και σε ποικίλα κοινωνικο-χωρικά πλαίσια.

Το υλικό που προέκυψε από τις συνεντεύξεις και από την επιτόπια έρευνα φανέρωσε εκδοχές της «αρρενωπότητας» και της «θηλυκότητας», οι οποίες αναπαρήγαγαν εξουσιαστικές συμπεριφορές, μέσα από την επιβολή συμβολικών-έμμεσων αποκλεισμών, μέσα από έναν «μάτσο» μισογυνιστικό και ομοφοβικό λόγο, μέσα από παραβιαστικές, υποτιμητικές και «αστυνομευτικές» συμπεριφορές, εδραιώνοντας σχέσεις και γεωγραφίες εξουσίας.

Παράλληλα όμως, φανέρωσε «αρρενωπότητες», «θηλυκότητες» και queer, non-binary επιτελέσεις οι οποίες μέσα στο συγκεκριμένο κοινωνικό-χωρικό πλαίσιο, ήταν ικανές να προκαλέσουν μια “αναταραχή φύλου”, αποσταθεροποιώντας τις εδραιωμένες ετεροκανονικές έμφυλες ταυτότητες (βλ. Butler, 1990, 1992, 1993, 2006) που αναπαράγονται μέσα από τις «ηγεμονικές επιτελέσεις», λειτουργώντας ριζοσπαστικά και ενδυναμωτικά, φανερώνοντας, παράλληλα, πολλαπλά περιθώρια και αόρατες μορφές βίας.

Σημειώσεις

1. στις διάφορες συνεντεύξεις εμφανίζονταν συχνά ο όρος «ματσίλια» ή «μάτσο» συμπεριφορά. Ο όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε στο συγκεκριμένο χωρικό και κοινωνικό πλαίσιο περιγράφει συμπεριφορές αντρών και γυναικών, οι οποίες χαρακτηρίζονται από μια εξουσιαστική και υπεροπτική «υπερ-αρρενωπότητα» και την υιοθέτηση ενός μισογυνιστικού ομοφοβικού λόγου.

2. Η έννοια της ηγεμονίας σύμφωνα με τον Gramsci ορίζεται ως ένα εξαναγκασμός σε μια «διανοητική και ηθική ηγεσία», στην επικυριαρχία μιας ομάδας ή κοινωνικής τάξης σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Η ηγεμονία πραγματοποιείται μέσα από μια κοινή ηθική και κοινωνική γλώσσα, που ορίζει μια κυρίαρχη σύλληψη της πραγματικότητας, μέσω της συναίνεσης και όχι δια της επιβολής: «Η άσκηση μιας ηγεμονικής εξουσίας προϋποθέτει μια διανοητική, ηθική και φιλοσοφική συναίνεση από όλες τις μεγάλες ομάδες ενός έθνους. Επίσης προϋποθέτει μια συναισθηματική διάσταση, στη βάση του ότι οι πολιτικοί ηγέτες οι οποίοι επιδιώκουν την ηγεμονία οφείλουν να αναφέρονται στα συναισθήματα του λαού και να μην εμφανίζονται ως ξένα στοιχεία, αποκομμένα από τις μάζες» (Gramsci, 1971)

3. οι γεωμετρικές δυνάμεις (power-geometries), σύμφωνα με την Doreen Massey, αναφέρονται στους χαρακτηριστικούς τρόπους με τους οποίους διαφορετικά άτομα και κοινωνικές ομάδες τοποθετούνται σε σχέσεις με τις ροές και διαπλοκές εξουσίας, μέσω της διαφορετικής κινητικότητας των ατόμων και των ομάδων (Massey, 1993)

Επιτελέσεις εκτός τόπου: ζητήματα φύλου, χώρος και εξουσία στο αντι-εξουσιαστικό κίνημα της Αθηνas

4_επιτελέσεις εκτός τόπου:
οι συμβολικές γεωγραφίες
του φύλου

Η Linda McDowell γράφει «αυτό που οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται ως αρμόζουσα συμπεριφορά αντρών και γυναικών αντικατοπτρίζει και επηρεάζει αυτό που οι ίδιοι φαντάζονται ότι είναι άντρας και γυναίκα» (McDowell, 1999). Μπορούμε να πούμε ότι αυτή η «αρμόζουσα συμπεριφορά» αντιστοιχεί σε μία ορθή επιτέλεση της ταυτότητας άνδρας/γυναίκα στα διάφορα ετεροκανονικά κοινωνικο-χωρικά πλαίσια.

Στην περίπτωση της α/α/α κοινότητας, όπως προαναφέρθηκε, κάποιες έμφυλες επιτελέσεις αποκτούν αυξημένη βαρύτητα και κύρος, προσδίδοντας κανονιστικές ιδιότητες στα υποκείμενα, ενώ ταυτόχρονα, φιλιτρώνονται και αναπαράγονται μέσα από ιδεολογικά προτάγματα και κοινωνικοπολιτικές πρακτικές. Αυτές οι επιτελέσεις, που στο παρόν ερευνητικό πλαίσιο αναδύονται ως έμφυλες ηγεμονικές επιτελέσεις, μετατρέπουν τα υποκείμενα που καταφεύγουν σε αυτές συστηματικά, σε μικρές πηγές εξουσίας, σε «κορυφές» κοινωνικών και έμφυλων ιεραρχιών. Με την σειρά τους αυτές, από μια θέση ισχύος αποκλείουν, αστυνομεύουν και περιορίζουν τις «Άλλες» επιτελέσεις, άηλιτε εγκαθιδρύοντας συστήματα εξουσίας και άηλιτε προκαλώντας την αντίδραση των ατόμων που γίνονται δέκτες τέτοιων συμπεριφορών.

Οι έμφυλες ηγεμονικές επιτελέσεις εντοπίζονται, εδώ, σε όλο το φάσμα του κοινωνικού φύλου, και όχι αστηρά στο πλαίσιο του αντιθετικού ζεύγους άντρας/γυναίκα, γεγονός που προέκυψε πέρα από την μεθοδολογία και από τις συνεντεύξεις άηλιτά και από την προσωπική εμπειρία και την επιτόπια παρατήρηση στο χώρο. Παράλληλα, αποδέκτες αυτών δεν είναι αποκλειστικά «γυναίκες» (ως ομοιογενής κατηγορία), ετεροφυλήφιλες και ομοφυλήφιλες, άηλιτά ετεροφυλήφιλοι και ομοφυλήφιλοι άντρες, queer και non-binary άτομα.

Οι προσδοκίες που συνδέονται με τις κυρίαρχες επιτελέσεις, αποτελούν μέρος μιας διαδεδομένης εννοιολόγησης της «ορθής», ιδεολογικά συνεπούς επιτέλεσης, μιας συλλογικής ταυτότητας, και κωδικοποιούν τις διάφορες ταυτότητες και τις συμπεριφορές μέσα από ένα καθεστώς ορθού/μη ορθού. Σύμφωνα με τον Cresswell αυτό το καθεστώς είναι που διαμορφώνει την χωρική συνθήκη μέσα/έξω που εντοπίζεται στα διάφορα ιδεολογικά προσδιορισμένα κινήματα και ορίζει τον τόπο ως ένα από τους «ευκολότερους» τρόπους κάποιος να αναγνωρίσει τις θέσεις «των άηλιτων» μέσα από την δική του αίσθηση του ανήκειν: «η αντίληψη ενός ατόμου ως

'εντός τόπου' (in place) δομείται μέσα από την αντίστοιχη του να είναι κάποιος άηλιος 'εκτός τόπου'(out of place)» (Cresswell, 1992)

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο τα σημεία συνάντησης του κοινωνικού φύλου, των έμφυλων ιεραρχιών και της πολιτικής ιδεολογίας, δημιουργούν όρια μέσα στα οποία η συλλογική δράση της κοινότητας επιτελείται, αφού εδώ το κοινωνικό φύλο και οι έμφυλες επιτελέσεις λειτουργούν ως ένα μέσο νομιμοποίησης ιεραρχιών μέσα σε ένα ετεροκανονικό πλαίσιο. Έτσι, οι έμφυλες επιτελέσεις μέσα από αυτές τις τομές, μετατρέπουν το φύλο σε ένα «φυσικό σύμβολο που νομιμοποιεί το ιεραρχικό περιεχόμενο των σχέσεων τις οποίες και οργανώνει: αποτελεί τόσο τη λογική όσο και το αίτιο της ιεραρχικής οργάνωσης των έμφυλων ρόλων, δομεί σχέσεις ιεραρχίας ενώ η απόδοση του, συνιστά αξιολόγηση» (Παπαταξιάρχης, 1992, σελ. 24).

Μια τέτοια αξιολόγηση πραγματοποιείται μέσα από τους χώρους και τις διάφορες πρακτικές της καθημερινότητας, ως κάτι το φυσικό και αυτονόητο, εδραιώνοντας αναμενόμενα τα αποτελέσματά της. Συχνά στις συνεντεύξεις η αξιολόγηση αυτή εμφανίζονταν μέσα από περιγραφές συναισθημάτων του ανήκειν στο χώρο και στην κοινότητα: μέσα από βλέμματα την γλώσσα του σώματος, το ύφος του λόγου αηλιά και σχόλια στα πλαίσια ενός υποτιθέμενου χιούμορ, παρατηρούνταν μια αίσθηση αποδοχής/μη-αποδοχής, επιβράβευσης/αποδοκίμασας. Για κάποια από τα άτομα, η αίσθηση της αποδοχής και της επιβράβευσης σχετίζονταν με διάφορες εκδοχές της έμπρακτης ενσασχόλησης με το κίνημα όπως η φυσική παρουσία σε διαμαρτυρίες, πορείες και εκδηλώσεις αηλιά και η ανάληψη καθηκόντων στις διάφορες καθημερινές εργασίες (κυρίως για μέλη συλλογικοτήτων). Για αηλιά άτομα όμως, η αποδοχής και η επιβράβευση είχε να κάνει με την συμμόρφωση σε συγκεκριμένους συμβολικούς πολιτισμικούς κώδικες όπως το ντύσιμο, η παρουσίαση του εαυτού, ο τρόπος διασκέδασης, τα αναγνώσματα και η μουσικές προτιμήσεις, τα οποία «όφειλαν» να εντοπίζονται μέσα σε ένα συγκεκριμένο πολιτισμικό/αισθητικό/ιδεολογικό/πολιτικό φάσμα και να αντικατοπτρίζουν αξίες και ιδανικά της συγκεκριμένης πολιτικής ιδεολογίας. Ο παρακάτω πληροφορητής «εξηγεί» τα σχετικά με τον τρόπο ντυσίματος που επιλέγεται από τα άτομα στο «χώρο»:

«κάποιες εμφανίσεις τραβάνε τα βλέμματα γιατί δεν ταιριάζουν και με την ιδεολογία του χώρου, παραπέμπουν αλλού και πολιτικά δηλαδή...δεν απαγορεύεται, ούτε θα σου πει κανένας κάτι...αλλά δεν έρχεσαι τώρα με λαμέ ή με τακούνια...είναι και πρακτικό το θέμα, που θα πας έτσι;...όχι ότι δεν θα στην πέσουν αν είσαι κοπέλα...απλά είσαι λίγο διαφορετικός...σαν τη μύγα μεσ'το γάλα...δεν θα δεις λαϊκές...στους άντρες είναι πιο ελαφρύ...παίζει πάνω κάτω ένα ίδιο σκυλάκι, πιο ουδέτερο...θα δεις πάνκιδες ή άλλα που έχουν να κάνουν με μουσική που πάντα γυρνάνε στο χώρο...εσείς(οι γυναίκες) έχετε πιο πολλά θέματά με το ντύσιμο...»

Σε αηλιες περιπτώσεις, η αίσθηση αποδοχής ή απόρριψης σχετίζονταν άμεσα με την ορατότητα ή μη, ζητημάτων ψυχικής υγείας και την διαχείριση τους, θέμα για το οποίο αναπτύσσονται διάφοροι λόγοι μέσα στο κίνημα, στα πλαίσια ενός «αντίλογου» σχετικά με την κουητούρα του εγκλεισμού και την φαρμακοβιομηχανία¹. Ενώ για τη γυναίκα που καταγγέλλει τον σεξισμό και διακατέχεται από θυμό εξαιτίας της δυναμικής των σχέσεων στο κίνημα, κυριαρχεί και αναπαράγεται το στερεότυπο της «υστερικής φεμινίστριας» (βλ. Κεφ. 5) με μεγάλη ευκολία, για τον «άντρα» που κινείται στο «χώρο», η αναφορά σε θέματα ψυχικής υγείας παραμένει θέμα «ταμπού» και χαρακτηρίζεται από αντιφατικούς λόγους και πρακτικές. Ο παρακάτω πληροφορητής αναφέρει:

«Το είπα και σε κόσμο(από τον χώρο) ότι είχα κρίσεις πανικού... το μετάνιωσα... Υπάρχουν άτομα που πιστεύουν ότι

είναι ένα κόλλο των γιατρών για λεφτά ή ότι δεν είναι τίποτα στην πραγματικότητα...ξέρεις, είναι της μόδας να λες 'έχω κρίσεις πανικού'... 'στο μυαλό σου είναι' ...ναι, πολύ απλό, ευχαριστώ...εδώ φίλος μου, του χωρου, μου είπε 'παλιά δεν τα είχαμε αυτά, μάθανε όλοι τώρα...πρόβατα'... Έγινε πιο σοβαρό, δυσκολευόμουν να πάω σε εκδηλώσεις, έχανα πράγματα...γιατί αν σε πιάσει και έξω...Συνέχισα να πηγαίνω στους γιατρούς και μου είπαν ότι έχω κατάθλιψη. Τώρα παίρνω κάποια φάρμακα και άρχισα να είμαι λειτουργικός τουλάχιστον. Δεν το έκρυπα...Εντάξει, άκουσα πάλι τόσα...πιο πολύ για τα φάρμακα και 'κοψτα'...Δεν με εμπιστευόντουσαν κιόλας μετά από αυτό...Θολώνει η κρίση σου και καλά...και για την βιομηχανία τα έχω ακούσει ok...συμφωνώ με κάποια πράγματα αλλά πρέπει να υπάρχει και μια επαφή με αυτόν που έχει το θέμα...δεν με ρώτησε κανένας πως νιώθω και τι με βοηθάει εμένα...ποια κανονικότητα πολεμάμε όταν οι μισοί κρίζουν;...όταν είχα κόψει τα φάρμακα και έτρωγα φρίκες άκουγα 'πάει αυτός'...»

Η διαχείριση της ψυχικής υγείας ανάγεται, σε αυτή την περίπτωση, σε ένα ιδεολογικό ζήτημα, μέσα από ένα λόγο που γενικεύει τις διάφορες προσεγγίσεις σχετικά με αυτή και ο οποίος περιορίζει τις πρακτικές φροντίδες του εαυτού σε ένα πλαίσιο ιδεολογικοποιημένων επιλογών και κατευθύνσεων, τις οποίες το άτομο καλείται είτε να ακολουθήσει είτε να αποκρύψει το ζήτημα, ώστε να αποφύγει το στιγματισμό.

Για την Cherry, τα συμβολικά και κοινωνικά όρια που εντοπίζονται στα ριζοσπαστικά κινήματα συγκροτούνται μέσα από τις συλλογικές ταυτότητες που αναδύονται: οι συλλογικές ταυτότητες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην δημιουργία ορίων, αφού ο σχηματισμός και η παράταξή τους (deployment) υπονοεί την δημιουργία ορίων της κοινότητας, των ομάδων που βρίσκονται 'μέσα' και 'έξω' (Cherry, 2010). Αυτά τα όρια σε συνδυασμό με μια συλλογική ταυτότητα έχουν μια τεράστια επίδραση στα πολιτικά ζητήματα τα οποία απασχολούν τα κινήματα αλληλά και στην σύσταση της ίδιας της ομάδας (Gamson, 1992). Οι Lamont και Molnar διακρίνουν τα όρια που δημιουργούνται στα κοινωνικά κινήματα σε συμβολικά και κοινωνικά όρια:

«Τα συμβολικά όρια είναι εννοιολογικές διακρίσεις που πραγματοποιούνται από τους κοινωνικούς φορείς (social actors) για την κατηγοριοποίηση αντικειμένων, ανθρώπων και πρακτικών, ακόμα και του χρόνου/χώρου. Είναι εργαλεία για τα οποία άτομα και ομάδες αγωνίζονται και τα οποία συμφωνούνται μέσα από ορισμούς της πραγματικότητας (definitions of reality). Η εξέταση τους μας επιτρέπει να αιχμαλωτίσουμε τις δυναμικές διαστάσεις των κοινωνικών σχέσεων, καθώς οι ομάδες ανταγωνίζονται για την παραγωγή, διάχυση, και θεσμοθέτηση εναλλακτικών συστημάτων και αρχών ταξινόμησης. [...] Τα συμβολικά όρια επίσης χωρίζουν τους ανθρώπους σε ομάδες και γενικεύουν αισθήματα ομοιότητας και του ανήκειν σε μια ομάδα. Αποτελούν απαραίτητο μέσο για την απόκτηση στάτους και μονοπώληση πηγών...[...] Τα κοινωνικά όρια αποτελούν αντικειμενικές μορφές κοινωνικών διαφορών που εκδηλώνονται μέσα από την άνιση πρόσβαση και την άνιση κατανομή πηγών (υλικών και μη-υλικών) και κοινωνικών ευκαιριών.»[Lamont & Molnar, 2002]

Αυτά τα είδη ορίων μπορούν να δρουν συνδυαστικά, ενισχύοντας το ένα το άλλο, γεγονός που τα κάνει το ίδιο σημαντικά και το ίδιο αλληθινά, με την έννοια ότι και τα δυο σηματοδοτούν την διαφορά και χωρικοποιούνται μέσω αποκλεισμών (μέσω κατανομής στο χώρο) και της εδαφικότητας (Sibley, 1992, Cresswell, 1992). Η διαφύλαξη των ορίων αυτών μέσω έμμεσων και άμεσων πρακτικών εξασφαλίζει όχι

μόνο μια υποτιθέμενη γνησιότητα και ιδεολογική ακεραιότητα, αλλιά εγκαθιδρύει τις σχέσεις εξουσίας που τα ορίζουν.

Στην περίπτωση της μελέτης των α/α/α χώρων στην Αθήνα, η έννοια μιας τέτοιας εδαφικότητας², ως ένα σύνολο στρατηγικών αποκλεισμού και συμπερίληψης, γίνεται ιδιαίτερα αισθητή κατά τις εξωστρεφείς δράσεις των συλλογικοτήτων, σε αυτών που απευθύνονται δηλαδή σε ένα ευρύτερο κοινό. Συχνά, πρόκειται για εκδηλώσεις πολιτιστικού χαρακτήρα (πχ. συναυλία, πάρτυ κλπ.) με σκοπό την οικονομική ενίσχυση κάποιου εγχειρήματος συλλογικοτήτων, συντονιστικών καταλήψεων ή συγκεκριμένων ομάδων. Στις εξωστρεφείς αυτές δράσεις, για τις οποίες συχνά τοιοκοιούνται αφίσεις στην πόλη, δεν συμμετέχουν μόνο μέλη των συλλογικοτήτων αλλιά και άτομα που κινούνται στο ευρύτερο χώρο συστηματικά ή μη. Εξαιτίας αυτής της εξωστρέφειας, αλλιά και της φύσης των χώρων στους οποίους πραγματοποιούνται αυτές οι εκδηλώσεις (πανεπιστημιακοί χώροι, πάρκα, κατειλημμένα κτήρια κλπ.) σχεδόν πάντα υπάρχει ένα είδος περιφρούρησης, από μέλη συλλογικοτήτων, έτσι ώστε να διαφυλάσσεται η εκδήλωση από παρείσφρηση στο χώρο αντίπαλων πολιτικών και άλλων στοιχείων, τα οποία θα μπορούσαν να δημιουργήσουν προβλήματα και εντάσεις στο χώρο, αλλιά και για τυχόν καταστολή της εκδήλωσης από αστυνομικές δυνάμεις. Μια τέτοια προσέγγιση δομείται επάνω στη διατήρηση ορίων, χωρικών και κοινωνικών, αλλιά και μιας πολιτικής επιτήρησης και «αξιολόγησης» του υποκειμένου που κινείται στο χώρο, φίλτραρισμένη μέσα από το συγκεκριμένο πολιτικό και ιδεολογικό πλαίσιο. Σε ένα ετεροκανονικό κανονιστικό πλαίσιο, όμως, το οποίο αναπαράγεται «κρυμμένο» μέσα σε πολιτικές και κοινωνικές πρακτικές, αυτοί οι «ασφαλείς χώροι» περιφρουρούνται στη βάση του πολιτικού και ταξικού «αγώνα», αποτελούν χώρους ουσιαστικά χώρους μη-φιλικούς για όσους δεν «συμμορφώνονται» με τις επιταγές των κυρίαρχων αναδύμενων και αποδεκτών έμφυλων επιτελέσεων και ταυτοτήτων. Τα έμφυλα χαρακτηριστικά της συλλογικής ταυτότητας μετατρέπονται, έτσι, σε κριτήρια, πολλές φορές, αισθητικά, για το ποιος εντάσσεται και που στο δίπολο «εμείς/αυτοί». Χαρακτηριστικά, μια από τις πληροφορήτριες, μιλώντας για την επιτέλεσή της ταυτότητας της στο συγκεκριμένο χωρικό-κοινωνικό πλαίσιο τονίζει:

«Έμπαίνα στο χώρο της συναυλίας και ένιωθα πολλά μάτια πάνω μου...και αγόρια και κορίτσια, γιατί έδειχνα ' γκόμενα'...σε φάση 'πως βρέθηκε εδώ αυτή;'...ακόμα και όταν γνώρισα κόσμο είχαμε τα ίδια...είναι πάρα πολύ άβολο...»

Εδώ, η έμφυλη επιτέλεση, ο τρόπος με τον οποίο τα έμφυλα υποκείμενα επιλέγουν να παρουσιάσουν τον εαυτό τους, «αξιολογείται», άλλες φορές σκόπιμα άλλες «μηχανικά» και ασυνείδητα, προσδίδοντας σε αυτόν την ιδιότητα έκφρασης μιας ιδεολογικής αυθεντικότητας, μιας γνησιότητας. Παρόμοιες εμπειρίες καταγράφηκαν σε μεγάλο αριθμό συνεντεύξεων, ιδιαίτερα ατόμων των οποίων ο τρόπος παρουσίασης του εαυτού, οι στιλιστικές επιλογές και τα ενδιαφέροντα εντάσσονταν, μέσα από στερεοτυπικές αντιλήψεις, σε μια σφαίρα της «συμβατικής» θηλυκότητας («χαζογκόμενα») και μιας μη-αγωνιστικής αρρενωπότητας («φλώρος»)³, υπονοώντας, αυθαίρετα, την ανικανότητα πολιτικής σκέψης, την έλλειψη πολιτικής κινηματικής εμπειρίας, την έλλειψη πολιτικών γνώσεων και κριτικής αντίληψης και έτσι την εγγύτητα στην αστική συμβατική κοινωνία παρά στον κινηματικό χώρο. Όπως διηγείται μια από τις πληροφορήτριες:

«Ακούω συχνά σε πάρτυ του χώρου, ότι δεν μου φαίνεται ότι ασχολούμαι μ'αυτά (με τα κινηματικά)...από άντρες και γυναίκες...άλλοι μου την πέφτουν άλλοι μου τη λένε κάπως...ειδικά κοπέλες...ακούω πολλά τύπου 'έλα ρε ακούς και τέτοια' ή 'μπα κι εσύ εδώ;' όταν με βλέπουν σε κάποια λάιβ...καμία φορά σκέφτομαι να ρίξω λίγο τους τόνους για γλιτώσω απ' όλα αυτά τα σχόλια, αλλά πεισμώνω και λέω όχι...και το λέω και

*σε άλλα κορίτσια αλλά δεν μ' ακούνε
(γελώντας)... κανείς δεν το παραδέχεται ότι έχει
σημασία (η εμφάνιση)... άλλο που σε 'κόβουν' από πάνω
μέχρι κάτω... νιώθω λίγο παρείσακτη»*

Άτομα με ανάλογες εμπειρίες στους συγκεκριμένους χώρους, έκαναν λόγο μέσα στο πλαίσιο των συνεντεύξεων για μια αίσθηση εχθρικότητας, δυσπιστίας, περιφρόνησης και προσβολής, καθώς γίνονταν αποδέκτες τέτοιων συμπεριφορών, πολλές φορές μάλιστα υπό την μορφή «φιλοφρονήσεων» ή «χιούμορ»:

*«Πραγματικά, πόσες φορές έχω ακούσει ότι είμαι
υπερευαίσθητη... θα γίνουν σεξιστικά αστεία για 'μένα για 'σένα,
για τα πάντα... οι πιο κλασικές απαντήσεις είναι τύπου, 'έλα με
ξέρεις, δεν το εννοώ, κάνουμε πλάκα'... ή 'αφού και για μας λέμε
τέτοια ρεσου (σεξιστικά)'... και χοντράδες που πρέπει να λέμε και
ευχαριστώ, από πάνω, όταν μας βλέπουν έτσι (σεξουαλικά)... πρέπει
να ανταποκριθούμε... μου είχε πει τύπος του χώρου 'ο φεμινισμός
σας έχει κάνει πιο σοβαρές, ούτε κιχ ούτε χαμόγελο'... υπάρχουν
βασικά θέματα εδώ...»*

Σε έναν πολιτικό και κοινωνικό χώρο ο οποίος εξορισμού απορρίπτει τις ιεραρχίες και ο οποίος τάσσεται «ενάντια σε κάθε μορφή εξουσίας», η επιτελεστική ηγεμονικότητα εκδηλώνεται μέσα από μικρές κινήσεις, από συμπεριφορές που επαναλαμβάνονται στα πλαίσια των καθημερινών πρακτικών και οι οποίες εδραιώνουν σαφή συμβολικά και κοινωνικά όρια στο χώρο. Ως τέτοιες μπορούν να οριστούν καθημερινές ρηκτικές παρενοχλήσεις και προσβολές, οι οποίες αποκαλύπτουν, ηθελημένα ή μη, ένα εχθρικό, υποτιμητικό, αρνητικό προσανατολισμό σχετικά με το φύλο, την φυλή, και το σεξουαλικό προσανατολισμό οι οποίες προσβάλλουν το άτομο» [Sue, 2010].

Για τον Cresswell ο τόπος αποτελεί συστατικό στοιχείο στην δόμηση της διαφορετικότητας μέσα σε μια κοινωνική ομάδα, αφού κοινωνικά αλληλά και χωρικά δημιουργεί την συνθήκη «μέσα/έξω»:

*«Οι τόποι είναι θεμελιώδεις δημιουργοί της διαφορετικότητας. Είναι δυνατόν να
βρίσκεσαι μέσα σε ένα τόπο ή έξω από αυτόν. Δεν θα έπρεπε να εμπιστευόμαστε
τους 'έξω' (outsiders). Οι 'μέσα' (insiders) γνωρίζουν τους κανόνες και υπακούν. Ο
ορισμός των 'μέσα' και των 'έξω' είναι όμως κάτι πολύ περισσότερο από μια ένδειξη
της εντοπιότητας (locational marker). [...] Ο 'έξω' δεν είναι απλά κάποιος,
κυριολεκτικά, από μια διαφορετική τοποθεσία αλληλά κάποιος ο οποίος
απομακρύνεται υπαρκτικά από τον τόπο (milieu) του 'δικού μας' τόπου-κάποιος ο
ο οποίος δεν γνωρίζει τους κανόνες.» [Cresswell, 1992]*

Σε άλλες περιπτώσεις, στα πλαίσια ευρύτερων εκδηλώσεων όπως συναυλίες, έγινε η ίδια μάρτυρας ομοφοβικών συμπεριφορών, συνήθως με τη μορφή προσωπικών σχολίων και «χιούμορ» σχετικά με την εμφάνιση και έμφυλη επιτέλεση διαφόρων ταυτοτήτων. Αν και το ιδεολογικό πρόταγμα του χώρου αυτού τάσσεται κατά της πατριαρχίας, η ομοφοβία αποτελεί μια αναμφισβήτητη πραγματικότητα μέσα στους α/α/α χώρους, όπου στοιχεία της ομοφυλοφιλίας και της θηλυκότητας χρησιμοποιούνται συστηματικά ως προσβολές, ως ένα μέσο υποτίμησης και πρόκλησης του πολιτικού αντίπαλου. Χωρικά και κοινωνικά, είδα η ίδια αυτή την ομοφοβία να εκδηλώνεται, όταν σε συναυλία, έγινε παρατήρηση σε δυο αγόρια τα οποία φιλιούνταν και από τα οποία ζητήθηκε «να πάνε αλληλά να τα κάνουν αυτά». Αυτός ο «εκδιωγμός» αποτελεί χαρακτηριστικό διατήρησης και διαφύλαξης ορίων και της ηθικής καθαρότητας, γεγονός που συχνά αποσιωπάται, ως μεμονωμένο περιστατικό, από τις δημόσιες συζητήσεις, αφού μεγάλο μέρος της κοινότητας αντιλαμβάνεται ότι κάτι τέτοιο

αντιτίθεται στις αρχές της ίδιας της ιδεολογίας που υποστηρίζει. Σε κείμενο της ομάδας *Uroborus* (βλ. Παράρτημα) σχετικά με τον σεξισμό «μέσα και έξω από τους α/α χώρους» βλέπουμε να καταγράφονται χαρακτηριστικές συμπεριφορές που παρατηρούνται στα πλαίσια του κινήματος:

«Ο σεξισμός στον α/α χώρο, και γιατί ο τελευταίος δεν αποτελεί safe place για queer ταυτότητες και περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες:

Όχι, δε βιώνει "αντίστροφο" σεξισμό ο cis heterosexual άντρας. Όχι, το θύμα του βιασμού δε συνέβαλε με κανέναν τρόπο στον βιασμό. Όχι, δεν "έχουν τρελαθεί οι φεμινίστριες και βλέπουν παντού εχθρούς". Όχι, δε φταίνε #άλλη# που δεν ανέχονται να σε ακούνε να χρησιμοποιείς λέξεις περιθωριοποιημένων κοινωνικών ταυτοτήτων ως βρισιές. Όχι, δεν είναι ηλίθι# όσ# χρησιμοποιούν ως κατάληξη στις λέξεις με έμφυλο φορτίο τη "#" ή το "@", επιμένοντας για την ορατότητα των "άσημων" - non-binary queer ταυτοτήτων. Όχι, δεν είναι οι θηλυκότητες ανίκανες να συγκρουστούν με μπάτσους, φασίστες και λοιπά εχθρικά υποκείμενα, και όχι, δεν είναι κατώτερ# και πιο ασήμαντ# όποι# για οποιονδήποτε λόγο δεν επιλέγει την άμεση-σωματική σύγκρουση ως μέσο του αγώνα τ#. Και κάτι πολύ βασικό: Όχι, οι αναρχοφεμινιστ#s δε μιλάμε για "μητριαρχία" (Να δούμε τι άηλο ωραίο θα σκεφτεί ο προνομιούχος για να μην ξεβηλευτεί απ' τη θέση του)! Όσο κυριαρχούν στον α/α χώρο οι αντιλήψεις που θίγονται παραπάνω, αυτός θα παραμένει ο λόγος που εξακολουθεί να είναι ένας αρρενωπός βόθρος, μονοσήμαντος και μονοδιάστατος, με ελάχιστο χώρο για τα βιώματα και για την ίδια τη δραστηριοποίηση queer ατομικτήτων και περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων. Στον α/α χώρο εγκοιπώνεται με τον έναν ή τον άλλον τρόπο όλη η κουητούρα και η νοοτροπία που θέλει τον αρρενωπό άντρα ως το πρότυπο συμπεριφοράς, ως τον εκφραστή του αρχέτυπου του ισχυρού πολεμιστή. Η "αδυναμία" δεν έχει χώρο, και τα παράσημα για όποι# δε συγκρούεται και δεν παίζει ξύλο είναι σαφώς ελάχιστα. Είναι φανερό σε άπειρες συνελεύσεις πως είναι πολύ ευκολότερο να περάσει η γνώμη όποιου αρσενικού βροντοφωνάζει περισσότερο. Είναι φανερό πως σε άπειρες συγκρούσεις υπάρχουν υποτιμητικά βλέμματα, αν όχι και σχόλια, απέναντι σε θηλυκότητες που θέλουν να λάβουν θέση μάχης. Είναι φανερό πως σε πάρα πολλή μέρη διασκέδασης, όταν "σχαλιάνε απ' το κινηματικό προφίλ", πολλοί "σύντροφοι" έχουν κακοποιτικές και επιθετικές συμπεριφορές απέναντι σε θηλυκότητες που στοχοποιούν ερωτικά, και αυτοδικαιοδοτούνται να γίνονται χυδαίοι, λεκτικά και σωματικά, απέναντί τους. Είναι επίσης φανερό και η υποτίμηση των φεμινιστικών οπτικών και τάσεων (όπως και των αντισημιστικών, σε άπειρες περιπτώσεις), και ο χαρακτηρισμός τους ως "κομπλεξικές" και "υπερβολικές". Είναι, τέλος, φανερά τα στραβά μάτια που γίνονται σε πολλή σεξιστικές και ευρύτερα κακοποιτικές συμπεριφορές, επειδή προέρχονται από φίλους μας ή άτομα με τα οποία έχουμε κάποιο συναισθηματικό δέσιμο.» [ολόκληρο το κείμενο παρατίθεται στο Παράρτημα]

Τέτοιες συμπεριφορές όχι μόνο δεν αναγνωρίζονται ως κακοποιτικές και σεξιστικές, στα πλαίσια του κινήματος, αλλά συχνά θεωρούνται δεδομένες ως παρεχόμενο της συλλογικής συνύπαρξης μέσα σε αυτό, ως ένα «αναγκαίο κακό» το οποίο μπορεί να αγνοηθεί, αφού ο ταξικός αγώνας «έχει μεγαλύτερη βαρύτητα».

Το έμφυλο σώμα και οι επιτελέσεις του βρίσκονται εδώ στο επίκεντρο ενός λόγου που όχι μόνο οριοθετεί αλλά ετεροκανονικοποιεί τον κοινωνικό και πολιτικό χώρο. Για την McDowell, το σώμα αποτελεί το πιο άμεσο τόπο, αφού μέσω της υλικότητας και του χώρου τον οποίο καταλαμβάνει, ορίζει το σύνορο μεταξύ του ενός σώματος και του άλλου: οι τρόποι με τους οποίους τα σώματα παρουσιάζονται και γίνονται ορατά από τους άλλους ποικίλει ανάλογα με τους χώρους και τους τόπους στους οποίους αυτοί βρίσκονται [McDowell, 1999].

Έτσι, ενώ τα σώματα αυτών που δεν «συμμορφώνονται», γίνονται όχι απλά ορατά, αλλά προκαλούν τα κανονιστικά ανδρο-κεντρικά βλέμματα, ταξινομούνται άτυπα στην έμφυλη

κοινωνική ιεραρχία της κοινότητας και στην συνέχεια μετατρέπονται σε [α]όρατα. Όπως επισημαίνει η Puwar, σχετικά με την υλικότητα των σημάτων στις γεωγραφίες αποκλεισμού, η ορατότητα/αορατότητα αποτελεί ένδειξη της θέσης του σώματος στην προνομίουχα νόρμα, αφού η εξουσία του υποκειμένου έγκειται στο ότι γίνεται αντιληπτό ως φυσιολογικό,αποκομμένο από την υλική του υπόσταση (Puwar, 2004), ή όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ένας πληροφορητής στο «να μην ασχολείται κανένας μαζί σου». Έτσι, τα [α]όρατα σώματα υπάρχουν ως «ανωμαλίες σε χώρους στους οποίους δεν έχουν καμία κανονιστική ιδιότητα, ενώ ταυτίζονται, από τη νόρμα, με συγκεκριμένες εικόνες και σώματα» (Puwar, 2004). Ταυτόχρονα, καθίστανται [α]όρατα, με την έννοια ότι συμβολικά τίθενται εκτός τόπου, με την γνώμη τους και την φωνή τους να μην «πιάνουν χώρο» εξίσου, να αγνοούνται, ως μη επίκαιρες, μη αναγκαίες. Η βία που ασκείται στα έμφυλα αυτά σώματα είναι και η ίδια μη-ορατή,ακριβώς γιατί εδραιώνεται μέσα από καθημερινές πρακτικές ενώ ασκείται πρωταρχικά από και προς το σώμα-άτομο, τον πρωταρχικό τόπο στον οποίο συναντιούνται διάφορα συστήματα εξουσίας και καταπίεσης. Εδώ, τα έμφυλα σώματα αποτελούν πολυπληθή «περιθώρια» τα οποία συνδέονται μεταξύ τους, όχι στο πλαίσιο μια κεντρικότητας από την οποία πηγάζει η εξουσία αλλά μέσα από μικρές πηγές καταπίεσης, οι οποίες τροφοδοτούνται από *συναντήσεις* κοινωνικών, έμφυλων, ταξικών προνομίων.

Σημειώσεις

1.Βλ. την μπροσούρα «Η ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΙΣΗΣ»(2012) από το Αυτόνομο Στέκι. Παραθέτω χαρακτηριστικό απόσπασμα:

«Το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια «ανακαλύπτονται» και διαγνώσκονται όλο και περισσότερες ψυχικές διαταραχές που αφορούν σε παιδιά, οδηγεί σε συμπεράσματα συνομοσιολογικής φύσεως που σχετίζονται με την αγωνία του συστήματος για την επιβολή της κανονικότητας. Η εξάρτηση από ψυχοτρόπες ουσίες όλο και μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού από μικρή ηλικία θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της παθητικότητας, του φόβου απέναντι στην οποιαδήποτε παρέκκλιση και την μεγέθυνση του χάσματος μεταξύ των «κανονικών» και των «μη-κανονικών». Θα οδηγηθούμε τελικά σε μια πραγματικότητα όπου το αδιάληπτο χαπάκωμα παιδιόθεν θα θεωρείται ως κάτι απόλυτα φυσιολογικό; Θα ζούμε αναμεσα σε ψυχικά/συναισθηματικά ανάπηρα χαμογελαστά ζόμπι που θα πάψουν ν' αντιδρούν και θα πηδούν σε πελάγη ευτυχούς κανονικότητας;»

2. Η έννοια της εδαφικότητας αντικατοπτρίζει, σύμφωνα με τους Wastl-Walter και Staeheli (2004), σχέσεις εξουσίας και συνδέει τις ταυτότητες με την αίσθηση του ανήκειν σε ένα τόπο, ενώ βασίζεται σε μια κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική κατασκευή του «εδάφους». Μπορεί να αναφέρεται σε μια περιοχή η οποία διεκδικείται από ένα άτομο ή μια ομάδα και κυμαίνεται τόσο στην κλίμακα του σώματος όσο και του τοπικού και του διεθνούς.

3. οι χαρακτηρισμοί «χαζογκόμενα» και «φιλώρος» εμφανίστηκαν στο πλαίσιο ανείσημης συζήτησης με άτομα που κινούνται στο «χώρο» και συνδέονται με την συμβατική θηλυκότητα και την έλλειψη ριζοσπαστικότητας αντίστοιχα. Οι χαρακτηρισμοί χρησιμοποιούνται για άτομα που, στο πλαίσιο της κοινότητας, τοποθετούνται πιο «κοντά» στην συμβατική αστική κοινωνία. «Έξω» με την έννοια ότι οι «χαζογκόμενες» συχνάζουν στο «χώρο» περισσότερο στα πλαίσια μιας εναλλακτικής κοινωνικοποίησης παρά εξαιτίας της επιθυμίας για ουσιαστική συμμετοχή σε διαδικασίες και στον «αγώνα», ενώ οι «φιλώροι», φαίνεται να εμφανίζονται σε μη-βίαιες διαδικασίες, υπονοώντας μια αποτυχία επίτευξης της «σκληροπυρηνικής» εκδοχής του «αναρχικού».

5_απο το προσωπικό στο
πολιτικό/ από το ιδιωτικό στο
δημόσιο: οι πολιτικές
διαστάσεις της έμφυτης βίας

Οι πατριαρχικές ετεροκανονικές σχέσεις εξουσίας που αναπαράγονται στην καθημερινότητα του κινήματος και οι σεξιστικές-εξουσιαστικές πρακτικές, στις οποίες καταφεύγουν άτομα μέσα σε αυτό, έχουν αποτελέσει κατά καιρούς αντικείμενο συζήτησης και σύγκρουσης (βλ. Κεφ.1) ανάμεσα σε άτομα, ομάδες, και συλλογικότητες. Πολλές φορές, αποτελούν αφορμή για την αποχώρηση ομάδων από ευρύτερες συλλογικότητες, άλλες φορές, όμως, παραμένουν «έξω» από τις συζητήσεις και τις συνελεύσεις ως ζητήματα, μη-πολιτικά αληθιά «προσωπικής φύσης», με τον λόγο συγκεκριμένων έμφυλων υποκειμένων να αποσιωπάται ως άκαιρος, μη έγκυρος, αναξιόπιστος και «προκατειλημμένος».

Αυτός ο «προκατειλημμένος» λόγος, αποτελεί ένα από τα επιχειρήματα που συναντώνται πιο συχνά στο «χώρο», και το οποίο δομείται επάνω στην λογική του «αντίστροφου σεξισμού», σύμφωνα με την οποία οι διάφοροι φεμινισμοί που εντοπίζονται στο κίνημα είναι εξ ορισμού αρνητικά προκατειλημμένοι εναντίον οποιουδήποτε «άντρα», καθώς ερμηνεύουν ως σεξιστικές, πράξεις και χειρονομίες, κατηγορώντας και «αμαυρώνοντας» το κίνημα.

Στο κείμενο της *Αναρχικής συλλογικότητας Antinertia* (βλ.Παράρτημα) σχετικά με τον σεξισμό στον α/α/α χώρο διαβάζουμε χαρακτηριστικά:

«Είναι αλήθεια ότι υπάρχουν σύντροφοι που αδυνατούν να αναγνωρίσουν τις σεξιστικές αποχρώσεις στο λόγο και στις πράξεις τους, όχι από πρόθεση ή αδιαφορία αληθιά γιατί ο σεξισμός είναι η γενικευμένη συνθήκη εντός της οποίας έχουν συνηθίσει να υπάρχουν: όσο κάποιος παραμένει προστατευμένος από την προνομιακή του θέση, δεν μπορεί εύκολα να θέσει σε αμφισβήτηση λόγια και καταστάσεις τόσο συνηθισμένα όσο κι ο αέρας που αναπνέει. [...]

Ωστόσο στο χώρο μας συχνά απαντάται και το φαινόμενο της συστηματικής και συνειδητής άρνησης του προβλήματος. Είναι οι ιδεοτυπικοί ανδραναρχικοί που συντηρούν τον πατριαρχικό τους ρόλο και απαξιώνουν κάθε άτομο που δεν αποπνέει αρκετή αντρίφια. Η τυπική δικαιολογία που προβάλλουν είναι πως τέτοια εσωτερικά ζητήματα είναι αποπροσανατολιστικά, διασπαστικά ή ακόμα και εντελώς ανύπαρκτα. Με μειωτική στάση που απορρέει από τον πιο βαθύ πυρήνα του συστήματος το οποίο υποτίθεται ότι αντιμάχονται, αποφασίζουν κυριαρχικά τι αξίζει να συζητηθεί τώρα και τι αργότερα, ιεραρχώντας αυθαίρετα τις προτεραιότητες του κινήματος. Κατά την άποψή μας δε νοείται άτομο που αυτοπροσδιορίζεται ως αναρχικός ή έστω ως μέρος ενός ευρύτερου ελευθεριακού κινήματος να ασκεί τέτοιου είδους εξουσία με οποιοδήποτε τρόπο. Τα πράγματα

πρέπει να είναι ακόμα πιο ξεκάθαρα σε περιπτώσεις άσκησης έμφυλης βίας, στις οποίες δεν τίθεται καν δίλημμα και δε χωρεί καμιά συζήτηση. Τέτοιου είδους άτομα το κίνημα οφείλει να τα αποβάλλει άμεσα και οριστικά. Στο βαθμό που η αναρχία είναι ο κατ' εξοχήν πολιτικός χώρος που μιλά για ελευθερία και ισότητα, δε νοείται να κάνει τα στραβά μάτια ή και να ανέχεται τέτοιου είδους συμπεριφορές στο εσωτερικό του.»

(ολόκληρο το κείμενο παρατίθεται στο Παράρτημα)

Στα πλαίσια αυτής της ρητορικής «αντίστροφου σεξισμού» ή «φεμιναζί», οι «άντρες» καταπιέζονται και λογοκρίνονται από τις «φανατικές υστερικές φεμινίστριες», στις οποίες αποδίδεται μια εμμονή με την πολιτική ορθότητα, μια τάση υπερανάλυση γεγονότων και χειρονομιών, καθώς και η έλλειψη ψυχραιμίας αληθιά και αίσθησης του χιούμορ.

Η τελευταία εικόνα, αυτή της «υστερικής» και «ανέραστης» φεμινίστριας σεξουαλικοποιεί το έμφυλο γυναικείο σώμα, αποπολιτικοποιεί τον γυναικείο λόγο και παθολογικοποιεί τον γυναικείο ψυχισμό, όταν το έμφυλο υποκείμενο «γυναίκα» αποσταθεροποιεί τις θέσεις που του αποδίδονται μέσα σε ένα ετεροκανονικό πατριαρχικό περιβάλλον. Η Αθανασίου, ερευνώντας την «'γυναίκα' ως σύμπτωμα και το πρόταγμα της ψυχιατρικής επιτήρησης», σημειώνει ότι ήδη από τον 19ο αιώνα, η γυναικεία μορφή «γίνεται το κατεξοχήν αντικείμενο ψυχιατρικής παρακολούθησης»:

Παραδειγματικά «γυναικεία νόσος» που γνώρισε τη χρυσή της εποχή στην Ευρώπη μεταξύ 1870 και πρώτου παγκοσμίου πολέμου η υστερία έχει ιστορικά αποδοθεί από τους ειδικούς στην ίδια τη «γυναικεία φύση». Η ιατρική κατηγορία της υστερίας κατείχε κεντρική θέση στις διαμάχες περί μαιευτικής και γυναικολογίας. Στο πλαίσιο ενός ιατρικού λόγου που παθολογικοποιούσε τη γυναικεία σεξουαλικότητα και έθετε την θηλυκότητα στην υπηρεσία της αναπαραγωγής, οι γυναικολογικοί ορισμοί του γυναικείου σώματος και της γυναικείας σεξουαλικότητας εξουσιοδοτούσαν τον βιο-ιατρικό έλεγχο των γυναικών και την πειθαρχική ιατρικοποίηση της κοινωνικής τους κατάστασης. Οι μελετήτριες και οι μελετητές του φύλου έχουν ασχοληθεί ιδιαίτερα με την ιστορική κατασκευή αυτής της νευρικής πάθησης των γυναικών που βρίσκεται στο μεταίχμιο σωματικής και ψυχοσωματικής διαταραχής, και που αποτελεί μορφή διαμαρτυρίας απέναντι στη στέρηση ατομικής, κοινωνικής, διανοητικής και σεξουαλικής ελευθερίας που υφίσταντο τα παραδειγματικά θύματα της νόσου, που ήταν οι βικτοριανές σύζυγοι. Το ευρύτατο ρεπερτόριο συμπτωματολογίας (άνησια, εμετός, αφωνία, κώφωση, τύφλωση, επιληπτική κρίση), αληθιά κυρίως η γρήγορη και αιφνίδια μετάπτωση από το ένα σύμπτωμα στο άλλο, η ασάφεια των συμπτωμάτων που θεωρούνταν μάλιστα ότι οι ασθενείς υποκρίνονταν, και γενικά ο αινιγματικός χαρακτήρας της νόσου που οι μηχανισμοί της διέφευγαν επίμονα του επιστημονικού ορθολογισμού, θεωρήθηκε ότι συνάδουν με όψεις της γυναικείας φυσικής ιδιαιτερότητας: ανορθολογισμός, αινιγματικότητα, υποκρισία, σωματοποίηση (Showalter 1987, 1993, Poovey 1988, White 1989, Gilman 1993, Phelan 1997)» (Αθανασίου, 2004, σελ.)

Τα περιστατικά σεξιστικών συμπεριφορών και παρενοχλήσεων μέσα στους χώρους του κινήματος, φιλτράρονται μέσα από αυτή τη ρητορική, και συχνά παρουσιάζονται περισσότερο ως κουτσομπολιά, μια τάση η οποία αποδίδεται στις «γυναίκες» ως κάτι το φυσικό, και όχι ως αποτέλεσμα πολιτικών επιλογών. Συζητώντας σχετικά με το θέμα του τι ορίζεται ως προσωπικό και τι ως πολιτικό, καθώς και ποια θα μπορούσε να είναι η συλλογική τοποθέτηση-ευθύνη σχετικά με το ζήτημα, ο παρακάτω πληροφοροφρογής επιχειρηματολογεί:

«Πόσα θέματα πια να λύσει αυτή η συνέλευση; στην τελική είναι θέμα και ζήτημα του καθενός τι κάνει στα προσωπικά του, δεν μπορούμε τόσα άτομα να απολογούμαστε για τις πράξεις ενός που έχει πει λίγο παραπάνω και μαλακίζεται... πάντα υπήρχαν αυτά...κι αν έχει πρόβλημα η άλλη, μεγάλη κοπέλα είναι, ας προσέξει κι ας τον βάλει στη θέση του. Φυσικά τέτοιες συμπεριφορές δεν τις υποστηρίζει κανένας, αλλά δεν θα γίνουμε και μπάτσοι τώρα στο βρακί του καθενός...»

Οι έννοιες της ιδιωτικότητας και της ατομικής ελευθερίας και αυτονομίας πρωταγωνιστούν, εδώ, σε έναν ανδρο-κεντρικό, πολιτικά φίλτραρισμένο λόγο, οποίος όχι μόνο απο-πολιτικοποιεί το προσωπικό βίωμα αλλά ταυτίζει την κριτική της έμφυλης πραγματικότητας με εξουσιαστικές και κατασταλτικές πρακτικές της αστυνομικής εξουσίας. Έτσι πράξεις και ο λόγος των υποκειμένων χωρίζονται σε δυο κατηγορίες, μια ορατή κοινωνικά, που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο κοινωνικής κριτικής και μια μη-ορατή, περισσότερο ατομική, διαχειρίσιμη μόνο σε επίπεδο διαπροσωπικών σχέσεων.

Σύμφωνα με την NancyDuncan, η ιδέα της ιδιωτικότητας πηγάζει από τις δυτικές πολιτικές θεωρίες της ελευθερίας, της προσωπικής αυτονομίας, της πατριαρχικής οικογενειακής κυριαρχίας (sovereignty) και της ιδιωτικής ιδιοκτησίας», ενώ συνδέεται άμεσα με την διάκριση των δυο σφαιρών, της ιδιωτικής και της δημόσιας:

«Ο διαχωρισμός μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου έχει ρίζες βαθιά στην πολιτική φιλοσοφία, στην νομοθεσία, στους δημοφιλείς λόγους και στις επαναλαμβανόμενες πρακτικές δόμησης του χώρου. Αυτές οι πρακτικές οριοθετούν και απομονώνουν μια ιδιωτική σφαίρα του οικιακού, της εν-σώματης δραστηριότητας από μια υποτίθεται ασώματη πολιτική σφαίρα η οποία εντοπίζεται κυρίως στον δημόσιο χώρο. Η διχοτομία δημόσιο/ιδιωτικό[τόσο στις πολιτικές όσο και στις χωρικές του διαστάσεις] συχνά χρησιμοποιείται για να δομήσει, να ελέγχει, να πειθαρχήσει, να περιορίσει (confine), να αποκλείσει και να καταπιέσει την έμφυλη και σεξουαλική διαφορά διατηρώντας παραδοσιακές πατριαρχικές και ετεροσεξιστικές δομές εξουσίας» (Duncan, 1996, σελ. 128)

Ειδικότερα, η διάκριση της ιδιωτικής και δημόσιας σφαίρας, δεν αναδύεται εδώ μόνο μέσα από το ζήτημα της ιδιωτικότητας των λόγων και των πράξεων, αλλά, και μέσα από την έμπρακτη αναπαραγωγή της έμφυλης διάστασης της παραπάνω διχοτόμησης, ως φυσικοποιημένη συνθήκη της καθημερινότητας, ταυτίζοντας τον «οίκο» σε χώρο γυναικείο και τον δημόσιο σε αντρικό. Όπως τονίζει η Βάσω Τροβά:

«Η ιδέα της βιολογικής διαφοράς ανάμεσα στα φύλα, ως βάση της κοινωνικής τους διαφοροποίησης, διατρέχει την ιστορία του πολιτισμού σε τέτοιο βαθμό ώστε να μετατρέπεται σε 'αλήθεια'. Ιδέες όπως ότι ο άνδρας κτίζει και η γυναίκα κατοικεί, ο άνδρας είναι δημόσιος και η γυναίκα ιδιωτική, ότι η φύση και στη σκληρή και στην ευγενή εκδοχή της είναι θηλυκή και ο πολιτισμός (ως θρίαμβος πάνω στη φύση) είναι αρσενικός, λειτουργούν πολλές φορές ως αυτόματοι μηχανισμοί σκέψης και αντίληψης. Με τον ίδιο τρόπο και στο ίδιο πλαίσιο έχει κατασκευασθεί η 'αλήθεια' της συσχέτισης των φύλων με το χώρο, η ταύτιση δηλαδή των γυναικών με την κατοικία και των ανδρών με το δημόσιο χώρο.» (Τροβά, 2009, σελ. 95)

Στην περίπτωση της α/α/α κοινότητας, η διχοτόμηση αυτή παίρνει τη μορφή χωρικά εντοπισμένων δραστηριοτήτων και πρακτικών στην συλλογική διαβίωση των ομάδων, στην κατανομή των καθηκόντων και στη σημασία που προσδίδεται σε αυτά,

αλλά και σε διάφορα χαρακτηριστικά άμεσα συνδεδεμένα με την υποτιθέμενη «οικιακότητα» των γυναικών.

Η «έμφυτη» κλίση προς τις πρακτικές της ιδιωτικής σφαίρας μεταφράζεται συχνά ως «έμπρακτη» ανάγκη για «προστασία» από την βία του πολιτικού αντιπάλου, του κράτους, της αστυνομίας, των ακροδεξιών φασιστικών οργανώσεων, μια βία συστημική στην οποία ο άντρας μαχητής, η κυρίαρχη φιγούρα στο φαντασιακό της α/α/α κοινότητας, επίσης απαντά με βία. Η γυναίκα, η οποία υποτίθεται ότι έχει ανάγκη από την προστασία του «μαχητή» σε αυτή την περίπτωση, στερείται τη δυνατότητα συμμετοχής στο «δρόμο», στα «οδοφράγματα», τουλάχιστον όχι με τους ίδιους όρους με τους «συντρόφους της». Η φυσική βία θεωρείται εδώ ένα αναπόσπαστο κομμάτι του «αγώνα», ενώ η μη-βίαιες πρακτικές αντίστασης σπάνια «φτάνουν» στις συλλογικές συζητήσεις ως δυνατότητα, αλλά κατακρίνονται ως μια «θηλυκή» μη-αποτελεσματική προσέγγιση, όπως παρατηρεί μια από τις πληροφορήτριες:

«Δεν τίθεται καν το ζήτημα ότι κάποιες/-οι από εμάς δεν θεωρούμε τη βία το μόνο όπλο. Για την ματσίλα αυτός είναι ο μόνος τρόπος...αλλά ακόμα και αν το υποστηρίζει (κάποια κοπέλα), δύσκολα σε μια κοπέλα θα δώσουν να κρατάει παλούκι στην πορεία»

Αντίθετα, τα οδοφράγματα των πορειών και των συγκρούσεων με την αστυνομία αναδύονται ως ένας χώρος «αντρικός» ο οποίος δομείται ως τέτοιος μέσω του αποκλεισμού των μη-αρρενωπών επιτελέσεων, και οι οποίες ταυτίζονται με χαρακτηριστικά μιας υποτιθέμενης θηλυκότητας. Αυτή η θηλυκότητα, ανατομικά και ψυχολογικά, αδυνατεί να «συγκρουστεί», αδυνατεί να υπερβεί την φύση της και να περάσει σε αντρικό έδαφος. Η «ματσίλα», υιοθετημένη από άντρες και γυναίκες, εντοπίζεται στο φάσμα της «ορθής» κυρίαρχης και της ηγεμονικής επιτέλεσης και συνδέεται άμεσα με την «αποβολή» στοιχείων (συμπεριφοράς, εμφάνισης, λόγου) που, ιστορικά και στερεοτυπικά, αποδίδονται σε μια «συμβατική» θηλυκότητα.

Η υπέρβαση της «θηλυκότητας», ταυτίζεται εδώ με την υπέρβαση των συμβολικών γεωγραφιών στις οποίες αυτή κατανέμεται, στην σφαίρα του ιδιωτικού, μέσα από τις ηγεμονικές ανδρο-κεντρικές πρακτικές, και λειτουργεί ως ένα «πολύτιμο» συμβολικό κεφάλαιο που τελικά δίνει στο έμφυλο υποκείμενο μια «φωνή», την οποία έχει «κερδίσει».

Η Nancy Fraser ασκώντας κριτική στην διχοτόμηση δημόσιο/ιδιωτικό, επικεντρώνεται στα «τυφλά σημεία» της πολιτικής θεωρίας που αναπτύσσεται κατά τη δυτική νεωτερικότητα και η οποία εδραιώνει την πολιτικότητα και την συμμετοχή στα κοινά ως ανδρο-κεντρική εμπειρία. Εστιάζοντας στην κριτική κοινωνική θεωρία του Habermas¹, η Fraser τονίζει ότι η ιδιότητα του πολίτη εμφανίζεται να εξαρτάται από τις ικανότητες ομιλίας και συναίνεσης, της ικανότητας να συμμετέχει κάποιος σε ένα διάλογο. Όμως πρόκειται για δεξιότητες οι οποίες συνδέονται με την αρρενωπότητα, σε ένα ανδροκρατούμενο κλασικό καπιταλισμό, πρόκειται για δεξιότητες που οι γυναίκες αποστερούνται και οι οποίες δεν εναρμονίζονται με την θηλυκότητα» (Fraser, 1989). Η παραπάνω θεώρηση, η οποία αποδίδει συγκεκριμένες δεξιότητες για την παραγωγή κριτικής σκέψης και τη συμμετοχή στην δημόσια σφαίρα, εντοπίζεται στην αφήγηση της παρακάτω πληροφορήτριας:

«Δεν έχω εμπειρίες κακοποιητικές με σωματική βία...πιο πολύ με ψυχολογική...όχι μόνο προς εμένα... θέλω να πω...συνήθιζε ο τότε φίλος μου να μου λέει ότι δεν μπορούσε να κάνει τέτοιες συζητήσεις (πολιτικές) με άλλες κοπέλες που είχε γνωρίσει (στο χώρο)...το έλεγε και στους φίλους του ενώ βρισκόμουν μπροστά και αυτοί συμφωνούσαν, όχι για μένα... γενικά ότι δεν το έχουν όλες οι γυναίκες... να έχουν πολιτικό λόγο και κριτική σκέψη...το θεωρούσαν δεδομένο...δηλαδή επιβραβεύομαι γιατί;...ακόμα και αν

μπαίνεις στο χώρο χωρίς να το γνωρίζεις και τα έχεις πιο όμορφα στο μυαλό σου, δεν είναι και δύσκολο να το καταλάβεις...με στενοχωρεί όταν βλέπω γυναίκες να το κάνουν αυτό...ότι είναι εξαιρέσεις...»

Η υποτιθέμενη υπέρβαση φύλου που πραγματοποιούν οι «γυναίκες» οι οποίες αναπτύσσουν κριτική σκέψη και πολιτικό λόγο επιβραβεύεται μέσα από ένα είδος

«καλιόβουλου σεξισμού», ο οποίος, έτσι, έμμεσα, επιβεβαιώνει μια υποτιθέμενη κριτική «ανεπάρκεια των γυναικών» (ως ενιαία κατηγορία), να συμμετέχουν στην δημόσια πολιτική σφαίρα.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος που αποδίδεται συχνά στις γυναίκες περιορίζεται στην παροχή βοήθειας στο πλαίσιο του «νοικοκυριού»: το καθάρισμα, το πλύσιμο των πιάτων, η μαγειρική, η περίθαλψη εμφανίζονται εδώ ως πράξεις προς τις οποίες μια γυναίκα διαθέτει «έμφυτη κλίση» και άρα «θα κάνει καλύτερα». Όπως τονίζει μια πληροφορήτρια, σχετικά με την κατανομή των καθηκόντων στην κατάληψη στην οποία συμμετείχε, ακόμα και όταν αυτά διαμοιράζονταν ισότιμα, οι αποφάσεις δεν εφαρμόζονταν στην πράξη:

«Υπήρχαν κανόνες για το ποιος θα κάνει τις δουλείες, ποιος θα πλύνει τα πιάτα, ποιος θα καθαρίσει μετά το πάρτυ τουαλέτες...έφευγε ο κόσμος, περνούσε η ώρα και πιάνανε κουβέντα και δε βοηθούσε κανένας και μέναμε οι κοπέλες να τρέχουμε και να φωνάζουμε...γιατί δεν γινόταν αλλιώς, ποιος θα το έκανε;... Γίνονταν και τσακωμοί και απ' όλα και ακούς 'τελευταία φορά' και 'έτυχε ρε' ή 'είχαμε σοβαρή κουβέντα'...από ένα σημείο και μετά, όμως, αισθάνεσαι και άσχημα να είσαι πάντα αυτή που φωνάζει γι' αυτά»

Πολλές φορές, όπως μια άλλη πληροφορήτρια διηγείται, η πρακτική του «νοικοκυριού» ως μια «γυναικεία» δραστηριότητα, αναπαράγονταν και από γυναίκες-μέλη της συλλογικότητάς της ως κάτι αναπόφευκτο, ως μια «υποχρέωση», χωρίς καμία διάθεση από τους «άντρες» να βοηθήσουν:

«(στην παλιά συλλογικότητα που άνηκα)ήταν ξεκάθαρο.. και όχι μόνο αυτό.. έβλεπες κοπέλες που το θεωρούσαν χρέος τους να πάνε να μαζέψουν και να λένε μεταξύ τους 'έλα, μωρέ... έλα να τα κάνουμε εμείς γρήγορα' γιατί οι άλλοι έλεγαν 'άστα θα τα πλύνουμε μετά...' και τα άφηναν.. και μπορεί να φαίνεται αστείο αλλά τώρα, έχουμε προσπαθήσει όλα αυτά να γράφονται σαν κανόνες στα καταστατικά... πως θα μοιράζονται οι δουλείες... είναι κάτι μικρό αλλά σημαντικό...»

Η θηλυκή φύση, πέρα από την έφεση στο «νοικοκυριό», ταυτίζεται, παράλληλα, με αυτό που η N. Chodorow αποκαλεί παροχή της «κοινωνικής μητρότητας» ή «παροχή μητρικής φροντίδας»: δεν αφορά την βιολογική μητρότητα της μητέρας προς το παιδί, αλλά την «συναισθηματική στήριξη», την συμβολή στην «κατασκευή του αντρικού εγώ», αφού οι άντρες, οποίοι «κατακτούν τη δημόσια σφαίρα μέσω κοινωνικών δεξιοτήτων που δεν θα μπορούσαν να αναπτύξουν χωρίς την «φροντίδα, στοργή, συγκινησιακότητα, την οικειότητα και τη συναισθηματική στήριξη που έχουν ήδη προσλάβει με την μορφή κοινωνικής μητρότητας» (Τεντοκάλη, 2009)

Η έννοια της ιδιωτικότητας, ως βασικό χαρακτηριστικό και «δικαίωμα» εντοπισμένο στην οικιακή σφαίρα, εμφανίζεται, σε αυτό το πλαίσιο, μέσα από τον διαχωρισμό του προσωπικού από το πολιτικό, με είδη σχέσεων, συμπεριφορές, πρακτικές και γεγονότα να θεωρείται ότι εμπνέονται στη μια σφαίρα ενώ αποκλείονται από την άλλη. Για την Duncan, η διαφύλαξη της ιδιωτικότητας, όμως, εμφανίζεται ως

ένas μηχανισμός «απόκρυψης» της βίας σε επίπεδο διαπροσωπικών σχέσεων. Στην περίπτωση του α/α/α κινήματος, όταν η βία αυτή προέρχεται από μέλος του, με κατά τα άλληλα σημαντικό αντιρατσιστικό, αντι-εξουσιαστικό πολιτικό έργο, η κακοποίηση αποσιωπείται ως προσωπική διαμάχη:

«Βρισκόμουν χρόνια σε σχέση με κάποιον του χώρου, τον ήξερα καιρό πριν και ποτέ δεν είχα ακούσει κάτι κακό γι' αυτόν, ίσα ίσα... κλασικό αγόρι του χώρου μου φαινόταν πάντα. Στη σχέση δεν ήταν έτσι... πήγαιναν λάθος πράγματα ή κάτι δεν καθόταν καλά... όχι μεταξύ μας, γενικά άσχετα πράγματα.. και την πλήρωνα εγώ... και φωνές... έλεγα έτυχε μια φορά δυο από την ένταση και το άγχος... ε και σήκωσε χέρι και τότε... τέλος πάντων... ξέκοψα αλλά έπρεπε να τον βλέπω σε πράγματα και άρχισα να μην νιώθω άνετα. Δεν ήθελα να πηγαίνω... και άτομα, γνωστοί (από το χώρο) με ρωτούσαν γιατί και όταν είπα ξεκάθαρα τι έγινε, έβγαλαν όλοι την ουρά τους απ' έξω... 'είστε μεγάλα παιδιά να το λύσετε το θέμα'... άλλοι έλεγαν τον κατηγορούσα επειδή χωρίσαμε, από κακία... δικοί του ότι τον πέτυχα σε κακή φάση αλλά δεν είναι έτσι... μέχρι και 'γυναικούλα' που τα συζητάω άκουσα... είχα σταματήσει να πηγαίνω και σε λάιβ, σε μαγαζιά της φάσης και γενικά οπουδήποτε ήταν πιθανό να τον δω... απειλές κιόλας 'μη την πετύχω'... Άλλαξε η ζωή μου γενικά και είχα απογοητευτεί με τα κινηματικά από όλη αυτή την ιστορία... άλλαξε και ο περίγυρος αναγκαστικά, που ήταν άτομα του χώρου... Αυτός απ' ότι μαθαίνω, ξέρεις, εκεί μια χαρά όλα...»

Όπως διαπιστώνει η Schneider η αλληλοσυσχέτιση ανάμεσα σε αυτό που θεωρείται και βιώνεται ως ιδιωτικό και δημόσιο είναι ιδιαίτερα περίπλοκη ως προς το κοινωνικό φύλλο, αφού η ρητορική της ιδιωτικότητας έχει καλύψει την ανισότητα και την υποταγή (subordination): η απόφαση του τι προστατεύεται ως ιδιωτικό είναι μια πολιτική απόφαση με δημόσιο αντίκτυπο (Schneider, 1990).

Η παραπάνω μαρτυρία συναντήθηκε, σε διαφορετικές εκδοχές, τόσο μέσα από ατομικές εξομολογήσεις όσο και μέσα από φεμινιστικά και queer κείμενα, κυρίως από νέες γυναίκες που δραστηριοποιούνται στο α/α/α κίνημα, άλλες συστηματικά και άλλες πιο αποσπασματικά. Κοινό χαρακτηριστικό αυτών των εμπειριών ήταν ότι η κακοποιητική συμπεριφορά του συντρόφου τους, στα πλαίσια μιας ερωτικής σχέσης, απομονωνόταν από την πολιτική του ιδεολογία και από τις αξίες του πολιτικού χώρου στο οποίο αυτός ανήκει, και με τις οποίες ερχόταν σε πλήρη αντίθεση.

Στις περιπτώσεις αυτές, μέσα από τους διάφορους «αμυντικούς» μηχανισμούς που εμφανίζονται στο κίνημα, αναπτύσσεται μια ρητορική κατά την οποία ο λόγος των κακοποιημένων ατόμων απογυμνώνεται από το πολιτικό περιεχόμενο της καταγγελίας μιας τέτοια συμπεριφοράς και των αντιλήψεων που αναπαράγει, και εξοστρακίζεται στην ιδιωτική σφαίρα, από την οποία δεν πρέπει να «βγει». Η ίδια η καταγγελία παρουσιάζεται ως ένα κουτσομπολιό, ως μια εκμυστήρευση που χρήζει προσωπικής διευθέτησης και φιλικής συμβουλής από τον τον περίγυρο, ο οποίος ευνοεί την αξία του κινηματικού έργου του κακοποιητή, ιεραρχώντας τα είδη και την σημασία των συστημάτων εξουσίας και καταπίεσης. Οι κακοποιητικές αυτές πρακτικές, που παραμένουν αόρατες στην συλλογική συζήτηση, λειτούργούν, ταυτόχρονα ως ένας χωρικός και συμβολικός περιορισμός, που σταδιακά περιορίζει το έμφυλο υποκείμενο από το να βιώσει τον κοινωνικό, πολιτικό και φυσικό χώρο ως ασφαλή.

Ταυτόχρονα, οι κακοποιητικές συμπεριφορές και η σεξιστική βία εμφανίζονται ως μεμονωμένα συγκυριακά γεγονότα, όταν τα αποτελέσματά τους στο έμφυλο σώμα είναι εμφανή, ενώ όταν δεν είναι, αμφισβητείται ακόμα και η «αλήθεια» μιας τέτοιας καταγγελίας.

Τα έμφυλα προνόμια εκδηλώνονται, παράλληλα, μέσα από την πρακτική του slut-shaming, κατά την οποία η υποτιθέμενη σεξουαλική δραστηριότητα ενός ατόμου

(συνήθως γυναίκας), η εμφάνισή, οι προσωπικές σχέσεις γίνονται αφορμή για τον κοινωνικό στιγματισμό του, μέσα από σχόλια, χιούμορ και άηλες μορφές με τις οποίες συχνά ο σεξισμός απωσιοπείται στα πλαίσια της «ελευθερίας του λόγου». Η πρακτική αυτή, θα μπορούσε να ενταχθεί στην κατηγορία των μικρο-επιθετικοτήτων (micro-aggressions), ενώ ασκείται από τον κοινωνικό περίγυρο ανεξαρτήτως φύλου. Ακολουθεί η μαρτυρία πληροφορητριας, η οποία μιλά για τη δυναμική των προσωπικών-ερωτικών σχέσεων στους α/α/α χώρους και την εμπειρία της ως θύμα μιας τέτοια πρακτικής:

«Μετά τον πρώτο καιρό που όλα μου ήταν κάπως καινούρια άρχισα να προσέχω πράγματα... όπως τα σχόλια που άκουγα για κορίτσια ή για gay αγόρια σε διάφορες φάσεις από straight του χώρου... Ποια έκανε τι και με ποιον και πως το έκανε και κλασσικά η κοπέλα να είναι η τσούλα της υπόθεσης και 'φίλε θα κολλήσεις τίποτα' πάνω στην πλάκα... και όλοι σχεδόν να σου λένε μετά για την πολυγαμία που, εντάξει, μόνο για τα straight αγόρια φαίνεται να είναι ok... δηλαδή σε τι διαφέρει αυτό από τους κάγκουρες που κράζουν; Έκανες κάτι με κάποιον και την επόμενη ήξεραν όλοι με λεπτομέρειες, τι έκανες και πως το έκανες και ακολουθούσε κάποια άλλη και αν έλεγες κάτι (ότι σε πείραξε) άκουγες ότι είσαι μικροαστή και άλλα τέτοια... γινόταν συνέχεια... ήμουν υποχρεωμένη να ακούω αστειάκια όταν έλεγα κάτι σοβαρό... πολύ κακό... αργότερα που μπήκα στα πιο φεμινιστικά κατάλαβα πως αυτό ήταν κακοποιητικό και εκβιαστικό... τότε σκεφτόμουν κιόλας ότι φταίω και ότι έχω όντως μικροαστικά κατάλοιπα... Για τα gay αγόρια τι να πω... πόσες φορές πήγε κάποιος με gay αγόρι της φάσης και μετά έλεγε ότι είχε πει λίγο και, εντάξει, το δοκίμασε-ενεργητικός πάντα και μέχρι εκεί... και μετά να φέρονται απαίσια και ομοφοβικά ή να νομίζουν ότι έτσι είναι κατά της ομοφοβίας»

Εδώ, η αυτοδιαχείριση του σώματος και της σεξουαλικότητας μετατρέπεται σε ένα όχημα εδραίωσης πατριαρχικών σχέσεων εξουσίας, στο πλαίσιο των οποίων η γυναικεία σεξουαλικότητα ορίζεται μέσα στο δίπολο επικίνδυνης σεξουαλικότητας/αρετής², ενώ η ομοφυλοφιλία, ως απόκλιση. Στο πλαίσιο αυτό, αποκαλύπτονται οι διαφορετικοί όροι με τους οποίους η διαμορφώνεται η «ριζοσπαστικοποίηση» των σεξουαλικών πρακτικών και η απόρριψη της ετεροκανονικότητας μέσω της πολυσυντροφικότητας: σε ένα ανδροκεντρικό, σεξιστικό και ομοφοβικό πλαίσιο, αυτή μπορεί να μετατραπεί σε μηχανισμό εδραίωσης εξουσιαστικών κακοποιητικών σχέσεων, με αντίκτυπο στην κοινωνική ζωή και στην πολιτική δραστηριότητα του ατόμου. Από την μια, όταν ασκείται από τον άντρα, εκλαμβάνεται ως μια ριζοσπαστική πράξη, ως ένδειξη μη-συμβατικής σκέψης με πολιτικές προεκτάσεις, από την άλλη, όταν ασκείται από την γυναίκα ερμηνεύεται μέσα από τις πατριαρχικές αντιλήψεις περί αρετής, αφαιρώντας μέρος του συμβολικού της κεφαλαίου, του «κύρους» της, στα πλαίσια της κοινωνικής ζωής της κοινότητας αλληλά και της φερεγγυότητάς της ως πολιτικό υποκείμενο.

Στις πιο ακραίες του μορφές το slut-shaming παίρνει τις διαστάσεις την ενοχοποίησης του θύματος (victim blaming) και όχι του θύτη, σε περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης και βιασμού μέσα στην κοινότητα. «Κρυμμένα» κάτω από το πέπλο της ιδιωτικότητας, τέτοια περιστατικά έχουν γίνει η αιτία συζητήσεων και εκδηλώσεων κατά της κουλτούρας του βιασμού αλληλά και προβληματισμών σχετικά με μια υποτιθέμενη «αμαύρωση του χώρου στα πλαίσια πολιτικών ανταγωνισμών» (όπως αναφέρει ένας πληροφορητής). Η τελευταία δήλωση, αυτή της αμαύρωσης και στιγματισμού του α/α/α χώρου που προκαλείται μέσω της καταγγελίας κακοποιητικών περιστατικών και βιασμών, αποτελεί δομικό στοιχείο της επιχειρηματολογίας που αναπτύσσεται και που προτιμά να «ακούει» τον θύτη παρά

το θύμα. Μέσα από αυτή την αντίληψη, ο βιασμός και οι κακοποιητικές πρακτικές εντάσσονται στο πλαίσιο της συμβατικής συντηρητικής, πατριαρχικής κοινωνίας από την οποία ο α/α/α χώρος υποτίθεται ότι εξαιρείται και πολεμά, εξ ορισμού, ενώ εισέρχεται στην πολιτική συζήτηση της κοινότητας όταν επιτελείται κυριολεκτικά ή μεταφορικά ως όπλο καταστολής και τιμωρίας από της διάφορες εξουσίες.

Στις περιπτώσεις που ένα τέτοιο περιστατικό καταγγεληθεί στο α/α/α χώρο, συνήθως προκαλεί τον διχασμό της κοινότητας, ενώ άλλες φορές πηλανάται ως φήμη, εωσότου ξεχαστεί. Συχνά, όταν η κακοποίηση προέρχεται από ένα άτομο γνωστό και σεβαστό στο κίνημα, αυτή προσεγγίζεται ως «παρεξήγηση» στα πλαίσια προσωπικών εντάσεων, με το θύμα να κατηγορείται είτε προκάλεσε έμμεσα τον θύτη, μέσω της εμφάνισής του, είτε «άλλαξε γνώμη και προσπαθεί να τα γυρίσει» (όπως ακούστηκε χαρακτηριστικά στα πλαίσια συζήτησης για παλιότερα περιστατικά). Μάλιστα, πολλές φορές, δίνεται έμφαση στη σεξουαλική δραστηριότητα του θύματος, ως έναν τρόπο μετατροπής του λόγου του σε αναξιόπιστο, και μη-έγκυρο, ενώ άλλες φορές η «υπερευαίσθησία» σε θέματα παρενοχλήσεων αποδίδεται στον σεξουαλικό προσανατολισμό του θύματος («λεσβία») και στην ενασχόλησή του με φεμινιστικές και LGBTQ ομάδες (όπως συνέβη και με την περίπτωση αποχώρησής της ΛΟΑ από το Στέκι Μεταναστών-Βη. Κεφ.1 και Παράρτημα). Όπως τονίζει η Marcus σχετικά με το θέμα του βιασμού σε μια πατριαρχική κοινωνία:

«Η πατριαρχία δεν υπάρχει ως μια μονολιθική οντότητα διαχωρισμένη από τους ανθρώπινους παράγοντες, αδιαπέραστη από κάθε προσπάθεια αλληλαγής της, ασφαλής στο ρόλο της ως μια ακλόνητη πηγή μισογυνιστικών φαινομένων όπως ο βιασμός. Η πατριαρχία αποκτά τη συνοχή της ως μια περιγραφική έννοια μέσα από τη συσσώρευση μικρο-στρατηγικών καταπίεσης όπως ο βιασμός.» (Marcus, 1992, σελ. 391)

Όλες οι μορφές κακοποίησης, σεξισμού και καταπίεσης που έχουν αναφερθεί έως τώρα, εντάσσονται, παράλληλα, σε μια συμβολική μορφή βίας, η οποία, πρωταρχικά, δεν τις αναγνωρίζει ως κακοποιητικές, σεξιστικές, καταπιεστικές και συστηματικές αλλιά ως διαπροσωπικές, συγκυριακές, εξαρτώμενες απόλυτα από την ψυχοσύνθεση του ατόμου. Η μη-ορατότητα αυτών των μορφών βίας, φυσικοποιεί τις πρακτικές που τις συνοδεύουν, ενώ ταυτόχρονα εδραιώνει μια συνθήκη «αλήθειας/ψεύδους», στην οποία ο λόγος, το βίωμα και η επιθυμία αξιολογούνται ως στοιχεία έμφυλα και α-πολιτικά.

Πρωτίστως, όμως, οι παραπάνω μορφές βίας, κινούμενες από την κλίμακα του πρωταρχικού κοινωνικού και ψυχολογικού χώρου, του έμφυλου σώματος, στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο, διαμορφώνουν γεωγραφίες και πρακτικές οι οποίες σταδιακά θέτουν τα έμφυλα υποκείμενα εκτός τόπου αλλιά και εκτός της κοινωνικής και χωρικής εμπειρίας. Αυτές οι εμπειρίες της συμβολικής αποβολής εντάσσονται σε αυτό που η Ελένη Βαρίκα αποκαλεί «ιστορική εμπειρία των γυναικών»[και η οποία εδώ προσαρμόζεται στις μη-ηγεμονικές, στις «άλλες» επιτελέσεις]:

«...στις σχέσεις εξουσίας, που δεν είναι ορατές σαν τέτοιες, εκείνο που απειλεί τους καταπιεσμένους και τη μνήμη τους, περισσότερο κι από την ίδια την καταπίεση είναι η αορατότητά της, ο άρρητος ή απόρρητος χαρακτήρας της, που τους κάνει συχνά να αμφιβάλουν για την ίδια τους την ύπαρξη, αλλιά και για τα βιώματα εκείνα που πουθενά δεν αναγνωρίζονται ως καταπίεση.» (Βαρίκα, 2000, σελ. 24)

Εδώ, σχηματίζεται και ο κοινός τόπος των «άλλων», των εκτός τόπου επιτελέσεων και ταυτοτήτων: το «ύπουλο τραύμα», όπως το χαρακτηρίζει η Laura Brown (1995), για να αποδώσει τους τρόπους με τους οποίους κρίσιμα τραυματικά και θανάσιμα γεγονότα όπως ο βιασμός και η σεξουαλική κακοποίηση συνδέονται με τις διάχυτες, επίμονες και

καθημερινές εμπειρίες του σεξισμού, μιας μορφής εξουσίας που λειτουργεί ακριβώς μέσα από τεχνικές κανονικοποίησης και αυτο-νομιμοποίησης (Αθανασίου, 2004). Έτσι το έμφυλο τραύμα εκλαμβάνεται σαν συστημική απόρροια ορθολογικά διευθετημένων και συχνά αθέατων θεσμοθετημένων σχέσεων εξουσίας, και όχι ως ένα «εξαιρετικό και ασυνεχές συμβάν», εκτός της «κανονικής» ανθρώπινης εμπειρίας και που αναδύεται αναπάντεχα από τις αντίξοες τυχαιότητες της ζωής (Αθανασίου, 2004).

Επιτελέσεις εκτός τόπου: ζητήματα φύλου, χώρος και εξουσία στο αντι-εξουσιαστικό κίνημα της Αθηνas

6_εικόνες και λόγοι της
αντίστασης: οι έμφυτες
πολιτισμικές αναπαραστάσεις
ως συμβολικό όριο

Στις 7-9 Μαρτίου του 2014, πραγματοποιήθηκε στην Θεσσαλονίκη, σε κτήρια του πανεπιστήμιου, το 2ο Φεστιβάλ Σεξουαλικότητας, με συμμετοχή από ομάδες και συλλογικότητες του α/α/α κινήματος που εντοπίζονται στην πόλη αθήνα και από ομάδες LGBTQ+ προσανατολισμού, στα πλαίσια του κινήματος. Αν και δεν εντοπίζεται στον γεωγραφικά εντοπισμένο χώρο της Αθήνας, στα πλαίσια του οποίου μελετάται η α/α/α κοινότητα σε αυτή την εργασία, το περιστατικό που συνέβη και οι διαστάσεις που έλαβε, είναι χαρακτηριστικές των ευρύτερων λόγων που αναπτύσσονται στο κίνημα σχετικά με τον σεξισμό, την ομοφοβία και την καλλιτεχνική έκφραση.

εικόνα_4/ Η αφίσα του 2ου Φεστιβάλ Σεξουαλικότητας (πηγή: <https://sexualityfest.wordpress.com>)

2ο Φεστιβάλ Σεξουαλικότητας
7-8-9 Μαρτίου

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

- 18:00 Venus Boyz loc. US, 102min
- 20:00 Συζήτηση με αφορμή τις τρανσφοβικές επιθέσεις σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη
- 22:00 Uneasy Riders gr, 90min

ΣΑΒΒΑΤΟ

- 16:00 Medianeras gr, 90min
- 18:00 The Last Taboo loc. US, 102min
- 19:00 "Ναι, κι εμείς πηδάμε!" Συζήτηση για σεξουαλικότητα και αναπηρία
- 21:30 Ma vie en rose gr-FR, US, 80min
- 23:00 Live @ Στέκι στο Βιολογικό Βδέλυγμα & onesecbefortheend Παρουσίαση δίσκου "8 Φεβί"

ΚΥΡΙΑΚΗ

- 17:00 Cairo 678 gr, 90min
- 19:00 Συζήτηση "Ποιός φοβάται το γυμνό;" Αναπαραστάσεις του ανθρώπινου σώματος στα σχολικά βιβλία
- 22:00 Drei gr, 110min

Εισόδος Ελεύθερη
Χώρος προσβάσιμος σε καροτσάκια
Διεργημένα στην ελληνική νοηματική γλώσσα
Ελληνικοί & Αγγλικοί υπότιτλοι

Σχοή Θεσιών Επιστημών ΑΠΘ

Παράλληλα, το ίδιο περιστατικό και οι λόγοι που αναπτύχθηκαν με αφορμή αυτό, απασχόλησαν την α/α/α κοινότητα της Αθήνας αφού, αν και με μια σημαντική γεωγραφική απόσταση να τις χωρίζει, οι δυο κοινότητες συνδέονται τόσο μέσω της κινητικότητας των μελών τους όσο και μέσω των δεσμών αλληλεγγύης που αναπτύσσονται μεταξύ των μελών τους αθήνα και μεταξύ των συλλογικοτήτων.

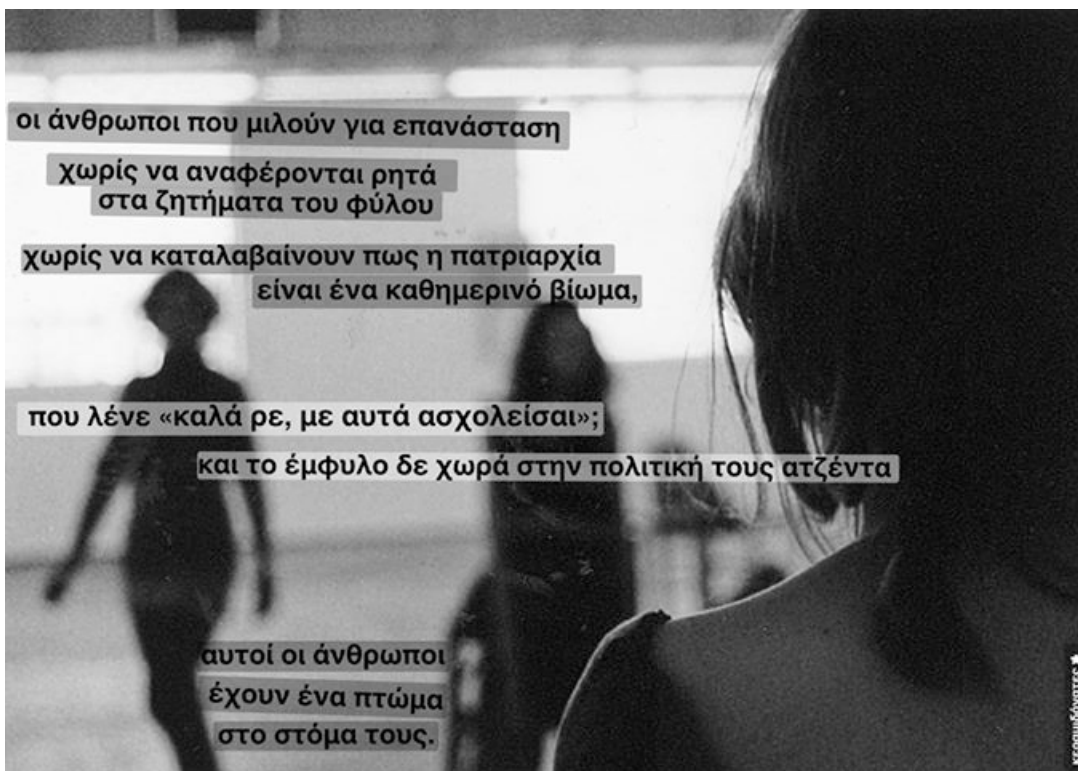
Στα πλαίσια του φεστιβάλ, το περιεχόμενο των στίχων και η γενικότερη συμπεριφορά των καλλιτεχνών που είχαν προσκαλεστεί για μια συναυλία, προκάλεσε

την αντίδραση παρευρισκόμενων ατόμων και μελών αναρχο-φεμινιστικών και queer ομάδων, τα οποία και πραγματοποίησαν παρέμβαση. Το περιστατικό έλαβε γρήγορα διαστάσεις, και διαδόθηκε κυρίως μέσω του διαδικτύου και αποτέλεσε αφορμή για την ανάδειξη ζητημάτων όπως ο σεξισμός, η ομοφοβία ο μισογυνισμός αλλά και οι πολιτιστικές αναπαραστάσεις που χρησιμοποιούνται ευρέως στο κίνημα.

Το περιστατικό μελετάται εδώ μέσα από τους λόγους που αναπτύχθηκαν από τα δυο «αντίπαλα μέρη» μέσα από κείμενα που δημοσιεύτηκαν στα ιστολόγια(blogs) συλλογικοτήτων και του καλλιτέχνη, και τα οποία διακινήθηκαν και σχολιάστηκαν ευρέως στα social media και ιστολόγια του a/a/a χώρου.

Όπως αναφέρεται στο κείμενο της ομάδας *massqueerraid* (μέλη της οποίας συμμετείχαν στην περιφρούρηση του φεστιβάλ και στην παρέμβαση)(βλ. Παράρτημα):

«Κι ενώ βρεθήκαμε εκεί για να στηρίξουμε το φεστιβάλ ως πολιτικό εγχείρημα και όχι για να περάσουμε, απαραίτητα, καλά, αρχίσαμε να προσέχουμε τους στίχους των κομματιών και κυρίως τα σχόλια μεταξύ των δύο pcs· Κομμάτια που μιλούσαν για το βιασμό γυναικών και ανήλικων παιδιών μέσα από την οπτική του βιαστή και του παιδεραστή. Πάρα πολλές και πάρα πολύ ανατριχιαστικές λεπτομέρειες του βιασμού συνοδεύονται με ένα victim blaming του θύματος

εικόνα_5 /

Αυτοκόλλητο που διακινήθηκε στο «χώρο», με αφορμή ενστάσεις φεμινιστικών και queer ομάδων, σχετικά με τον σεξισμό, και το εμφυλο ζήτημα στο κίνημα. Διακινήθηκε ευρέως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και «αντι-πληροφόρησης» [πηγή <https://athens.indymedia.org>]

που κατηγορεί τον εαυτό της που βρέθηκε σε ανυπεράσπιστη θέση και εύχεται «να καθόμουν στ' αυγά μου στο εστιατόριο». Στο τέλος ο βιαστής στη φυλακή να ηρωποιείται ως θύμα του σωφρονιστικού συστήματος, αλλά αυτός αδάμαστος και πάντα σε σύση ετοιμάζει την επόμενη εκσπερμάτωσή του με ένα κρεσέντο «Κι ο ψόφος μου δεν έρχεται πριν την επόμενη θριαμβευτική μου νίκη.. το νέο έκχυμα στα εντόσθια νέας καριόλιας». Ενθουσιώδη σχόλια «μπράβο μαν, το βίασες το κομμάτι» ακούγονταν στις παύσεις, μιας και κάτι τέτοιο αντιστοιχούσε σε ένα θέμα τόσο ανάλαφρο.

Στην σκηνή κυριαρχούσαν πούτσες ορθωμένες, πούτσες μεταφορικές, πούτσες που γαμούσαν τους αντιπάλους σε στίχους όπως:

Βαλσαμωμένες πούτσες Νιγηριανών στον πρωκτό του
Τρίβει άντερα Πακιστανών πάνω στο φρικτό του πέος

αφότου με μιας έφηβης τσιγγάνas το αποκομμένο κεφάλι
προσποιούταν μινέτο στην εκστατική του ζάλη
Τρώει τ' αρχίδια ενός πεντάχρονου Μπαγκλαντεσιανού
την ώρα που σοδομίζει το πτώμα ενός γέρου Αθιανού
και
η Αλέκα χώνει τον πούτσο της στο μεγάλο αρχηγό
κι ακόμα κι εγώ ηδονίζομαι στο θέαμα αυτό

Ένα φαλλοκεντρικό παραλήρημα ηδονιστών παρατηρητών και πούτσοes τιμωροί που εξευτελίζουν τον εχθρό. Μια εμετική έκφραση βίας πάνω σε σώματα που μοιάζει να μην έχει καμιά αξία αν θα ζουν ή αν θα παίζουμε ποδόσφαιρο με τα κεφάλια τους. Μια νοσηρή εξοικείωση με τον φρικτό θάνατο Άθλων, οι οποίοι ορίζονται με εθνικά και έμφυλα κριτήρια, μια νοσηρότητα που απηχεί την κυρίαρχη προπαγάνδα που, έτσι κι αλλιώς, όλους αυτούς τους θεωρεί ζωές ανάξιεs να βιωθούν.»

(ολόκληρο το κείμενο παρατίθεται στο Παράρτημα)

Η παρέμβαση, στη συγκεκριμένη περίπτωση, έγινε με αφορμή την χρήση τραυματικών βιωμάτων όπως αυτό του βιασμού και της κακοποίησηs σε ένα καλλιτεχνικό-πολιτικό πλαίσιο, μέσα από τον οποίο, όμως, ο καλλιτέχνησ οικειοποιείται το βίωμα και το χρησιμοποιεί ως ποιητικό-συμβολικό σχήμα, από μια συγκεκριμένη κοινωνική και πολιτική θέση, για την ανάδειξη των θέσεών του. Παράλληλα, τέθηκε το θέμα της χρήσης της βίας και ιδιαίτερα της σεξουαλικοποιημένηs βίας, η οποία συναντάται συχνά ως πολιτικό όπλο στον λόγο του α/α/α χώρου ενάντια στις διάφορεσ μορφέs εξουσίαs.

Στα κείμενο αυτό ανταποκρίθηκε ο mc, με μια ανάρτηση στο ιστολόγιο της μουσικής κολλεκτίβασ θ*δ και το οποίο σύμφωνα με αυτόν *«συνοψίζει το ιστορικό της κατάστασης και την άποψη μας επιβάλλεται, όχι ως απολογία, αλλά ως απάντηση και παρέμβαση μέσα στο και για το κίνημα, καθώς και ενάντια στις νοστροπίεs που φυτοζωούν παρασιτικά εντόσ του»*. Σε αυτό το κείμενο τονίζεται ότι η βιαιότητα των στίχων και η σεξουαλικοποιημένη βία που αναπαράγουν, μέσα από την καταστασιακή πρακτική της μεταστροφής¹, της αντιστροφής του νοήματος, επιχειρεί και καταφέρνει να σατιρίσει και να *«επιτεθεί στο σύστημα»* και στα σύμβολα, στα οποία αυτό μετουσιώνεται. Παράλληλα, η ίδια η παρέμβαση χαρακτηρίζεται ως *«αδικαιολόγητη»*, ενώ η ιδεολογική ακεραιότητα των ατόμων που συμμετείχαν σε αυτή αμφισβητείται:

«...Βρίσκουμε τελείως άτοπο να κατηγορείται μια κουλτούρα που προέκυψε από τα πλέον καταπιεσμένα (αλλά ταυτόχρονα υπό διαρκή εξέγερση) στρώματα της Αμερικής, ως εκ γενετής σεξιστική. Λυπόμαστε που της γης οι κολλησμένοι δεν προβάλλουν από την κόλλησή τους ως άγγελοι-στρατιώτεs του κινήματος αλλά προσέρχονται σε αυτό με τις αντιφάσεις τους, μα δυστυχώς έτσι έχει η πραγματικότητα· που και πάλι πρόκειται για την επιφάνεια της πραγματικότητας, αφού κινήματα, όπως οι μαύροι πάνθηρεs, μόνοι τους ή/και σε συνεργασία με αναρχικές ομάδεs και το ΚΚΗΠΑ, δώσανε σκληρό αγώνα ενάντια στο σεξισμό και το μισογυνισμό. Ίσως, βέβαια, να μην ήταν στις προθέσεις να γίνει νύξη για την γέννηση του hip-hop, αλλά να εννοηθεί πως οι καλλιτέχνεs (δηλαδή εμείς), ενώ το hip-hop είναι κουλτούρα του ελεύθερου λόγου, την χρησιμοποιούν έχοντας πατριαρχικές καταβολές»

(ολόκληρο το κείμενο παρατίθεται στο Παράρτημα)

Μέσα από τον παραπάνω λόγο, οποίος, εδώ, εστιάζει στις πολιτικές διαστάσεις της *«hip-hop κουλτούραs»*, γίνονται εμφανείς οι ιεραρχήσεις των μορφών και συστημάτων καταπίεσης καθώς και οι προτεραιότητες που συχνά παρατηρούνται στην

«κινηματική ατζέντα». Οι ιεραρχήσεις αυτές εμφανίζονται συχνά σε προπαγανδιστικό υλικό, με την μορφή συνθημάτων ή αυτοκόλλητων, ως απαντήσεις στις «φεμινιστικές φωνές» του κινήματος (βλ. Παράστημα).

Ταυτόχρονα, κουητούρες και κινήματα όπως αυτή της hip-hop μουσικής αλληλά και το κίνημα των Μαύρων Πανθήρων στην Αμερική του '60, «φετιχοποιούνται», ερμηνεύονται εκτός των κοινωνικο-πολιτικών χαρακτηριστικών και ιστορικών συγκυριών, στο πλαίσιο των οποίων δημιουργήθηκαν και εκφράστηκαν, και μετατρέπονται σε σύμβολα- αναφορές με διεθνή απήχηση, τα οποία, συχνά, γίνονται αντικείμενο ιδιοποίησης από μέλη κοινωνικών κινήματων. Στο πλαίσιο αυτό, ο σεξιστικός λόγος και οι σχέσεις εξουσίας που εμπεριέχονται σε αυτά τα κινήματα², αποσιωπώνται, και πολλές φορές αμφισβητούνται, αφού «αντισταθμίζονται» από την πολιτική και πολιτιστική έκφραση εναντίον της φυλετικής και ταξικής καταπίεσης. Έργα πολιτικοποιημένα, που μέσα από το λόγο τους «εναντιώνονται» στην συστημική βία και εξουσία, που θέτουν στην υπηρεσία της καλλιτεχνικής έκφρασης και της ελευθερίας του λόγου τον σεξισμό, τον μισογυνισμό, την ομοφοβία και τη βία, γίνονται αντικείμενο υπεράσπισης. Οποιαδήποτε κριτική στην βάση του φύλου και των σεξιστικών αναπαραστάσεων, αντιμετωπίζεται ως «κακεντρέχεια», ως παρελκόμενο μιας προκατάληψης (φεμινιστικής) εναντίον του καλλιτέχνη ως άντρα, ως έκφρασης μιας εμμονής με την πολιτική ορθότητα αλληλά και ως έλλειψη γνώσεων σχετικά με την ιστορία των αντι-εξουσιαστικών κινήματων. Όπως συνεχίζει το κείμενο-απάντηση στην παρέμβαση:

«... δε νιώθουμε και την ανάγκη για συνεχείς υποχωρήσεις στον κάθε αυτόκλητο ηθοποιό που θέλει να παίξει το ρόλο του δήθεν κινηματικού μπάτσου της τέχνης. Δεν πολεμάμε την πατριαρχία, απλά επειδή έτυχε να είμαστε με τη μεριά των καταπιεσμένων, όντας μέλη των κατώτερων τάξεων. Αντιθέτως, αποδίδουμε ξεχωριστή και πανανθρώπινη (χωρίς να ξεχνάμε τις ταξικές ρίζες της καταπίεσης) αξία στο ζήτημα της χειραφέτησης απ' τη μούχλα κάθε έμφυλου διαχωρισμού.»

[ολόκληρο το κείμενο παρατίθεται στο Παράρτημα]

Σύμφωνα με το παραπάνω απόσπασμα, μετά την «επίθεση» που δέχτηκαν οι mc's, ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθεί ένας διάλογος κυρίως εξαιτίας των ατόμων που την πραγματοποίησαν. Από την άλλη, στο «αντίπαλο» κείμενο, παρατίθεται ο διάλογος που ακολούθησε με τους mc's, μετά την παρέμβαση:

«Έλα να κάνουμε ανοιχτό διάλογο» είπαν με μπλαζέ χαμόγελο, απλά εμείς θα σας ειρωνευόμαστε, ενώ οι φαν μας θα σας βρίζουν ανοιχτά.

– «Προσβάλλεις την lgbt κοινότητα που ήρθε να σε δει. Δεν περίμενα να ακούσω κάτι τέτοιο σε ένα φεστιβάλ σεξουαλικότητας. Είναι ομοφοβικό να αποκαλείς τους χρυσαυγίτες πουστράκια»

– «Αυτός είναι πούστρας κι εγώ έχω πάει μια φορά με άντρα» [δείχνοντας τον άλλη mc]

– «Μιλούσες μόνο για γκαυλωμένες πούτσες που γαμάνε, δεν μας νοιάζει πόσο μεγάλες είναι οι πούτσες»

– «Μα εμένα η πούτσα μου είναι μικρή».

Διάλογοι θεάματος, με μπλαζέ υφάκι και στημένο σκηνικό. Εξυπνακίστικα επιχειρήματα που προσπαθούσαν να απαξιώσουν και να από-πολιτικοποιήσουν τις διαφωνίες μας. Les και δεν υπάρχουν γκέι ομοφοβικοί ή γυναίκες μισογύνισσες. Les και η μικρή πούτσα αποτελεί δικαιολογία για ό,τι ομοφοβία και σεξισμό ξερνάει κανείς... Φύγαμε ενώ ακούγαμε από το μικρόφωνο «Εμείς θέλαμε το διάλογο, τα κορίτσια φύγαν».

[ολόκληρο το κείμενο παρατίθεται στο Παράρτημα]

Τα δυο κείμενα διακινήθηκαν ευρέως στη διαδικτυακή α/α/α κοινότητα, μέσα από προσωπικές σελίδες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ιστολόγια συλλογικοτήτων και εντύπων του χώρου και αποτέλεσαν αφορμή για διαδικτυακές διαμάχες και τοποθετήσεις επιτου θέματος, οποίες ανέδειξαν όχι μόνο την έκταση των ζητημάτων έμφυλων επιτελέσεων στο α/α/α χώρο αλλα και τους λόγους που αναπτύσσονται γύρω από αυτά (βλ. Παράρτημα). Η «υστερικοποίηση» των φεμινισμών που εμπλήχτηκαν στην παρέμβαση ή που πήραν θέση ανοιχτά υπέρ της, συνοδεύτηκε με λόγους οι οποίοι προέβαλαν την αξία της ελευθερίας έκφρασης, την ριζοσπαστική φύση της hip-hop κουλτούρας αλλα και την ομοφυλοφιλική ταυτότητα του ενός από τους mc's, η οποία αυτομάτως έθετε αυτόν και το έργο του έξω από οποιαδήποτε κριτική σχετικά με τις έμφυλες αναπαραστάσεις που χρησιμοποιεί.

Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να τονιστεί, ο ρόλος που κατέχει το διαδίκτυο στην διακίνηση των πληροφοριών και του υλικού, στην οργάνωση και των συντονισμό διαδικασιών, στην ευρύτερη συζήτηση των ζητημάτων του α/α/α χώρου και κυρίως στην αντι-πληροφόρηση και καταγγελία περιστατικών, μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με την μορφή δημόσιων αναρτήσεων και σχολίων αλλα και με την ιδιωτική συζήτηση.

Στα πλαίσια κατηγοριοποίησης του χώρου, το διαδίκτυο αποτελεί ένα χώρο υβριδικό, όπου η επιτέλεση πραγματοποιείται μέσω του λόγου και της εικόνας-κειμένου, ενσωματώνοντας παράλληλα, τόσο την έννοια της δημοσιότητας όσο και της ιδιωτικότητας. Οι δυνατότητες που προσφέρει ο διαδικτυακός χώρος, σχετικά με τις έμφυλες επιτελέσεις, εντοπίζονται, εδώ, στην δυνατότητα προσωπικής και συλλογικής έκφρασης και ανάπτυξης λόγου χωρίς τις παρεμβάσεις των ηγεμονικών επιτελέσεων (βλ. προηγούμενα Κεφ.), δημιουργώντας ένα ασφαλή «χώρο», όπου έχει την ευκαιρία «να ακουστεί» και να καταγραφεί ο λόγος των «άλλων» επιτελέσεων (βλ. Παράρτημα). Η δίοδος επικοινωνίας που ανοίγει μέσα από τους εικονικούς αυτούς χώρους, όχι μόνο «φέρει κοντά» άτομα με παρόμοιες εμπειρίες, παρέχοντάς τους την δυνατότητα να κινητοποιηθούν περαιτέρω, αλλα παράλληλα αναταράσσει, κατά κάποιο τρόπο, την άτυπη διαδικασία φιλτραρίσματος των πληροφοριών και γεγονότων σε προσωπικά ή πολιτικά, που κυριαρχεί στις διαδικασίες και τον λόγο του κινήματος και η οποία εξοστρακίζει το βίωμα από την πολιτική δημόσια σφαίρα.

Η ομοφοβία και σεξισμός που παρατηρούνται στον α/α/α χώρο εμφανίζουν εκδοχές και ταυτότητες της θηλυκότητας και της ομοφυλοφιλίας, ως τις χαρακτηριστικότερες εκφράσεις του καταναλωτισμού και του «αλλοτριωμένου» τρόπου ζωής των καπιταλιστικών κοινωνιών: στη μορφή και στις ιδιοσυγκρασίες γυναικών αλλα και στην έννοια της ομοφυλοφιλίας ενσαρκώνονται οι μορφές της εξουσίας, οι οποίες, μεταφορικά βιάζονται, κατακρεουργούνται, γίνονται δέκτες κάθε είδους βίας με πολιτικό πρόσημο. Όμως, η βία, όπως τονίζει η Karen Boyle, μελετώντας τις πολιτισμικές αναπαραστάσεις της, αποτελεί ιδεολογικό προϊόν, αλληλένδετο με το φύλο, αφού «οι ιστορίες βίας είναι ως ένα βαθμό ιστορίες που έχουν σχέση με το φύλο, με το τι σημαίνει να είσαι άνδρας ή γυναίκα στα συγκεκριμένα κοινωνικά, πολιτισμικά ή πολιτικά πλαίσια, στα οποία λαμβάνει χώρα η αφήγηση των ιστοριών» (Boyle, 2008).

Συζητώντας σχετικά με το λόγο που αναπτύσσεται και αναπαράγεται μέσα από τη μουσική των συναυλιών και των πάρτυ, ο παρακάτω πληροφορητής τονίζει ότι το αντισεξιστικό περιεχόμενο δεν αποτελεί προτεραιότητα:

«Υποτίθεται ότι πάμε για την οικονομική ενίσχυση και την στήριξη αλλά όταν ακούς σε κομμάτια πράγματα όπως 'ζητιάνες της ψωλής'... όταν ήμουν πιο μικρός δεν το πρόσεχα καν αλλά τώρα όταν

ακούω τη μπάντα πάντα το σκέφτομαι νιώθω άβολα... αλλά να σου πω δεν περιμένεις και τίποτα άλλο...μια μπάντα αν έλεγε κάτι φιλο-καπιταλιστικό θα γινόταν χαμός, αλλά με αυτά δεν λέει κανένας τίποτα...δεν είναι καν προτεραιότητα νομίζω...και μεταξύ μας, κάποια από τα αγόρια, όπως έχουν συνηθίσει να συνναστρέφονται, αν ακούσεις τη λένε για την τάδε που πάει με τον έναν και με τον άλλον...»³

Στο πολιτικό αυτό λόγο που χρησιμοποιεί την ηλεκτική σεξουαλικοποιημένη βία ως πολιτικό όπλο, η έννοια της σεξ-εργασίας εμφανίζεται ως προβληματική αφού συχνά η ιδιότητα της σεξ-εργάτριας χρησιμοποιείται ως προσβολή προς τους πολιτικούς αντιπάλους και αστυνομικούς, σε διάφορα συνθήματα και γκράφιτι στους τοίχους κτηρίων.

«μετά την ιστορία με το Λοβέρδο⁴ που πολλές συλλογικότητες έβγαλαν κείμενα στήριξης για τις γυναίκες και έγιναν και καλέσματα στα δικαστήρια, περίμενα ότι θα αλλάξουν τα πράγματα...σαν βρισιά είναι πάνω κάτω στο λεξιλόγιο όλων έστω και μια φορά...αλλά βλέπω άτομα που πετούν ακόμα και τώρα ιδέες για κείμενα και αυτοκόλλητα για 'πουτάνες' και 'νταβατζιλίκια'...και πόσο εύκολα τα χρησιμοποιούν από 'δω και από 'κει...έχουν βγει και αφίσες που έχουν μέσα διάφορα ...ελάχιστα άτομα φώναζαν πάλι... για να ακούσουμε κλασσικά ότι σε αυτά δεν χωράει η πολιτική ορθότητα ...ότι πρέπει να σοκάρουμε τα ήθη...αν μιλήσεις και προσωπικά ακούς πολύ χειρότερα, όταν δεν τους ακούνε και όλοι... 'δηλαδή αν την πούμε σεξ-εργάτρια, ποια η διαφορά το ίδιο πράγμα κάνει'...τέτοια.»

Σε κάθε περίπτωση, η ίδια η σεξ-εργασία αντιμετωπίζεται ως επιβαλλόμενη από τον «άντρα-προαγωγό» στη «γυναίκα-ιερόδουλη» ως μια σχέση εξουσίας όχι έμφυλη αλλά οικονομική, και χρησιμοποιείται ως μεταφορά για σχέσεις υποτέλειας, ταξικές, εργασιακές, και οικονομικές, αναπαράγοντας το στίγμα και τη στερεοτυπική απόδοση

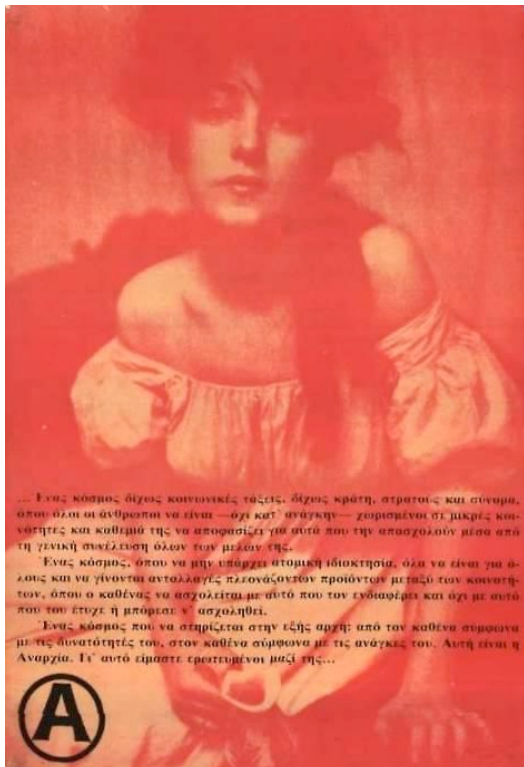
εικόνα_5/ Οι ρόλοι 'νταβατζή-πόρνης' στον πολιτικό λόγο [πηγή:<https://athens.indymedia.org>]

έμφυλων ρόλων και μοιhsματικού χαρακτήρα στα σώματα των σεξ-εργατριών και θυμάτων κυκλωμάτων trafficking.

Οι ίδιες οι έννοιες της ομοφυλοφιλίας και της θηλυκότητας [και της γυναικείας ανατομίας] χρησιμοποιούνται ως «προσβολές» ταυτόσημες με τη δειλία, την πονηριά και άλλα χαρακτηριστικά, τα οποία εμφανίζονται ως αντιθετικά της παραδοσιακής ετεροκανονικής «αρρενωπότητας» που συναντάται στην ευρύτερη πατριαρχική κοινωνία.

Ταυτόχρονα, η γυναικεία φιγούρα σε ρόλους- υποτίθεται, «μη-συμβατικούς», απεικονίζεται συχνά σε αφίσες και τοιχογραφίες του χώρου, εικονογραφώντας μια ιδανική επιτέλεια της θηλυκότητας, στο ανδρικό φαντασιακό του «χώρου»: αυτή της σύγχρονης «πολεμίστριας των δρόμων» αήλια ταυτόχρονα θηλυκής και εθικουστικής, ως ένα άλλο αντικείμενο του ανδρικού βλέμματος (male gaze), αυτή τη φορά φορτισμένο και ιδεολογικά. Ακόμα και σε απόπειρες «κινητοποίησης» εναντίον του σεξισμού, της έμφυλης βίας και της πατριαρχικής εξουσίας, οι έννοιες αυτές προσεγγίζονται αποκλειστικά ως χαρακτηριστικά της συμβατικής πατριαρχικής κοινωνίας, του «έξω» από την κοινότητα.

Έτσι, συγκεκριμένες επιτελέσεις θηλυκότητας, έχοντας εδραιωθεί ως ιδεολογικά «ορθές», προβάλλονται ως οι μόνες ουσιαστικά απαλλαγμένες από την πατριαρχική εξουσία (βλ. Παράρτημα).

εικόνες 6,7,8/ Αυτοκόλλητα και αφίσα που εντοπίστηκαν στο διαδίκτυο και στο κέντρο της Αθήνας, μετά το 2012

Η μεγάλη αντίφαση του ανδρο-κεντρικού λόγου σχετικά με τη θηλυκότητα στο α/α/α κίνημα, γίνεται εμφανής τόσο μέσα από την πολιτισμική παραγωγή, όσο και μέσα από την τάση γυναίκες-σύμβολα της αναρχίας του παρελθόντος, που με το έργο τους ακόμα επηρεάζουν τη θεωρητική-ιδεολογική βάση του κινήματος, να «φетиχοποιούνται» ως μια εξαίρεση του κανόνα, ως μια παραδειγματική «υπέρβαση» της γυναικείας φύσης τους, με την πολιτική και ταξική τους ταυτότητα να επισκιάζει την έμφυλη, αλλή και με την ισότιμη μεταχείριση τους από τους συγχρόνους τους να εμφανίζεται κυρίως ως αποτέλεσμα της ιδιοσυγκρασίας τους ως «επαναστάτριες»(βλ. προηγούμενο Κεφ.)

Βιβλιοπαρουσίαση

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΣΣΩΝ

Στην Κατάληψη Βανκούβερ Απάρτμαν

Πέμπτη 26 Μαΐου

στις 19.00

Βέρα Ζασούλιτς

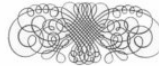

Όλγα Λιουμπάτοβιτς

Ελισάβετ Κοβάλσκαγια

Τα απομνημονεύματα τριών επαναστατριών που παρά τις απαγορεύσεις που υπήρχαν για τις γυναίκες εκείνη την εποχή, κατάφεραν να βρεθούν στη δίνη των γεγονότων, να διαμορφώσουν τις συνθήκες μέσα στις οποίες άνθισε ο ρωσικός τερορισμός, να αφήσουν την παρακαταθήκη τους για το μέλλον και να αναδείξουν ισότιμα τον ρόλο τους μέσα στο ρωσικό μηδενιστικό ναροντνικό κίνημα.

Προβολή της ταινίας μικρού μήκους
“The Nihilist” (1905)

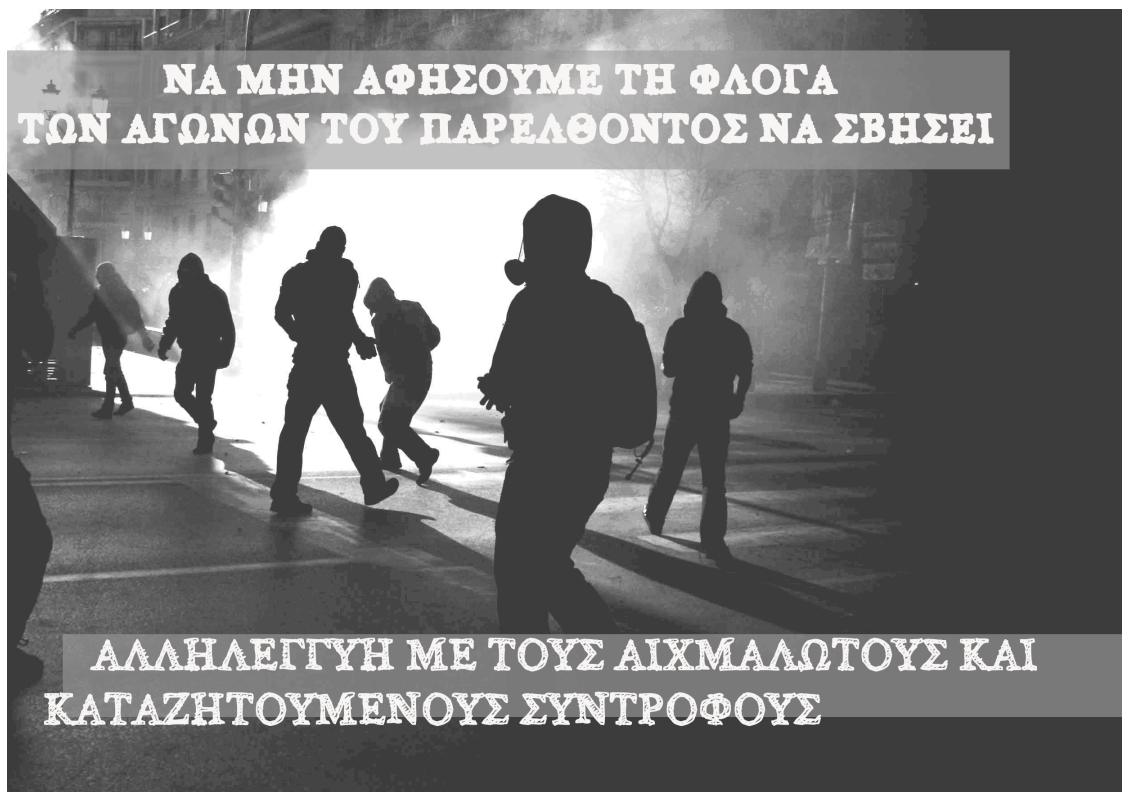
Θα ακολουθήσει
Bar οικονομικής ενίσχυσης

Ταμείο αλληλεγγύης φυλακισμένων και διωκόμενων αγωνιστών

Παράλληλα, στην «εικονογραφία» και την πολιτισμική παραγωγή του α/α/α χώρου, το αντρικό σώμα κατέχει τον πρωταγωνιστικό ρόλο, μαχόμενο ενάντια στους «μπάτσους» και σε άηλους πολιτικούς εχθρούς, στο δρόμο, κοντά σε συρματοπλέγματα- σύμβολα εγκλεισμού, συχνά γυμνό, αθλητικό και πάντα αρτιμελές.

Όπως τονίζει ο John Berger, η κυρίαρχη εικόνα του άντρα, ακόμα και όταν αναπαράγεται μη-συνειδητά, φανερώνει μια αντίληψη σχετικά με το είδος της κοινωνικής του παρουσίας και βασίζεται στην «υπόσχεση ισχύος την οποία ενσαρκώνει»: «η υποσχόμενη ισχύς μπορεί να είναι ηθική, σωματική, ιδιοσυγκρασιακή, οικονομική, κοινωνική, σεξουαλική-το αντικείμενό της όμως στέκεται πάντα εξωτερικά σε σχέση με τον άντρα. Η παρουσία ενός άντρα υποδηλώνει τι είναι ικανός να κάνει σε εσένα ή για εσένα»[Berger, 1972].

εικόνα_10 /
Αυτοκόλλητο
που
διακινήθηκε σε
α/α/α χώρους,
μετά το 2015

Οι ιδανικές ορθές επιτελέσεις της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας που απεικονίζονται μέσω του προπαγανδιστικού και του πολιτισμικού υλικού του α/α/α χώρου, έχουν μια διπλή λειτουργία: μια που απευθύνεται στην κοινωνία και μια στην ίδια την κοινότητα. Από την μια πλευρά, οι εικόνες και τα κείμενα εδραιώνουν μια σαφή και διακριτή αισθητική, που τις διαχωρίζει από κάποιο άηλο πολιτισμικό προϊόν, μεταδίδοντας ταυτόχρονα πληροφορίες και προπαγανδίζοντας ιδέες, αξίες και ιδεολογικά προτάγματα, ενώ από την άλλη, εδραιώνουν την έμφυλη τάξη πραγμάτων μέσα στην ίδια την κοινότητα, εικονογραφώντας τις ιδανικές επιτελέσεις και τα ικανά σώματα. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η βία και η επιθετικότητα εμφανίζονται να πηγάζουν από το πολιτικό υποκείμενο ως αποτέλεσμα της καταπίεσης που αυτό δέχεται από τα διάφορα συστήματα εξουσίας, ταυτόχρονα πολιτισμικά σεβαστή και αποδεκτή, ως πτυχή της αρρενωπότητας.

Σε καιρούς που τα αφεντικά εξαπολύουν ολομέτωπη επίθεση, που οι μετανάστες όταν δεν πνίγονται στις θάλασσες καταλήγουν εγκλωβισμένοι σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, που κάθε λογής φασισταριά έχουν το θράσος όχι απλώς να μιλάνε αλλά και να κυκλοφορούν με όπλα και μαχαίρια, σε καιρούς που το κράτος, οι θεομοί και τα τοιράκια του το παίζουν «ανθρωπιστές» και «αντιραξιστές», έχουμε χίλιους λόγους να βρισκόμαστε στο δρόμο. Να διαδηλώνουμε και να στεκόμαστε απέναντι σε όλους όσους υποτιμούν τις ζωές μας. Απέναντι σε κράτος και αφεντικά, απέναντι σε δολοφόνους και βασανιστές.

Αυτό κάναμε και στις 18/9/2014 στο Κερατσίνι, ένα χρόνο μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα. Και για άλλη μια φορά βρεθήκαμε αντιμέτωποι και αντιμετωπίσαμε με τα γκλοπ και τα χημικά των ΜΑΤατζήδων, τις κλωτσιές των Δελτάδων, τις εκδικητικές συλλήψεις 64 από εμάς, τις ψευδείς κατηγορίες και τις δικαστικές ομηρίες.

Ένας από τους 64 συλληφθέντες, ο Ν.Α., παραπέμπεται σε δίκη στις 15/11 με κατασκευασμένες κακούρηματικού χαρακτήρα κατηγορίες. Στεκόμαστε δίπλα στον σύντροφό μας και θα τον υπερασπιστούμε με όλα τα μέσα. **Γιατί όσο θα υπάρχουμε ο ένας για την άλλη και η μία για τον άλλον, δεν μπορούν να μας στερήσουν τίποτα.**

ΚΑΤΩ ΤΑ ΞΕΡΑ ΣΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΝΤΡΟΦΟ Ν.Α.

Συγκέντρωση Δικαστήρια Πειραιά (Φίλωνος και Σκουζέ) Τρίτη 15 Νοέμβρη 11:00

ΠΑΡΟΡΤΣΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΡΩΨΗ

εικόνες 11, 12, 13, 14/ αφίσες των τελευταίων χρόνων, για εκδηλώσεις και συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας. διακινήθηκαν στο διαδίκτυο και σε φυσικούς χώρους

ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΤΟΝ ΜΑΡΙΟ ΣΕΪΣΙΔΗ

Ο σύντροφος Μάριος Σεΐσιδης δικάζεται για την ληστεία της Εθνικής τράπεζας στην Ίλιου τον Γενάρη του 2006 καθώς και για τη συμμετοχή του σε έξι ακόμη ληστείες τράπεζών. Η εξέλιξη της ιστορίας από τότε αναγορεύεται μέσα από πολυάριθμες φακέλους, δικές συκοφαντίες, εξωφρενικές επικρίσεις συντρόφων. Ένα ανελέητο κίνημα του κράτους απέναντι σε όσους συντρόφους κατηγορήθηκαν για την συμμετοχή τους στην υπόθεση «των ληστών με τα μαύρα» όσο και απέναντι στο α/α χώρο. Ο σύντροφος Μ. Σεΐσιδης δέφυγε 11 χρόνια της σύλληψης του από τις δικαστικές αρχές σε μια επικίνδυνη διαδρομή περιφοράς της ελευθερίας του. Στις 19 Γενάρη όπου και εκδικάζεται η υπόθεση του θα είμαστε δίπλα του.

ΠΕΜΠΤΗ 19 ΓΕΝΑΡΗ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΕΦΕΤΕΙΟ ΛΟΥΚΑΡΕΩΣ 9.00πμ
6ος όροφος

Στεκόμαστε δίπλα στους έγκλειστους συντρόφους

Συνέλευση αλληλεγγύης στον Μ. Σεΐσιδη

ΒΑΡ

οικονομικής ενίσχυσης για τη δημιουργία κοινωνικού κέντρου

Σάββατο 18/4 22:00

Βίλα Ζωγράφου

Πρωτοβουλία για τη δημιουργία κοινωνικού κέντρου Ν.Φιλαδέλφειας, Ν.Ιωνίας και γύρω περιοχών

Προλετάρια, ντόπιοι και μετανάστες, εκμεταλλεζόμενοι και καταπιεζόμενοι αυτού του κόσμου

ΚΑΜΙΑ ΑΝΟΧΗ ΣΤΙΣ ΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΜΜΟΡΙΕΣ

να οργανωθούμε, να αντεπιτεθούμε και να τακτίσουμε τους φασίστες και τους κρατικούς τροστάρτες τους...

Κοινωνική και Ταξική αντεπίθεση!

Η βία, η επιθετικότητα, οι «μη-συμβατικές» εκδοχές της θηλυκότητας και οι «υπερ-αρρενωπές» εκδοχές της ανδρικότητας αποτελούν, στην περίπτωση αυτή, την πολιτική και πολιτισμική ενσάρκωση μιας συγκεκριμένης «αντικαπιταλιστικής», «αντι-εξουσιαστικής» κουλτούρας: ένας συγκεκριμένος και χαρακτηριστικός «τρόπος ζωής», τα νοήματα, οι αξίες και οι ιδέες που ενσαρκώνονται σε θεσμούς, σε κοινωνικές σχέσεις, σε συστήματα πεποιθήσεων, σε ήθη και έθιμα, στην χρήση των αντικειμένων και της υλικής ζωής. Είναι σχήματα μέσα από τα οποία η υλική και κοινωνική οργάνωση της ζωής εκφράζεται» (Clarke, Hall, Jefferson & Roberts 1975, 2006). Για τους Clarke, Hall, Jefferson & Roberts αυτή η κουλτούρα εμπεριέχει κάποιους «χάρτες νοήματος» μέσα από τους οποίους οι κοινωνικές σχέσεις, στα πλαίσια μιας ομάδας, δομούνται και σχηματοποιούνται αλληλά και μέσα από τους οποίους αυτά τα σχήματα ερμηνεύονται, κατανοούνται και βιώνονται. (Clarke, Hall, Jefferson & Roberts 1975, 2006). Αυτή η κουλτούρα δεν αναπαράγεται, απλά, στους χώρους πολιτικής δράσης και κοινωνικοποίησης της α/α/α κοινότητας, απλά διαμορφώνει μια οπτικοακουστική γλώσσα, η οποία εμφανίζεται στην καθημερινότητα και την χωρική εμπειρία, τόσο των μελών της, όσο και της υπόλοιπης κοινωνίας, απεικονίζοντας τους κοινωνικούς και πολιτικούς κώδικες επικοινωνίας, την πολιτική σωμάτων, ταυτοτήτων και ιεραρχήσεων απλά και τα χωρικά ίχνη της κοινότητας στο συγκεκριμένο χωρικό και κοινωνικό πλαίσιο.

Επιστρέφοντας στο κείμενο για την παρέμβαση στο 3ο Φεστιβάλ Σεξουαλικότητας (βλ. αρχή του κεφαλαίου), οι συγγραφείς τονίζουν την σημασία των πολιτισμικών αναπαραστάσεων στην δημιουργία «ασφαλών χώρων», πέρα από την κυριολεκτική προσέγγιση της ασφάλειας και της «περιφρούρησης» του α/α/α κινήματος:

«Σκεφτόμασταν επίσης τα άτομα που μας ενδιαφέρει να χωράνε στα λίιβ και τους χώρους μας. Κι ακόμα περισσότερο σκεφτόμασταν τα άτομα που αποκλείονται και τους όρους με τους οποίους γίνεται αυτό. Αναρωτηθήκαμε αν μια γυναίκα που έχει κακοποιηθεί ή αν ένας μετανάστης που «του την έχουν πέσει» στο δρόμο θα άντεχε να ακούσει ένα τέτοιο λίιβ. Πολύ παραπάνω, αναρωτηθήκαμε γιατί θα έπρεπε να ακούσει κάτι τέτοιο και γιατί θα έπρεπε να τα ζει όλα αυτά και μέσα στους χώρους μας. Αυτό που για κάποιους είναι 2-3 στιχάκια στα οποία κοιτάνε απλά αν η ρίμα και ο ρυθμός ταιριάζουν καλά, 2-3 στιχάκια με τα οποία πουλιάνε την εικόνα ενός προχωρημένου, προκλητικού καλλιτέχνη για μια δική τους προσωπική, θεαματική προβολή και ανάδειξη, για κάποιους και κάποιες μπορεί να είναι η ανάμνηση και απειλή μιας πραγματικής βίας, ενός πραγματικού αποκλεισμού. [...] Το να μην καταναλώνουμε θεαματικά και αβασάνιστα για προσωπική μας προβολή τα όσα συστηματικά και συλλογικά υπομένουν διάφορα κομμάτια της κοινωνίας, το να αναγνωρίζουμε τις εμπειρίες τους ως κάτι σοβαρό, το να στεκόμαστε δίπλα τους το θεωρούμε πολιτική αλληλεγγύη. Εκτός κι αν κάποιος πιστεύει πως δεν τον αφορούν αυτά γιατί είναι ΕΛΛΗΝΑΣ κι όχι πακιστανός και τα άντερά του δεν έχουν κάτι να φοβούνται, γιατί είναι ΑΝΤΡΑΣ και δεν θα του βιάσουν ποτέ κανένα μουνί, γιατί είναι ΣΤΡΕΙΤ και τι τον νοιάζει αυτόν για τα πουστράκια. Απλά να μην αναρωτιέται γιατί οι Άλλοι, οι διαφορετικοί, που τόσο στερεοτυπικά χιθιοαναπαράγει στο λόγο του, θα επιλέγουν να μην βρίσκονται ποτέ στους χώρους του, απλά να στέκουν επιθετικά απέναντί του.»

[ολόκληρο το κείμενο παρατίθεται στο Παράρτημα]

Γίνεται εμφανές, ότι η χωρική διάσταση της οπτικοακουστικής παραγωγής των αναπαραστάσεων και του λόγου, δεν εκφράζει μόνο την επανοικειοποίηση του δημόσιου χώρου απλά και την εδαφικότητα των έμφυλων ηγεμονικών επιτελέσεων, καθώς «οργανώνει» πολιτισμικά και συμβολικά τις σχέσεις εξουσίας που

εμφανίζονται σε αυτό. Ένα «πέρασμα» από τους χώρους αυτούς είναι αρκετό ώστε κάποιος να καταλάβει ποιος είναι ανεπιθύμητος και ποιος όχι, ποιος επιτελεί την έμφυλη πολιτική ταυτότητά του επιτυχώς και ποιος αποτυγχάνει, ποιος λόγος, πολιτισμικός και πολιτικός, οργανώνει τον κοινωνικό και υλικό χώρο.

Σημειώσεις

1. Η τεχνική της «μεταστροφής» (détournement) χαρακτηρίζεται από «την ένταξη προηγούμενης ή παρούσας καλλιτεχνικής παραγωγής σε μια ανώτερη κατασκευή ενός περιβάλλοντος» σύμφωνα με τους Σιτουασιονιστές ή Καταστασιακούς (κίνηση ριζοσπαστών καλλιτεχνών και θεωρητικών που έδρασαν την περίοδο 1957-1972). Στα πλαίσια αυτής, πολιτισμικό υλικό όπως εικόνες, ταινίες, φράσεις χρησιμοποιούνται έξω από το πλαίσιο στο οποίο δημιουργήθηκαν, έτσι ώστε το νόημα τους να αντιστραφεί πλήρως.

Το έργο της Καταστασιακής Διεθνούς είναι ιδιαίτερα δημοφιλές στο α/α/α κίνημα, και ειδικά αυτό του Guy Debord για την «κοινωνία του θεάματος», με την αισθητική αλληλία και το λόγο της ΚΔ να αναπαράγονται, συνειδητά ή μη. Στην αισθητική αυτή, πρωταγωνιστεί το γυναικείο σώμα, συχνά γυμνό, ως εργαλείο για τη μεταστροφή νοημάτων αλληλία και στα πλαίσια μιας κριτικής προς μια «μεγαλοαστική θηλυκότητα» (Baum, 2008).

Όπως επισημαίνει ο Bridger «μαρτυρίες από πρώην καταστασιακούς, όπως ο Ralph Rumney φανερώνουν ότι πολλοί από αυτούς διέθεταν σεξιστικές και αντι-φεμινιστικές απόψεις, κυρίως σε σχέση με το τι επιτρεπόταν να κάνουν και τι όχι οι γυναίκες μέσα σε ένα περιβάλλον» (Bridger, 2013). Η προσφορά στη ΚΔ γυναικών μελών της στην ανάπτυξη της «θεωρίας», όπως της Michèle Bernstein, παραμένουν στο σκοτάδι. Η ΚΔ στην πρακτική εφαρμογή των ιδεών της ήταν εξαιρετικά αντι-φεμινιστική: οι γυναίκες-μέλη ήταν εκεί για να δακτυλογραφούν, για να μαγειρεύουν, για να υποστηρίζουν. Αντίθετα, ακόμα και όταν οι αρχικές ιδέες προέρχονταν από τις ίδιες, αυτές «χρεωνόταν» στους άντρες-μέλη της (Bridger, 2013).

2. Μαύρες φεμινίστριες θεωρητικοί, όπως η bell hooks, έχουν κατά καιρούς ασκήσει κριτική, τόσο στην hip-hop και rap μουσική, για τα σεξιστικά πρότυπα και μηνύματα που αναπαράγει, όσο και στην ιδιοποίηση της από το λευκό κοινό (βλ. hooks, 1992, 1994).

Ταυτόχρονα, οι ίδιες οι μαρτυρίες γυναικών-μελών των Μαύρων Πανθήρων αναφέρονται σε μια έμφυλη ιεραρχία που χαρακτήριζε την οργάνωση του κόμματος και των δραστηριοτήτων του. Οι γυναίκες δεν κατάφεραν να λάβουν ηγετικούς ρόλους σε αυτό παραμόνο όταν οι άντρες ηγέτες του συνελήφθησαν από την αστυνομία.

Όπως αναφέρει στη βιογραφία της «A Taste of Power: A Black Woman's Story» η Elaine Brown, η οποία, το 1974, έγινε πρόεδρος του κόμματος, «μια γυναίκα στο κίνημα θεωρούνταν, στην καλύτερη περίπτωση, άσχετη (irrelevant). Η γυναίκα που διεκδικούσε ήταν ένας παρίας. Η γυναίκα που προσπαθούσε να αποκτήσει κάποιον ηγετικό ρόλο, σύμφωνα με τους υπερήφανους μαύρους Αδερφούς μου, συμμαχούσε με τις αντι-επαναστατικές, μίσανδρες, λεσβίες, φεμινίστριες λευκές σκύλλες» (Brown, 1992)

3. Ο στίχος «Ζητιάνες της ψωλής» στην οποία αναφέρεται ο πληροφορητής, εντοπίζεται στο κομμάτι «Εποχή της παρακμής» του συγκροτήματος Χαοτικό Τέλος, το οποίο εμφανίστηκε την δεκαετία του '90 και έως σήμερα συμμετέχει σε συναυλίες αλληλεγγύης του α/α/α κινήματος, σε διάφορες καταλήψεις, ενώ αποτελεί δημοφιλές συγκρότημα με αντί-εξουσιαστικό πολιτικό περιεχόμενο στους στίχους του.

4. αναφέρεται στην διαπόμπευση και φυλάκιση των οροθετικών γυναικών με το πρόσχημα της παρνείας, το 2012, από τον τότε υπουργό υγείας Α. Λοβέρδο

Επιτελέσεις εκτός τόπου: ζητήματα φύλου, χώρος και εξουσία στο αντι-εξουσιαστικό κίνημα της Αθηνas

7_ από τον τόπο του
τραύματος στον τόπο
της ενδυνάμωσης

Στην εισαγωγή της εργασίας, αναφέρομαι στους προβληματισμούς μέσα από τους οποίους οδηγήθηκα στην επιλογή του συγκεκριμένου θέματος για την έρευνά μου. Παρακολουθώντας, για μεγάλο διάστημα, το δημόσιο, πολιτικό και ακαδημαϊκό λόγο που παράγονταν γύρω από τις κοινωνικές αναταραχές και διεκδικήσεις που αναδύθηκαν στο δημόσιο χώρο, κατά τα τελευταία χρόνια, διαπίστωσα ότι πολλές προσεγγίσεις εστίαζαν στην ανάδυση δυνατοτήτων επανοικειοποίησης του δημόσιου χώρου αλλιά και στα νέα κοινωνικά δεδομένα που διαμορφώνονταν στα πεδία των κοινωνικών διεκδικήσεων και της παραγωγής του χώρου.

Στο κοινωνικό-πολιτικό και χωρικό πλαίσιο της οικονομικής κρίσης, το αντι-εξουσιαστικό κίνημα στην Αθήνα, αποτέλεσε θέμα συζήτησης και αντικείμενο ανάληψης, μέσα και έξω από τις ακαδημαϊκές αίθουσες, ιδιαίτερα μετά τις συγκρούσεις του Δεκεμβρη του 2008. Σε αυτές τις προσεγγίσεις, όμως, με τις οποίες συχνά συμφωνώ, δεν μπορούσα να διακρίνω την εμπειρία που είχαν ζήσει τόσο άτομα του ευρύτερου περιγυρού μου όσο και εγώ η ίδια, κινούμενη σε αυτούς τους πολιτικούς-κοινωνικούς χώρους. Άρχισαν, έτσι, να έρχονται στο μυαλό μου όλες οι φορές που ένιωσα ότι δεν «χωρούσα» σε αυτό το κίνημα. Σκέφτηκα τις συμπεριφορές και τους λόγους που με έκαναν να νιώσω ότι «έπιανα» πολιτικό χώρο εκεί που δεν έπρεπε και τις υποθέσεις ατόμων που μου μιλούσαν: Μάλλον θα με είχε φέρει μαζί του κανένας φίλος «από το χώρο», ή θα ήμουν η κοπέλα κάποιου που ασχολούνταν με τα «κινηματικά»

Ταυτόχρονα, ήρθαν στο μυαλό μου όλες οι καταγγελίες για σεξιστικές συμπεριφορές, ομοφοβικά περιστατικά και παρενοχλήσεις, μέσα στο ίδιο το κίνημα, και η ένταση, ο διχασμός και η αμηχανία που προκαλούσαν, αλλιά και οι προσωπικές εκμυστηρεύσεις ή τα περιστατικά που «διευθετήθηκαν» χωρίς να λάβουν έκταση στην κοινότητα.

Για εμένα ήταν ξεκάθαρο ότι το πρόταγμα «ενάντια σε κάθε εξουσία» δεν περιλάμβανε την «αόρατη» εξουσία που με έκανε να νιώθω «περιττή», μη-ευπρόσδεκτη και που οδηγούσε κοντινά μου άτομα «από το χώρο», σε μια σχεδόν εμμονική πειθάρχηση του σώματος, της εμφάνισης, των επιθυμιών, των επιλογών και του λόγου τους, όχι τόσο στα πλαίσια μιας πολιτικής ιδεολογίας αλλιά περισσότερο σε μια προσπάθεια να «πλησιάσουν» τα έμφυλα, κοινωνικά και πολιτισμικά δεδομένα μιας «ορθής», «ιδεατής» επιτέλεσης, αρμόζουσας της ιδεολογίας αυτής.

Σύμφωνα με το χωρικό φαντασιακό φαίνεται να κυριαρχεί στο α/α/α κίνημα και το οποίο χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη μιας κεντρικής μονολιθικής εξουσίας, την οποία αυτό «πολεμά» από το περιθώριο, ο κοινωνικός και πολιτικός χώρος γίνεται αντιληπτός μέσα από την συνθήκη «εμείς/αυτοί». Μέσα σε αυτό το χωρικό και πολιτικό «σχήμα», τα διάφορα συστήματα καταπίεσης και εξουσίας αδυνατούν να

γίνουν αντιληπτά ως διαπλεκόμενα και διαχεόμενα στον κοινωνικό χώρο. Αντίθετα, αυτά απομονώνονται ως χαρακτηριστικά της συστημικής εξουσίας της «συμβατικής» αστικής κοινωνίας, τοποθετημένα έξω από τον χώρο και την κοινωνική ζωή της κοινότητας, με τα μέλη του να εξαιρούνται αυτομάτως από τα συστήματα αυτά. Φαίνεται, δηλαδή, οι κοινωνικοί χώροι αντίστασης, εξέγερσης και διεκδίκησης, να εξαιρούνται εξορισμού, από τις γεωγραφίες εξουσίας και κοινωνικής ηγεμονίας.

Μέσα από το σχήμα κέντρου/περιθωρίου, αναδύονται ταυτόχρονα διάφορα επαναλαμβανόμενα «μοτίβα», χωρικά, κοινωνικά και πολιτισμικά (patterns), τα οποία, στα πλαίσια της καθημερινότητας, νομιμοποιούν και φυσικοποιούν τις διάφορες μορφές της συμβολικής και έμφυλης βίας, μέσα από χωρικοποιημένα έμφυλα προνόμια: μέσα από την αναπαραγωγή των «χωριστών σφαιρών» (separate spheres), τις επιτελέσεις που τίθενται «εκτός τόπου», την αποπολιτικοποίηση του προσωπικού βιώματος, την ιεράρχηση των συστημάτων εξουσίας και των μορφών καταπίεσης, την ανάδυση ηγεμονικών επιτελέσεων, τη ρεκτική σεξουαλικοποιημένη βία και τη χρήση του σεξισμού ως πολιτικά όπλα.

Τα παραπάνω «μοτίβα» αναδύονται, στο πλαίσιο της έρευνας, ως κοινοί τόποι εμπειρίας, ως ένα σύνολο συγγενών συμπεριφορών και αφηγήσεων, εντοπισμένων στα διάφορα είδη χώρων, τα οποία, μέσα από τη λογική των «χωριστών σφαιρών», κατατάσσονται είτε στην ιδιωτική σφαίρα είτε στην δημόσια: σύμφωνα με αυτό το αντιθετικό σύστημα ιδιωτικής/δημόσιας σφαίρας, οι διάφορες επιτελέσεις, συμπεριφορές και βιώματα, στα πλαίσια της καθημερινής ζωής της κοινότητας, φιλτράρονται και αποδίδονται στην ανάλογη σφαίρα απο-πολιτικοποιώντας κάποια και «φειτικοποιώντας» πολιτικά άλλα.

Κατέχοντας κεντρικό ρόλο στην καθημερινότητα της κοινότητας, η αναπαραγωγή της λογικής των «χωριστών σφαιρών», εμφανίζεται άρρηκτα συνδεδεμένη με την αποπολιτικοποίηση του προσωπικού βιώματος, μέσα από την οποία οι διαφορές μορφές εξουσίας και καταπίεσης, καθώς τα βιώματα, αξιολογούνται και ιεραρχούνται, ως άξια ή μη ένταξης στην δημόσια συζήτηση, στα πλαίσια της συλλογικής ζωής του κινήματος, φυσικοποιώντας κακοποιητικές, μισογυνιστικές και LGBTQ-φοβικές συμπεριφορές.

Μέσα από τις διάφορες συνεντεύξεις, την επιτόπια έρευνα αλήθια και το υλικό που μελετήθηκε, γίνεται εμφανές ότι οι πατριαρχικές και εξουσιαστικές σχέσεις αναπαράγονται, όταν τα κοινωνικά και έμφυλα προνόμια δεν αναγνωρίζονται ως τέτοια, κυρίως ως επακόλουθο υιοθέτησης αντιλήψεων που τοποθετούν τα ζητήματα έμφυλης βίας και έμφυλων σχέσεων, στην ιδιωτική σφαίρα και όχι στην δημόσια «αρένα» της πολιτικής ζύμωσης και των διεκδικήσεων.

Η «ορθή» επιτέλεση, ως μια «ιδεατή» εκδοχή της αποδεκτής αρρενωπότητας και θηλυκότητας στην α/α/α κοινότητα, άμεσα συνδεδεμένη με την ιδεολογική συνέπεια και την πολιτική καθαρότητα των μελών της, εντοπίζεται στερεοτυπικά στην δημόσια σφαίρα της πολιτικής και κοινωνικής διαπάλης, της πολιτικής δράσης και των «οδομαχιών», παρά στην ιδιωτική σφαίρα των καθηκόντων του «νοικοκυριού», απαραίτητων για τη λειτουργία του κάθε κατειλημμένου χώρου.

Τα έμφυλα υποκείμενα, υιοθετούν κάποιες από τις επιτελέσεις αυτές, αποκτώντας ένα είδος κανονιστικής εξουσίας και μελετώνται, εδώ, ως ηγεμονικές επιτελέσεις του φύλου, αφού βασίζονται στην αναπαραγωγή πατριαρχικών σχέσεων εξουσίας ενώ, ταυτόχρονα, δομούνται μέσα από ένα ανδρο-κεντρικό λόγο.

Κυρίως, όμως, αυτές οι ηγεμονικές επιτελέσεις, δομημένες πάνω σε έμφυλα και ταξικά προνόμια, πέρα από την οργάνωση των έμφυλων ιεραρχιών και του χώρου/χρόνου που τους αναλογεί μέσα στο κίνημα, αποτελούν ένα εμφανές συμβολικό όριο που επιτελείται και αναπαράγεται, εξασφαλίζοντας την εδραίωση μιας διαφοράς, η οποία ταυτοποιεί και κατανέμει τα άτομα μέσα από την αντιθετική συνθήκη «εμείς/αυτοί». Σε αυτή, προστίθεται και η συνθήκη «αλήθειας/ψεύδους», μέσα από την οποία ο λόγος, το

βίωμα και η επιθυμία αξιολογούνται ως στοιχεία έμφυλα και α-πολιτικά, ενώ, την ίδια στιγμή, εδραιώνεται η μη-ορατότητα και αποσιώπηση της έμφυλης βίας.

Σε αυτές τις γεωγραφίες αποκλεισμού που διαμορφώνονται από ένα σύστημα διαπλεκόμενων μικρο-εξουσιών, η αντίσταση αηλιά και η άσκηση εξουσίας εμφανίζονται ως πολιτικές πράξεις, που αποδίδονται αποκλειστικά σε ορισμένους συνδυασμούς συγκεκριμένων έμφυλων επιτελέσεων, ταξικών θέσεων και εθνικότητων, εντοπισμένων σε συγκεκριμένους τόπους. Αυτές οι δυναμικές σχέσεις ποληλιαπότητας θέσεων, κοινωνικών, πολιτισμικών και χωρικών, αναπαράγουν συστηματικά τις πατριαρχικές αντιλήψεις και πρακτικές της συμβατικής αστικής κοινωνίας που αντιμάχεται το κίνημα, διαμορφώνοντας γεωγραφίες αποκλεισμού και έμφυλης διαγραφής(erasure) στον υλικό και κοινωνικό χώρο, θέτοντας συγκεκριμένες επιτελέσεις «εκτός τόπου».

Ξεκινώντας από τον πιο άμεσο τόπο, το έμφυλο σώμα, οι ηγεμονικές επιτελέσεις, αστυνομεύουν τις «Άηδες», αυτές που δεν εμπίπτουν στο κυρίαρχο πρότυπο και οι οποίες υπάρχουν στο χώρο του κινήματος, μέσα σε ένα καθεστώς [α]ορατότητας: βρίσκονται, εκεί, σωματικά, γίνονται ορατά, αηλιά ο λόγος τους αποσιωπάται ως μη-έγκυρος, αναξιόπιστος, περιττός. Παράλληλα, οι επιτελέσεις αυτές, «μη κωρώντας» στην «ορθή» συλλογική ταυτότητα, τίθενται, μέσα από αυτές τις κοινωνικές και πολιτικές διεργασίες, σε ένα καθεστώς εκτός τόπου: σηματοδοτούν υποκείμενα μη-ικανά να ενσωματώσουν το σύνολο των κοινωνικών χαρακτηριστικών και αξιών που συνδέονται με συγκεκριμένες εκφάνσεις της θηλυκότητας και της αρρενωπότητας, αηλιά και τις θέσεις αυτών. Σηματοδοτούν τις χωρικότητες, στις οποίες η κάθε επιτέλεση «οφείλει» να εντοπίζεται, θέτοντας το έμφυλο σώμα και τις επιτελέσεις του στο επίκεντρο ενός λόγου που, όχι μόνο οριοθετεί, αηλιά, ετεροκανονικοποιεί τον κοινωνικό και πολιτικό χώρο, μέσα από φυσικούς και συμβολικούς αποκλεισμούς.

Μέσα από τον ανδρο-κεντρικό λόγο που μονιμοποιεί τους αποκλεισμούς αυτούς, οι διάφορες μορφές εξουσίας και καταπίεσης υπόκεινται σε μια άτυπη ιεράρχηση κατά την οποία το ζήτημα του σεξισμού και της πατριαρχίας έρχεται σε «δεύτερη μοίρα». Οι χώροι του α/α/α κινήματος, τόσο «ιδιωτικοί» όσο και «δημόσιοι», κρίνονται «ασφαλείς» στη βάση του πολιτικού προσανατολισμού, του ταξικού αγώνα και της προστασίας από την ρατσιστική και αστυνομική βία/εξουσία, με τα έμφυλα υποκείμενα να βρίσκονται εμπλεκόμενα στις γεωγραφίες έμφυλης καταπίεσης και βίας, οι οποίες επεκτείνονται στους διάφορους κοινωνικούς χώρους.

Παράλληλα, οι «ιδεατές» ταυτότητες και επιτελέσεις, ενσωματωμένες στην πολιτισμική έκφραση και τον λόγο του κινήματος, κυριαρχούν στην παραγωγή εικόνας, ήχου και λόγου, που αυτό αναπαράγει και χρησιμοποιεί, για την προπαγάνδωση των διεκδικήσεων και της ιδεολογίας του. Με πρωταγωνιστές το αρτιμελές, αηθητικό, σώμα του λευκού άντρα στα «οδοφράγματα», αηλιά και συγκεκριμένες εκδοχές της «ορθής» αντισυμβατικής θηλυκότητας, οι πολιτισμικές αναπαραστάσεις που παράγονται στο πλαίσιο του κινήματος, δημιουργούν μια οπτική κουλιτούρα, μια σειρά νοημάτων, τα οποία εδραιώνουν και «εικονογραφούν» τους αποκλεισμούς και τις ιεραρχήσεις. Υιοθετούν, παράλληλα, ένα λόγο στον οποίο η ομοφυλοφιιλία και η γυναικεία ανατομία χρησιμοποιούνται ως προσβολές προς τους πολιτικούς αντιπάλους, σε συνδυασμό με την χρήση λεκτικής σεξουαλικοποιημένης βίας ως πολιτικό όπλο.

Τα παραπάνω συμβολικά όρια, σε συνδυασμό με τις πρακτικές κατανομής των έμφυλων επιτελέσεων στο χώρο και στην έμφυλη κοινωνική ιεραρχία, δημιουργούν ποληλιαπλή περιθώρια, που εντοπίζονται από τα σώματα των έμφυλων υποκειμένων που δεν εμπίπτουν στην ορθή επιτέλεση, έως τους δημόσιους και συλλογικούς χώρους, στους οποία αυτά κινούνται και υπάρχουν. Οι τόποι αυτοί υπόκεινται σε μια ετεροκανονική «επιτήρηση», ενσωματωμένη σε ιδεολογικά προτάγματα, μετατρέποντας την εμπειρία της πολιτικής δράσης, της διεκδίκησης και της

παραγωγής του χώρου μέσα από τις συλλογικές πρακτικές, σε μια, ουσιαστικά, έμφυλη εμπειρία. Τα πολλαπλά αυτά περιθώρια, εμφανίζονται εδώ ως αποτέλεσμα τομής και συνάντησης των διάφορων μορφών και συστημάτων εξουσίας και καταπίεσης, τα οποία εξαρτώνται άμεσα από τις τοποθετήσεις των έμφυλων υποκειμένων και των σωμάτων τους στον κοινωνικο-πολιτικό και φυσικό χώρο.

Όπως διαπιστώνεται μέσα από την εργασία, η θέση υποτέλειας σε ένα σύστημα εξουσίας, σε μια μορφή κοινωνικής ηγεμονίας και ο «αγώνας» απελευθέρωσης από αυτό δεν συνεπάγεται αυτόματα την εξαίρεση από την κατοχή εξουσιαστικών-ηγεμονικών θέσεων σε άλλα συστήματα εξουσίας. Τα χωρικά και κοινωνικά περιθώρια, οι τόποι αντίστασης και πολιτικής «ριζοσπαστικοποίησης» δεν εξαιρούνται αυτόματα από τις γεωγραφίες εξουσίας και κανονικότητας, όταν «θεωρητικά» και «ιδεολογικά» τις αντιμάχονται. Αντίθετα, το γεγονός ότι τα ίδια τα συστήματα εξουσίας διαπλέκονται, τέμνονται και αλληλοκαλύπτονται, αφού ως κοινωνικά, πολιτικά και πολιτισμικά δομημένα δεν λειτουργούν αυτόνομα το ένα από το άλλο, κάνει τον αγώνα απελευθέρωσης από αυτά, αλληλά και την ανάληψη τους, σε ερευνητικό επίπεδο, να βασίζεται στη συνειδητοποίηση της διαθεματικότητας, της πολλαπλότητας και της μοναδικότητας των κοινωνικών και χωρικών τοποθετήσεων/ταυτοτήτων του ατόμου.

Μέσα από αυτή την προσέγγιση, εντοπισμένες σε μεγαλύτερα ή μικρότερα πολλαπλά περιθώρια, οι έμφυλες χωρικές εμπειρίες της πολιτικής διεκδίκησης και εμπειρίας, δεν διακρίνονται ως ομοιογενή ταυτόσημα βιώματα αλληλά, ως μοναδικοί, αναδυόμενοι τόποι εξουσίας και τραύματος.

Στους τελευταίους, στους τόπους του τραύματος, αναπτύσσονται οι φωνές και οι στρατηγικές «επιβίωσης» των «Αθηνas» επιτελέσεων, αυτών, που αιωρούνται σε έναν ανδρο-κεντρικό, εχθρικό, ετεροκανονικό πολιτικό και κοινωνικό χώρο, αφού φαίνεται να «μην χωρούν» σε αυτόν. Τα πολλαπλά περιθώρια ως τόποι τραύματος είναι ικανά να «θρέφουν» την διαφορά ως ενδυνάμωση. Μέσα από αυτή την διαδικασία διαπραγμάτευσης και διεκδίκησης των συμβολικών και κοινωνικών ορίων, τα [α]όρατα έμφυλα πολιτικά υποκείμενα, διεκδικούν τον κοινωνικό χώρο/χρόνο, μέσα στον τόπο από τον οποίο αποκλείστηκαν, αναταράσσοντας και αποσταθεροποιώντας τις διάφορες κοινωνικές ιεραρχίες. Άλλες φορές, οι τόποι του τραύματος αποτελούν αφορμή για την δημιουργία σχέσεων αλληλεγγύης, που με τη σειρά τους οδηγούν στο μετασχηματισμό των ίδιων των διεκδικήσεων, διαμορφώνοντας νέες εμπειρίες πολιτικής, κοινωνικοποίησης και παραγωγής του χώρου.

Κάποιοι προβληματισμοί και οι «δυσκολίες» της ερευνητικής διαδικασίας

Αρχικά θα ήθελα να τονίσω ότι η κατάσταση που περιέγραψα στην εργασία είναι μεν χαρακτηριστική του γενικότερου κλίματος το οποίο επικρατεί στο α/α/α «χώρο», αλλά δεν γενικεύεται σε καμία περίπτωση για το σύνολο των ομάδων και συλλογικοτήτων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν. Στον α/α/α «χώρο» εντοπίζονται συλλογικότητες, ομάδες, και μεμονωμένα άτομα που «επιμένουν» στην ανάδειξη των ζητημάτων φύλου, του σεξισμού και τις ομοφοβίας, παρά τις αντιδράσεις και τον «αντίλογο» κάποιων που βρίσκουν αυτές τις τοποθετήσεις άκαιρες και α-πολιτικές. Το έργο που προσφέρουν είναι πολύ σημαντικό, αφού ορθώνει έναν λόγο ενάντια στις εδραιωμένες εξουσιαστικές σχέσεις που εντοπίζονται στο κίνημα, εμπεριέχοντας ταυτόχρονα και ένα προσωπικό και ψυχικό κόστος. Για αυτό το λόγο, θα ήθελα να γίνει σαφές ότι το έργο αυτό δεν «διαγράφεται» στα πλαίσια γενικεύσεων.

Ακόμη, θα ήθελα να σημειώσω ότι στα πλαίσια του αντιθετικού «εμείς/αυτοί», στο οποίο στηρίζεται άτυπα η ταυτοποίηση του ποιος «ανήκει» στο «κίνημα» και ποιος όχι, ήταν ιδιαίτερα δύσκολη η διαδικασία του προσδιορισμού, από δικής μου πλευράς, σχετικά με το πεδίο στο οποίο θα πραγματοποιούσα την ερευνά μου. Όπως χαρακτηριστικά ειπώθηκε σε μια συζήτηση σχετικά με αυτό το θέμα, στο πλαίσιο της έρευνας, «κανένας δεν ξέρει καλή καλή τι είναι ακριβώς αυτό που λέμε αναρχικός χώρος...άλλοι είναι πιο θεωρητικοί, άλλοι μηδενιστές...όποιον και να ρωτήσεις κάτι θα έχει να σου πει για τον άλλο», αφού η κριτική που ασκείται στο εσωτερικό του κινήματος (πολλές φορές υπό τη μορφή «κουτσομπολιού») θέτει ομάδες και συλλογικότητες περισσότερο «κοντά» η «μακριά» από ένα υποτιθέμενο «καθαρό» ιδεολογικό κέντρο. Για αυτό και προτίμησα ο ορισμός του κινήματος να είναι ευρύτερος, συμπεριλαμβάνοντας διάφορες εκδοχές κοινωνικών και πολιτικών επιτελέσεων και όχι μια μικρή ομάδα αυτών.

Επιλέγοντας να ασχοληθώ με το ζήτημα των έμφυλων επιτελέσεων στους συλλογικούς χώρους του αντι-εξουσιαστικού κινήματος, βρέθηκα αντιμέτωπη τόσο με μια σειρά προσωπικών διλημμάτων όσο και με ζητήματα σχετικά με την ηθική της έρευνας αλλά και της ερευνητικής μου θέσης, εξαιτίας της σχέσης μου με τον ίδιο το χώρο που θέλησα να ερευνήσω.

Κατά τα τελευταία χρόνια, ο ευρύτερος αντι-εξουσιαστικός-αντιφασιστικός χώρος είναι αυτός στον οποίο κινούμαι, μέσα από διάφορες εκδηλώσεις και συζητήσεις, χωρίς όμως να εντάσσομαι σε μια συγκεκριμένη συλλογικότητα, ενώ οι χώροι του αποτελούν αναποφασκτα και χώροι κοινωνικοποίησης. Το γεγονός αυτό μου προσέφερε μια εξοικείωση με το ερευνητικό πεδίο, αλλά ταυτόχρονα, με προβλημάτιζε, καθώς η ίδια βρίσκωμουν ταυτόχρονα στην θέση της πληροφορητριάς αλλά και της ερευνήτριας. Μια από τις μεγαλύτερες ανησυχίες μου ήταν μήπως οι δικές μου εμπειρίες στο «χώρο» αυτό, λειτουργήσουν ως προβολές στα πλαίσια των συνεντεύξεων. Η διατήρηση της υποκειμενικότητάς μου μετατράπηκε σε ένα «πρόβλημα» το οποίο κατάφερα να αντιμετωπίσω μέσα από φεμινιστικές προσεγγίσεις όπως αυτές των hooks, McDowell, Rose και Harding σχετικά με την θέση και το περιθώριο, την ερευνητική στάση και τις δυναμικές που αναπτύσσονται στο πεδίο της έρευνας.

Μέσα από αυτές τις προσεγγίσεις συνειδητοποίησα ότι οι πολλαπλές θέσεις μου δεν ήταν απαραίτητα να διαχωριστούν πλήρως. Αντίθετα, ενίσχυαν τη θέση από την οποία μιλούσα, Βρισκόμην ταυτόχρονα σε μη-κεντρικά σημεία και στους διαφορους κοινωνικούς 'χώρους': ως γυναίκα φεμινίστρια κινούμενη στο α/α/α χώρο βρίσκομαι συχνά αντιμέτωπη με τους λόγους για «τις υστερικές φεμινίστριες» και «φεμιναζί», ενώ στον ακαδημαϊκό χώρο, το αντικείμενο της ερευνάς μου, επικεντρωμένο στα ζητήματα φύλου, και επηρεασμένο από φεμινιστικές και queer προσεγγίσεις, με θέτει εκτός(και απέναντι) του κυρίαρχου σώματος της παραγόμενης γνώσης. Ταυτόχρονα, αυτή μη-κεντρικότητα σχετίζεται με το πώς ο εκάστοτε περίγυρός μου, στους «χώρους» αυτούς, αντιλαμβάνεται τη θέση και το λόγο μου, αφού συχνά η πολυπλοκότητα της θέσης μου αποτελεί αντικείμενο κριτικής: ως μεσο-αστή, γυναίκα, φοιτήτρια, φεμινίστρια κινούμενη στον κοινωνικό 'χώρο', συχνά δίνεται έμφαση σε συγκεκριμένες θέσεις, από τον περίγυρό μου, σε σχέση με κάποιες άλλες.

Στο πεδίο της έρευνας, υπήρξαν φορές που κλήθηκα να «απολογηθώ» σε άτομα σχετικά με μια υποτιθέμενη ασυμβατότητα αυτών των θέσεων, όπως γίνονται αντιληπτές μέσα από παγιωμένες αντιλήψεις περί ριζοσπαστικότητας. Δεν μου προκάλεσε έκπληξη το γεγονός ότι η ιδιότητά μου ως ερευνήτρια ταυτίστηκε με ένα είδος μικροαστικής φιλοδοξίας για το «χτίσιμο καριέρας», με αυτή τη φιλοδοξία να συνδέεται άμεσα με το κοινωνικό μου φύλο, αφού η αντιμετώπιση αντίστοιχων τοποθετήσεων αντρών στο χώρο αντιμετωπιζόταν περισσότερο με θαυμασμό και σεβασμό, ενώ στις

Ίδιες τις πολιτικές ανάληψης του κινήματος γίνεται εκτενής χρήση ακαδημαϊκά παραγόμενης γνώσης. Η θέση μου ως ερευνήτρια, για πολλούς, ταυτιζόταν με μια κανονιστική εξουσία, της οποίας ήμουν αναπόσπαστο κομμάτι και η οποία σχεδόν ακύρωνε τον πολιτικό μου λόγο, ήδη «επιβαρυσμένο» από το γεγονός ότι η έμφυλη επιτέλεση της ταυτότητάς μου δεν κατατασσόταν στην ευρύτερα αποδεκτή επιτέλεση της «θηλυκότητας» στο χώρο αυτό.

Η κριτική αυτή είχε άμεσες επιπτώσεις στην ερευνά μου: Κάποια άτομα με τα οποία συνομίλησα δεν επιθυμούσαν να χρησιμοποιήσω το υλικό που προέκυψε. Ο προβληματισμός τους, ο οποίος οδήγησε και σε αυτή τους την απόφαση, ήταν ότι ο ακαδημαϊκός χώρος «καταναλώνει συστηματικά» τις εμπειρίες ατόμων, και μιλιά «για αυτούς χωρίς αυτούς», καθώς και ότι οποιαδήποτε κριτική για τον σεξισμό, την ομοφοβία και τα ζητήματα φύλου στον αντι-εξουσιαστικό χώρο, από τη στιγμή που θα δημοσιευτεί, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από τον οποιονδήποτε, για «την καταστολή του κινήματος», και έτσι θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί μόνο στα πλαίσια αυτοκριτικής του χώρου και όχι «έξω» από αυτόν.

Εξηγώντας κάθε φορά τι πραγματεύεται η ερευνά μου, άτομα με έθεταν αυτόματα στην «έξω» πλευρά», όχι μόνο σε επίπεδο ιδεολογίας αλλά και διαπροσωπικών σχέσεων.

Ακολουθώντας την bell hooks, στην «επιλογή του περιθωρίου ως χώρο ριζικής διαφοράς», αποφάσισα, σε κάθε περίπτωση, να διατηρήσω την τοποθέτησή μου παρά να κινηθώ ως προς μια κατεύθυνση, ανάλογη της μιας από τις θέσεις μου.

Ταυτόχρονα, σχετικά με την θέση μου στην ακαδημαϊκή κοινότητα, πάντα σκεπτόμουν τους προβληματισμούς μου και τις επιλογές μου στον κοινωνικό χώρο ως διαπλεκόμενους και τεμνόμενους με αυτούς του αντικειμένου σπουδών και ερευνάς μου, οι οποίοι αναπόφευκτα επηρεάζονται και από τις τοποθετήσεις μου στον πολιτικό χώρο.

Έτσι, μέσα από την έρευνα μου και την ανάληψη η οποία τη συνοδεύει, επιχειρήσα να διαμορφώσω ένα «χώρο» στον οποίο, έχουν τη δυνατότητα να ακουστούν «φωνές» και εμπειρίες, οι οποίες αποκλείονται από άλλους «χώρους», διατηρώντας ταυτόχρονα ένα ασφαλές πλαίσιο, μέσα στο οποίο τα έμφυλα υποκείμενα προσεγγίζονται μέσα από την πολυπλοκότητα των θέσεών τους και όχι ως παγιωμένες ταυτότητες. Για κάποια από τα άτομα που μου μίλησαν για τις εμπειρίες τους, η διαδικασία αυτή αποδείχτηκε ενδυναμωτική αλλά και αναγκαία στα πλαίσια ανάπτυξης ενός αντι-λόγου που θα θίξει τα ζητήματα φύλου τόσο μέσα στο ίδιο το κίνημα όσο και έξω από αυτό, σχετικά με τους λόγους και τις εικόνες που αναπτύσσονται γύρω του. Για άλλα άτομα, όμως, όχι (όπως προανέφερα), καθιστώντας εμφανές ότι η εμπειρία της ενδυνάμωσης βιώνεται και γίνεται αντιληπτή διαφορετικά ανάμεσα στα άτομα.

Ενσωματώνοντας στη μεθοδολογία μου την πεποίθηση ότι «το προσωπικό είναι καιπολιτικό», προσπάθησα να εντάξω στην εργασία αυτή όλες αυτές τις εμπειρίες και τα βιώματα (δικά μου και άλλων) τα οποία δεν χωρούσαν ούτε στις πολιτικές αναλύσεις μέσα στο κίνημα αλλά ούτε και στις αναλύσεις σχετικά με το κίνημα αυτό.

Συνολικά, η εμπειρία της εργασίας αυτής, με όλες τις δυσκολίες και τις «αντιστάσεις» οι οποίες εμφανίστηκαν κατά τη διεξαγωγή της, με οδήγησε στο συμπέρασμα ότι η ίδια η ερευνητική διαδικασία μπορεί να μετατραπεί σε πολιτική πράξη, όχι με την έννοια της στράτευσης της ή της αναπαραγωγής μιας πολιτικής ιδεολογίας, αλλά μέσω της ίδιας της παραγωγής γνώσης: μέσα από τις επιλογές των ερευνητών και τις «φωνές» τις οποίες καταγράφουν και αναλύουν, μπορούν να αποκαλυφθούν οι διάφορες δομές και μορφές εξουσίας που συχνά δεν γίνονται αντιληπτές ως τέτοιες, να τεθούν νέα ερωτήματα καθώς και να εισαχθούν νέες παράμετροι, αποσταθεροποιώντας καθιερωμένα γνώση που αναπαράγονται μέσα από τα διάφορα συστήματα εξουσίας.

Βιβλιογραφία

Acker, J., Barry, K., & Esseveld, J. (1983, January). Objectivity and truth: Problems in doing feminist research. In *Women's Studies International Forum* (Vol. 6, No. 4, pp. 423-435). Pergamon.Chicago

Allen, K. R., & Baber, K. M. (1992). Ethical and epistemological tensions in applying a postmodern perspective to feminist research. *Psychology of Women Quarterly*, 16(1), 1-15.

Harding, S. G. (2004). *The feminist standpoint theory reader: Intellectual and political controversies*. Psychology Press.Chicago

hooks, b. (1992). *Yearning: Race, gender, and cultural politics*. τόπος έκδοσης, εκδότης

McDowell, L. (1992). Doing gender: feminism, feminists and research methods in human geography. Transactions of the institute of British Geographers, 399-416.

Pecorelli, V. (2015). Wondering while wandering: living between academia and activism, nterface: a journal for and about social movements, Volume 7 (2): 145 - 160

Rose, G. (1997). Situating knowledges: positionality, reflexivities and other tactics. Progress in human geography, 21(3), 305-320.

Routledge, P. (1996). The third space as critical engagement. Antipode, 28(4), 399-419. Chicago

Χριστοδούλου, Χ. (2009). Η συγκρότηση και τα όρια της καθημερινότητας γυναικών στο περιθώριο της ελληνικής πόλης: Φεμινιστικές προσεγγίσεις κατοικήσεων στην περιφέρεια της Θεσσαλονίκης, στο Λαδά, Σ. (επιμ.) Μετατοπίσεις: φύλο, διαφορά και αστικός χώρος, 111-124, εκδ. futura

Ξενόγλωσσον Βιβλιογραφία

Arambatzi, A., & Nicholls, W. J. (2012) The urban roots of anti-neoliberal social movements: The case of Athens. *Environment and Planning*, 44, 2591-2610.

Baum, K. (2008). *The Sex of the Situationist International*. October, MIT Press, 126, 23-43.

Bridger, Alexander J. (2013) *Psychogeography and Feminist Methodology*. *Feminism & Psychology*, 23 (3).

Brown, E. (2015). *A taste of power: A Black woman's story*. Anchor.

Fraser, N. (1990). Rethinking the public sphere: A contribution to the critique of actually existing democracy. *Social text*, (25/26), 56-80.

Boryczka, J. M. (2012). *Suspect Citizens: Women, Virtue, and Vice in Backlash Politics*. Philadelphia: Temple University Press. 216.

Butler, J.

- (1988). Performative acts and gender constitution: An essay in phenomenology and feminist theory. *Theatre journal*, 40(4), 519-531.
- (1990). Gender trouble, feminist theory, and psychoanalytic discourse. *Feminism/postmodernism*, 327.
- (1992). Contingent foundations: Feminism and the question of "postmodernism". Butler, Judith and Scott, Joan. W.(eds.): *Feminists Theorize the Political*. New York and London: Routledge.
- (1993). *Bodies that matter: On the limits of "sex."*. London: Rout.

Cherry, E. (2010). Shifting Symbolic Boundaries: Cultural Strategies of the Animal Rights Movement1. In *Sociological Forum* (Vol. 25, No. 3, pp. 450-475). Blackwell Publishing Ltd.

Collier, R. (1998). *Masculinities, crime and criminology*. Sage.

Collinson, D., & Hearn, J. (1994). Naming men as men: Implications for work, organization and management. *Gender, Work & Organization*, 1(1), 2-22.

Connell, R. W. (1987). *Gender and power* Cambridge. Polity, 279-304.

Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic masculinity rethinking the concept. *Gender & society*, 19(6), 829-859.

Cresswell, T. J.

- (1992). *In place/out of place: geography, ideology and transgression* (Doctoral dissertation, University of Wisconsin, Madison).
- (2000). Falling down. *Entanglements of power: Geographies of domination/resistance*, 256-68.

Demetriou, D. Z. (2001). Connell's concept of hegemonic masculinity: A critique. *Theory and society*, 30(3), 337-361.

Puwar, N. (2004). *Space invaders: Race, gender and bodies out of place*. Berg.

Fraser, N. (1989). *Unruly practices: Power, discourse, and gender in contemporary social theory*. U of Minnesota Press.

Gramsci, A. (1971). *The philosophy of praxis. Selections from the prison notebooks of Antonio Gramsci*. Lawrence & Wishart London 1971

Grosz, E. A. (1995). *Space, time, and perversion: Essays on the politics of bodies*.

Grosz, E., & Eisenman, P. (2001). *Architecture from the outside: Essays on virtual and real space*. MIT press.

Hearn, J. (1996). *Is masculinity dead? A critical account of the concepts of masculinity and masculinities*. Open University Press. Chicago

hooks, bell.

- (1984). *Feminist Theory From Margin To Center*. Boston, MA: South End Press, Print.
- (1992). *Yearning: Race, gender, and cultural politics*. Boston, MA: South End Press.
- (1994). *Outlaw culture: Resisting representations*. Routledge.

Lamont, M., & Molnár, V. (2002). The study of boundaries in the social sciences. *Annual review of sociology*, 28(1), 167-195.

Leontidou, L. (2012). Athens in the Mediterranean 'movement of the piazzas' Spontaneity in material and virtual public spaces. *City*, 16(3), 299-312.

Marcus, S. (2002). Fighting bodies, fighting words: A theory and politics of rape prevention. *Gender struggles: Practical approaches to contemporary feminism*, 166-185.

MacInnes, J. (1998). *End of masculinity: The confusion of sexual genesis and sexual difference in modern society*. McGraw-Hill Education (UK).

Massey, D.

- (1993). Power-geometry and a progressive sense of place. Στο Bird, J., Curtis, B., Putnam, T., & Tickner, L. (Eds.). (2012). *Mapping the futures: local cultures, global change*. Routledge.
- (1994). *Place, space and gender*. University of Minnesota, Minneapolis. Chicago
- (2000). Entanglements of Power. Sharp, J. P. (ed.) *Entanglements of power: geographies of domination/resistance (Vol. 5)*. Psychology Press.

Mouffe, C. (2004). Pluralism, dissensus and democratic citizenship. In *Education and the good society* (pp. 42-53). Palgrave Macmillan UK.

Petropoulou, C. (2010) From the December Youth Uprising to the Rebirth of Urban Social Movements: A Spac-Time Approach. *International Journal of Urban and Regional Research*, 34(1), 217-224.

Petersen, A. R., & Petersen, A. (1998). *Unmasking the Masculine: Men and Identity in a Sceptical Age*. Sage

Pitt, S. L., & Fox, C. A. (2012). Performative masculinity: A new theory on masculinity. *Masculinity/Femininity: Re-Framing a Fragmented Debate*, 37-46.

Puwar, N. (2004). *Space invaders: Race, gender and bodies out of place*. Berg.

Rose, G. (1993). *Feminism & geography: The limits of geographical knowledge*. U of Minnesota Press.

Schneider, E. M. (1990). The violence of privacy. *Conn. L. Rev.*, 23, 973.

Sharp, J. P. (2000). *Entanglements of power: geographies of domination/resistance (Vol. 5)*. Psychology Press.

Sibley, D. (1992). Outsiders in society and space. *Inventing places: Studies in cultural geography*, 107-122.

Sue, D. W. (2010). *Microaggressions in everyday life: Race, gender, and sexual orientation*. John Wiley & Sons.

Vaiou, D., & Kalandides, A. (2015) *Practises of Collective Action and Solidarity: Reconfigurations of the Public Space in Crisis-ridden Athens, Greece*. *Journal of Housing and the Built Environment*. 31(3) (2016), 457-470.

Walby, S. (1997). *Gender transformations*. Psychology Press.

Wastl-Walter, D., & Staeheli, L. A. (2004). Territory, territoriality and boundaries. *Mapping Women, making Politics. Feminist Perspectives on Political Geography*, 14-151.

Young, I. M. (1999). Justice, inclusion, and deliberative democracy. in Stephen Macedo (ed.), *Deliberative Politics: Essays on Democracy and Disagreement*. Oxford University Press (1999)

Βιβλιογραφία(στα ελληνικά)

Αθανασίου Α.

- (2004) Γυναίκες και φύλα: Ανθρωπολογικές και ιστορικές προσεγγίσεις Η μελέτη του φύλου ως αναλυτικού εργαλείου στο χώρο της υγείας. Εκπόνηση μελέτης-Υποστήριξη του έργου ΕΠΕΑΕΚ «ΠΜΣ-Γυναίκες και Φύλα: Ανθρωπολογικές και ιστορικές προσεγγίσεις». ΕΠΕΑΕΚ Νέα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Αιγαίου, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης ΙΙ που χρηματοδοτείται από το ΥΠΕΠΘ.
- (2006) Εισαγωγή Φύλο, εξουσία και υποκειμενικότητα μετά το «δεύτερο κύμα» , σελ.13 στο *Φεμινιστική θεωρία και Πολιτισμική κριτική*. Νήσος.
- (2006) Μετάφραση CHANTAL MOUFFE Ο φεμινισμός, η έννοια του πολίτη και η ριζοσπαστική δημοκρατική πολιτική, στο *Φεμινιστική θεωρία και Πολιτισμική κριτική*. Νήσος.

Βαΐου Ντ. (2013). Δια-εθνικές καθημερινότητες στην πόλη: επανεξετάζοντας έμφυλες σχέσεις και πρακτικές φροντίδας στις γειτονιές της Αθήνας. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 140-141 Β΄ – Γ΄, 71-86

Βαρίκα, Ε. (2000). *Με διαφορετικό πρόσωπο. Φύλο, διαφορά και οικουμενικότητα*, εκδ. Κατάρτι.

Γριτζάς, Γ & Καβουλάκος, Κ. (2015) *Κινήματα και Εναλλακτικοί Χώροι στην Ελλάδα της Κρίσης. Μια νέα Κοινωνία Πολιτών*. Στο: Δεμερτζής, Ν & Γεωργαράκης, Ν.Γ (eds.) *Το Πολιτικό*

Πορτραίτο της Ελλάδας. Κρίση και Αποδόμηση του Πολιτικού. Gutenberg-Γιώργος & Κώστας Δαρδανός Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, σελ 337-355.

Ντάλιου, Σ.(2015) Κοινωνικά Κινήματα πόλης και οι χωρικές διαστάσεις τους: Η περίπτωση των αυτοδιαχειριζόμενων κοινωνικών κέντρων στη Θεσσαλονίκη. Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης, Πολυτεχνική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Καβουσιάνος, Κ. [2013]. Κινήματα και δημόσιοι χώροι στην Αθήνα: Χώροι ελευθερίας, χώροι δημοκρατίας, χώροι κυριαρχίας. Στο: Κανδύλης, Γ., Καυτατζόγλου, Ρ., Μαλιούτας, Θ., Πέτρου, Σουλιώτης, [επιμ.]. Το κέντρο της πόλης ως [νέο] πολιτικό διακύβευμα. Αθήνα: ΕΚΚΕ.

Καβουσιάνος, Κ. & Γριτζάς, Γ. [2015]. Κινήματα και εναλλακτικοί χώροι στην Ελλάδα της κρίσης: μια νέα κοινωνία των πολιτών. Στο: Δεμερτζής κ.ά. [επιμ.]. Το πολιτικό πορτραίτο της Ελλάδας. Αθήνα: ΕΚΚΕ.

Κουτρολίκου, Π & Σπανού, Δ. [2013] Το τοπικό ως πεδίο αναδυόμενων κινητοποιήσεων και κοινωνικής αλληλεγγύης στο πλαίσιο της σημερινής κρίσης. Γεωγραφίες, 22, 52-66.

Leontidou, L. [2012] Athens in the Mediterranean 'movement of the piazzas' Spontaneity in material and virtual public spaces. City, 16(3), 299-312.

Λαδά, Σ.(2009) Εισαγωγή. Φυλο και χώρος: Αρχικές προσεγγίσεις και νέα ερωτήματα ή μεταξύ ορατών και αοράτων. στο Μετα-τοπίσεις. Φυλο, διαφορά και αστικός χώρος. επιμ. Λαδά Σ., Futura, 15-31

Παπαταξιάρχης, Ε. [1992]. Εισαγωγή. Από τη σκοπιά του Φύλου. Ανθρωπολογικές θεωρήσεις της σύγχρονης Ελλάδας. σ, 89, 11-98.

Τεντοκάλη Β.(2009) Η κοινωνική δόμηση της ταυτότητας των δύο φύλων, Μετα-τοπίσεις. Φυλο, διαφορά και αστικός χώρος. επιμ. Λαδά Σ., Futura, 59-69

Τροβά Β.(2009) Τόπος ειρήνης ή πεδίο μάχης; Η κατοικία ως έμφυλη διαπραγματευση, στο Μετα-τοπίσεις. Φυλο, διαφορά και αστικός χώρος. επιμ. Λαδά Σ., Futura, 95-110

Επιτελέσεις εκτός τόπου: ζητήματα φύλου, χώρος και εξουσία στο αντι-εξουσιαστικό κίνημα της Αθηνas

Παράρτημα

Κείμενα και αναρτήσεις

Για την αποχώρηση της Λεσβιακής Ομάδας Αθήνας από το Στέκι Μεταναστών

Πηγή: www.loa.gr

Αναρτημένο: 3 Δεκεμβρίου 2016

Την Τρίτη 5 Οκτωβρίου 2016, κλήθηκε έκτακτα μία συνέλευση ομάδων του Στεκιού Μεταναστών για να συζητηθεί η καταγγελία μιας γυναίκας για τη σεξουαλική της παρενόχληση από μέλος του Στεκιού.

Πριν από το τέλος αυτής της συνέλευσης, αποχωρήσαμε από το Στέκι, γιατί δεν μπορούσαμε να ανεχτούμε την αναπαραγωγή σεξιστικών συμπεριφορών, πατριαρχικού λόγου, υποτίμησης της γυναίκας, δηλαδή όλα τα χαρακτηριστικά της κουλτούρας του βιασμού και τη βία που βιώσαμε εκεί μέσα.

Τα περιστατικά που μας οδήγησαν σε αυτήν την απόφαση είναι τα εξής:

Στην έκτακτη συνέλευση, μία γυναίκα έφερε τη μαρτυρία της για το περιστατικό σεξουαλικής παρενόχλησης και παραβίασης των ορίων του σώματός της από μέλος του Στεκιού. Η κατατροπωτική πλειοψηφία αρνήθηκε ότι έχει συμβεί οτιδήποτε παραβιαστικό και βίαιο. Δεν δόθηκε ούτε βάση ούτε χώρος στην ίδια την περιγραφή του περιστατικού όπως τη βίωσε η γυναίκα, ενώ, όπως μας έχει συνηθίσει το κυρίαρχο σεξιστικό αφήγημα, έγινε αποδεκτή η περιγραφή του σκηνικού από το δράστη, που ήταν τελείως δυσανάλογη της σοβαρότητας του περιστατικού.

Ο λόγος της γυναίκας αυτής, ο δικός μας και όσων τη στήριξαν αντιμετωπίστηκαν με ειρωνεία και διαρκή απαξίωση. Η συνέλευση, καθ' όλη τη διάρκεια της παρουσίας μας εκεί, επιβεβαίωνε το σισ στρεϊτ αντρικό προνόμιο που κυριαρχούσε μέσα στον χώρο χωρίς να αφήνει περιθώρια για την έκφραση, το βίωμα και την προσπάθεια να ανοίξει διάλογος για το ζήτημα του σεξισμού απέναντι στη γυναίκα, στη μετανάστρια.

Όταν αυτή η έκθεση του προνομίου μέσα στο χώρο δεν έλεγε να υποχωρήσει, και όταν δεν αντέχαμε άλλο τη βία που λάμβανε χώρο, εμείς αποχωρήσαμε. Να τονιστεί ότι σε καμία χρονική στιγμή δεν υπήρξε αναγνώριση του προνομίου τους, παρά μόνο από ελάχιστες ατομικότητες.

Μη λαμβάνοντας υπόψιν καθόλου τη δυσκολία μιας γυναίκας να καταφέρει να σπάσει τη σιωπή και να μιλήσει για τη βία που βίωσε (βλ. εικόνα), οι τοποθετήσεις περιστράφηκαν γύρω από το αντιρατσιστικό έργο που έχει παράξει για σειρά ετών ο θύτης και γύρω από τη λειτουργική του θέση μέσα στις διαδικασίες του Στεκιού.

Η τυπικά και επιθετικά σεξιστική κουλτούρα της “έλα μωρέ τώρα” παραβίασης των ορίων του σώματος μίας γυναίκας έγινε πλήρως αποδεκτή από την ομήγυρη, η οποία παρέμεινε σε όλη τη διάρκεια έκπληκτη για το χαρακτηρισμό του περιστατικού ως σεξιστικού. Ακόμη πιο ενδεικτική ήταν η εμμονική άρνηση να ακουστεί ο τρόπος που βίωσε τη σεξουαλική παραβίαση η γυναίκα, ενώ αμέσως υιοθετήθηκε ως αλήθεια ο τρόπος που το περιέγραψε ο θύτης, κατηγορώντας τη γυναίκα για διασυρμό. Με κλασικό πατερναλιστικό τρόπο, οι χαρακτηρισμοί που δόθηκαν στη γυναίκα επικεντρώθηκαν στα σωματικά της χαρακτηριστικά κι υποτιμήθηκαν οι φεμινιστικές της ζυμώσεις, ως “κακές παρέες”.

Βγήκαμε από κει μέσα έχοντας ακούσει όλα τα στερεότυπα του αντιφεμινιστικού, λεσβοφοβικού, σεξιστικού μπίνγκο. Αυτό είχε διπλό αντίκτυπο σ' εμάς. Πρώτον, συνειδητοποιήσαμε ότι δε χωράμε πια σ' αυτόν τον χώρο. Εάν οι “σύντροφοι” κι οι “συντρόφισσες” δεν κατανοήσουν ότι ζήσαμε ένα ρεσιτάλ της κουλτούρας του βιασμού, τότε θα πρέπει να περιμένουμε ότι τα περιστατικά της βίας ενάντια στις γυναίκες στο χώρο, θα αυξάνονται και θα γίνονται όλο και πιο επικίνδυνα με τη βαθιά άγνοια και άρνηση της ξεκάθαρης ύπαρξης κουλτούρας του βιασμού που επισκιάζει και το Στέκι Μεταναστών (που ίσως όχι τυχαία, λέγεται Μεταναστών κι όχι και Μεταναστριών). Και δεύτερον, το περιστατικό μάς δημιούργησε την ανάγκη να μιλήσουμε παραπάνω για την κουλτούρα του βιασμού, να ζυμωθούμε και να ενδυναμωθούμε μεταξύ μας και με άλλες ομάδες δημιουργώντας ασφαλείς χώρους που να χωράνε τις διαφορετικότητές μας και τους πολλούς φεμινισμούς μας, διαθεματικά.

Ως κατακλιείδα, αναγνωρίζουμε με μεγάλη στενοχώρια γι' αυτό που συνέβη, ότι το Στέκι ήταν από τους πρώτους μη-ΛΟΑΤΚΙ χώρους που μας δέχτηκε με ανοιχτή αγκαλιά από το 2001 και έκτοτε η αλληλοστήριξη ήταν αδιαπραγμάτευτη. Επίσης, θυμόμαστε με συγκίνηση τη στήριξη του Στεκιού ως πρώτου συμμάχου στο Athens Pride του 2005. Γι' αυτό, όλα τα παραπάνω είναι πολύ βαριά για μας. Δεν είναι απλώς ένας χώρος που του γυρίζουμε εύκολα την πλάτη λόγω του αντιφεμινισμού, σεξισμού και μισογυνισμού του. Περιμένουμε πραγματικά από τους τέως συντρόφους και τις τέως συντρόφισσες του Στεκιού να πάρουν όλα τα μέτρα που χρειάζονται για να καταλάβουν ότι οι φεμινισμοί είναι η κινητήρια δύναμη της κοινωνικής αλληλεγγύης και συμπερίληψης όλων των διαφορετικότητων μας.

Δεκέμβρης 2016, Λεσβιακή Ομάδα Αθήνας,

Μια απάντηση στη Λεσβιακή Ομάδα Αθήνας

Πηγή: Στέκι Μεταναστών Κοινωνικό Κέντρο Migrants Social Center, Τsamadou 13a [σελίδα Facebook]
Αναρτημένο: 9 Δεκεμβρίου 2016

Με θλίψη διαβάσαμε το κείμενο της ΛΟΑ για την αποχώρησή της από το Στέκι Μεταναστών. Δεν πρόκειται να ακολουθήσουμε το ύφος του κειμένου –δεν το συνθηίζουμε άηλωστε.

Το μόνο που θα πούμε, υπερασπιζόμενοι το χώρο μας και το σύντροφό μας από μια παντελώς άδικη και ανυπόστατη επίθεση, είναι ότι το περιστατικό στο οποίο αναφέρεται η ΛΟΑ συζητήθηκε σε ανοιχτή συνέλευση στο Στέκι στην οποία όλοι-ες μπόρεσαν ελεύθερα και ανεπηρέαστα να πουν την άποψή τους –όπως συμβαίνει άηλωστε σε όλες τις διαδικασίες μας. Το ότι η μεγάλη πλειονότητα των παρευρισκομένων δεν συμμερίστηκαν την προσέγγιση της ΛΟΑ, δεν τους καθιστά (ελπιίζουμε τουλάχιστον) σεξιστές-τριες. Όσο για τα περί κουητούρας βιασμού, φανταζόμαστε ότι η ΛΟΑ δεν θα συμμετείχε ενεργά επί δεκαπέντε χρόνια σε ένα χώρο όπου ευδοκιμεί μια τέτοια κουητούρα.

Το Στέκι Μεταναστών δεν διεκδικεί σε έναν κόσμο εκμετάλλευσης και καταπίεσης μια δήθεν “καθαρότητα” από σχέσεις εξουσίας. Ήταν, είναι και θα παραμείνει ένας χώρος αλληλεγγύης που επιδιώκει να είναι τμήμα του καθημερινού αγώνα για τη χειραφέτηση όλων μας, ανεξάρτητα από εθνική καταγωγή, φύλο και σεξουαλικό προσανατολισμό.

Στέκι Μεταναστών Αθήνας

Κείμενο της Αναρχικής Συλλογικότητας Antinertia

Πηγή: <http://antinertia.espinblogs.net/anarchy-and-sexism/>

Αναρχία και σεξισμός

Όσο ο τρόπος που αντιλαμβανόμαστε και αναλύουμε πράγματα και καταστάσεις είναι κατακερματισμένος και αποσπασματικός θα είμαστε καταδικασμένοι/ες σε ιδεολογικό αδιέξοδο και πολιτική ήττα. Είναι αδύνατο να καταργήσουμε τις σχέσεις εξουσίας που υποτίθεται ότι αντιμαχόμαστε εάν προηγουμένως δεν τις έχουμε αναγνωρίσει και προσδιορίσει με σαφήνεια. Κανείς δεν μπορεί να πραγματοποιήσει τους σκοπούς του αν δεν θέσει πρώτα με πλήρη συνείδηση τους όρους με τους οποίους θ’ αγωνιστεί. Οι όροι αυτοί, όμως, παραμένουν θολοί και μετέωροι όσο ένας αγώνας γίνεται χωρίς συγκεκριμένα στοχοθεσία. Με δυο λόγια, καμία εξουσιαστική δομή δεν πρόκειται να ξεπεραστεί ποτέ αν δεν μπορούμε να αναγνωρίσουμε όλες τις πτυχές της σε κάθε πεδίο της ατομικής και κοινωνικής ζωής.

Το αναρχικό κίνημα διεκδικεί για τον εαυτό του μεταξύ άλλων (και) το παράσημο του αντισεξισμού. Στην πραγματικότητα όμως, απέχει πολύ από το ν’ αποτινάξει τα ανάλογα στερεότυπα. Όσοι και όσες ζούμε την «κινηματική» καθημερινή ρουτίνα βλέπουμε αμήχανα ότι η έλλειψη πραγματικής ισότητας μεταξύ των φύλων ή ειδικρνούς αλληλοσεβασμού μεταξύ ατόμων με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό επιβιώνει μια χαρά και στα δικά μας τα μέρη. Σεξιστικές και ομοφοβικές αντιλήψεις και συμπεριφορές ψιθυρίζουν ενοχλητικά ότι η πατριαρχία κυριαρχεί και μέσα στους κύκλους των αναρχικών.

«Μα αφού αυτά τα έχουμε πει, πάλη τα ίδια»;

Συχνά ο αναρχικός χώρος, ασχολείται περισσότερο με την μορφή της καταπίεσης και όχι με την αιτία. Η μορφή αυτή μπορεί να παρουσιάζει τεράστιες διαφορές αν συγκρίνουμε π.χ. τους φόνους τιμής στη Ν. Ευρώπης με τις κλειτοριδεκτομές στην Αφρική. Η συμπάθεια και η ένδειξη αλληλεγγύης, στις περισσότερες περιπτώσεις, φαίνεται να είναι αποτέλεσμα της πρόσληψης της βίας κατά των γυναικών ως ένα μακάβριο θέαμα παρά μια άμεση προσπάθεια για ειλικρινή κατανόηση των αιτιών της και των πραγματικών της διαστάσεων.

Η άρνηση πολλών συντρόφων να αναγνωρίσουν τον σεξισμό και ως εσωτερικό πρόβλημα εκφράζεται με τρόπους που όλες κι όλοι έχουμε ζήσει μέσα στις συλλογικές διαδικασίες. Είναι αυτό το «αυτά τα έχουμε πει» ή το άλλο, το «ωχ τώρα πάλη τα ίδια», που δείχνει ότι ακόμα και οι σύντροφοι με την πιο επαναστατική ιδιοσυγκρασία προτιμούν τη σιωπή όταν από την ίδια την πραγματικότητα αναγκάζονται να αναλογιστούν εάν, πώς και σε ποιο βαθμό ασκούν εξουσία και οι ίδιοι απολαμβάνοντας, συνειδητά ή ασυνείδητα, τα ανάλογα προνόμια.

Ο ορισμός του σεξισμού δεν είναι άγνωστος στο χώρο: η πλειοψηφία των άτομων ή συλλογικοποιήτων με στοιχειώδη πολιτική σκέψη δεν παραλείπει, συνήθως, με βιαστικές όμως και επιγραμματικές αναφορές να δηλώνει την αντίθεσή του σε αυτόν. Συχνά δε, η καταγγελία της έμφυλης βίας διευκολύνει την προώθηση μιας γενικότερης πολιτικής ατζέντας ή το χτίσιμο ενός πολιτικού ορθού προφίλ, δηλαδή για λόγους τακτικούς και όχι ουσιαστικούς. Χρησιμοποιούμε έτσι εργαλειακά μια βαθιά πηγή στο σώμα της κοινωνίας, ενώ παραλείπεται η ατομική και συλλογική αντιμετώπιση της ρίζας των αιτιών του σεξισμού, σα να έχουμε μείνει εμείς αθώβητοι από αυτόν: αν και είναι γενική παραδοχή μεταξύ των αναρχικών ότι η πατριαρχία είναι βαθιά ριζωμένη στην κοινωνία, δεν αναγνωρίζουμε ότι το ίδιο ισχύει και στο δικό μας μικρόκοσμο. Ως πολιτικός χώρος δεν αντιλαμβανόμαστε δηλαδή ότι όντας γαλιουχημένοι/ες με τις κυρίαρχες αντιλήψεις φέρουμε μέσα μας και αναπαράγουμε αυτά τα στερεότυπα χωρίς να γίνονται σημαντικές προσπάθειες αποτίναξής τους, αρχικά σε ατομικό επίπεδο (καθημερινή συμπεριφορά, έμπρακτη στήριξη σε περιπτώσεις σεξισμού, έμφυλης βίας, αντισεξιστική συμπεριφορά ανδρών που λειτούργει ως παράδειγμα για άλλους άνδρες) αλλά και συλλογικά.

Για εμάς η καταπολέμηση (και) του σεξισμού και μάλιστα σε καθημερινή βάση είναι προτεραιότητα καθώς ως συντρόφισσες και σύντροφοι συνδιαμορφώνουμε μαζί στο τώρα και όχι σε κάποια αόριστη και μελλοντική επαναστατική κοινωνία. Αδυναμία συνδιαμόρφωσης, λοιπόν, και μάλιστα με ισότιμους όρους, σημαίνει κάθετη ιεραρχία και τίποτε περισσότερο.

Υπάρχουν καταπιεστικές εξουσιαστικές σχέσεις μείζονος ή ελάχιστου σημασίας;

Η φύση της εξουσίας είναι κοινή σε όλες τις μορφές μέσα απ' τις οποίες εκφράζεται. Η εξουσία, δηλαδή η επιβολή της θέλησης κάποιων ανθρώπων πάνω σε άλλους, καταπιέζει στον ίδιο βαθμό όλα τα υποκείμενα στα οποία απευθύνεται. Το πράγμα γίνεται πιο επικίνδυνο όταν ο εξουσιαστής προσπαθεί να αποτινάξει από πάνω του το ρόλο του καταπιεστή και του δυνάστη με το να αρνείται ν' ακούσει την απλή διαπίστωση των εξουσιαζόμενων υποκειμένων ότι υφίστανται πραγματικά αυτή την καταπίεση. Ο πιο εύκολος τρόπος να νιώθει κάποιος καλά με τον εαυτό του είναι να έχει προαποφασίσει ότι τα (συν)αισθήματα των άλλων δεν μπορεί παρά να είναι «υπερβολές» στο βαθμό που αλλοιώνουν την εικόνα που έχει αυτός για τον εαυτό του.

Το ζήτημα δεν είναι θεωρητικό γιατί τελικά έχει να κάνει με το αν μπορούμε να εμπιστευτούμε ως σύμμαχο σ' ένα εντελώς αόριστο αγώνα «εναντίον της εξουσίας» όποιον θεωρεί αυτομόντο πως ο δρόμος για την ατομική και κοινωνική απελευθέρωση δεν μπορεί να περνά και από μέσα του ή από πάνω του. Όπως ένας δικαστής δεν μπορεί να μιλήσει για πραγματική δικαιοσύνη, ένας μπάτσος για ελευθερία, ένα αφεντικό για ισότητα ή ένας παπάς για χειραφέτηση, έτσι και οποιοσδήποτε έχει ενσωματώσει το εξουσιαστικό στερεότυπο του σεξισμού, δεν μπορεί να μιλά για κοινωνική επανάσταση.

Το ξεπέραςμα αυτού του στερεοτυπικού τρόπου σκέψης δεν είναι εύκολη υπόθεση. Η αλληλαγή στάσης και η συνειδητοποίηση της ουσίας του προβλήματος θέλει μεγάλη προσπάθεια και κόπο εκ μέρους εκείνου που αναπαράγει όλο αυτόν τον τρόπο σκέψης και όχι από τα θύματά του. Τα θύματα των σεξιστικών συμπεριφορών και πρακτικών δεν οφείλουν μονίμως να επισημαίνονται, να εξηγούνται και να υπενθυμίζονται γιατί μια συμπεριφορά είναι σεξιστική. Πόσες φορές άραγε, συντρόφισσες που σήκωσαν κεφάλι σε ανάλογες περιπτώσεις δε δέχτηκαν τη χλεύη ως «υστερικές φεμινίστριες»;

Slut shaming ή «αγάμνες/καριόφες»

Ένα χαρακτηριστικό του σύγχρονου τηλεοπτικοποιημένου κουτσομπολίστικου δημόσιου λόγου είναι η διαπόμπευση – σε σημείο ακραίου εξευτελισμού – του διαφορετικού, του μη εύκολα αναγνωρίσιμου, όχι με όρους ουσιαστικής αντιπαράθεσης θέσεων αλλά με όρους μισαλλήδοξου παροξυσμικού ξεφωνήματος.

Θα περιμέναμε αυτό το γενικό παραλήρημα να μη γίνεται μέρος και του δικού μας δημόσιου λόγου, όχι εξαιτίας κάποια σεμνοτυφίας, αλλά ακριβώς επειδή λόγω της ρηχότητας και των χαμερπών κινήτρων του, το μόνο που καταφέρνει είναι να απονοματοδοτεί την πραγματικότητα κάνοντας το ασήμαντο πρωτεύον και το ουσιώδες ασήμαντο. Κι όμως, στην πράξη τις περισσότερες φορές βλέπουμε ότι ο αναρχικός χώρος πέφτει στο ίδιο σφάλμα: π.χ. η πολιτική κριτική απέναντι σε πολύ συγκεκριμένες απόψεις που συχνά ενοχλούν, αντικαθίσταται από επιθετική «κριτική» για το πόσο η σεξουαλικότητά μιας γυναίκας εμπίπτει στο κυρίαρχο πατριαρχικό μοντέλο. Το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση του σώματός της, που αποτελεί βασική παραδοχή στον αγώνα για την ισότητα των φύλων, ξαφνικά παύει να αναγνωρίζεται ως τέτοιο και η ταπείνωση της προσωπικότητας γίνεται κοινή πρακτική. Τέτοιας μορφής διαπόμπευση προέρχεται δυστυχώς από άτομα που ανήκουν σε διάφορους πολιτικούς χώρους. Ο μισογυνισμός –αλλά και η ομοφοβία– δεν έχουν πολιτική ταυτότητα, δεν εκφράζονται από κάποια συγκεκριμένη κοινότητα και δεν απαντώνται μόνο μέσα σε συντηρητικούς πολιτικούς χώρους. Μάλιστα, δε λείπουν και οι περιπτώσεις που γινόμαστε μάρτυρες ενοχοποίησης του θύματος της σεξουαλικής καταπίεσης και βίας. Η κοινότητα του βιασμού ανθεί σε όλο το φάσμα της κοινωνικής διαστρωμάτωσης,

χωρίς να αφήνει ανεπηρέαστο ούτε τον αναρχικό χώρο. Η αποδοχή και η προτροπή σε «τιμωρία» μέσω σεξουαλικής βίας είναι συχνά επαναλαμβανόμενη και ηθικά αποδεκτή, όταν δέκτες της βίας είναι φασίστες, μπάτσοι και μπατσίνες. Η πολιτική ή επαγγελματική ιδιότητα δηλαδή του υποκειμένου, συχνά δικαιολογεί στα μάτια αρκετών την κακοποίηση ή νομιμοποιεί, έστω και σε κατ' αρχήν φανταστικό επίπεδο, ακόμα και τον βιασμό του.

Τα στερεότυπα της πατριαρχίας έχουν διαχυθεί τόσο βαθιά στη σύγχρονη κοινωνία ώστε σεξιστικές συμπεριφορές να αναπαράγονται συχνά και από μερίδα γυναικών. Έτσι εξηγούνται αρκετές προστριβές εντός της γυναικείας κοινότητας, το γενικευμένο μίσος απέναντι στο φύλο τους και η απόδοση ευθυνών για την καταπίεση στο εσωτερικό της ομάδας και γενικά ο αποπροσανατολισμός του κοινού αγώνα τους που θα έπρεπε να εστιάζει στο δίπολο καπιταλισμού-πατριαρχίας που αποτελεί την πηγή της καταπίεσής τους. Παρόλα αυτά ακόμα και οι γυναίκες που έχουν υιοθετήσει σε κάποιο βαθμό τα στερεότυπα της πατριαρχίας, είναι εξίσου θύματα με αυτές που έχουν πλήρως κατανοήσει την προέλευση και τον σκοπό της καταπίεσης που υφίστανται διαχρονικά. Η μερίδα της ευθύνης που τους αναλογεί είναι ασφαλώς δυσανάλογη με αυτή των προνομιάτων καταπιεστών. Η αποδοχή της ύπαρξης του εσωτερικευμένου μισογυνισμού όμως σαν φαινόμενο, είναι ένα πρώτο βήμα για την εξάλειψή του.

«Εγώ σεξιστής;»

Δεν επιθυμούμε να κουνήσουμε το δάχτυλο σε κανέναν, αλλιώςτε όλοι έχουμε συμπεριφερθεί σεξιστικά σε στιγμές της ζωής μας ή έχουμε ανεχτεί τέτοιες συμπεριφορές. Προσπαθούμε απλώς να υποστηρίξουμε ότι η πατριαρχία είναι καθημερινό βίωμα και τα προνόμια τυφλώνουν ακόμα και τους πιο καλοπροαίρετους. Είναι αλήθεια ότι υπάρχουν σύντροφοι που αδυνατούν να αναγνωρίσουν τις σεξιστικές αποχρώσεις στο λόγο και στις πράξεις τους, όχι από πρόθεση ή αδιαφορία αλήθια γιατί ο σεξισμός είναι η γενικευμένη συνθήκη εντός της οποίας έχουν συνηθίσει να υπάρχουν: όσο κάποιος παραμένει προστατευμένος από την προνομιακή του θέση, δεν μπορεί εύκολα να θέσει σε αμφισβήτηση λόγια και καταστάσεις τόσο συνηθισμένα όσο κι ο αέρας που αναπνέει. Η αποδόμηση ολόκληρου του πατριαρχικού κόσμου γύρω μας πρέπει να εκκινήσει από την απλή παραδοχή πως πατριαρχία σημαίνει εξουσία -άμεση ή έμμεση- που ασκείται αρχικά στο γυναικείο φύλο και στη συνέχεια σε όσα άτομα παρεκκλίνουν από το πρότυπο του άντρα, τα οποία θεωρούνται απειλή για την αντρική ταυτότητα και υπεροχή. Η πατριαρχία είναι εξουσία και όλοι οι άντρες είναι σε θέση να την ασκήσουν, ανεξαρτήτως κοινωνικής τάξης ή προέλευσης.

Όσο στο χώρο μας συχνά απαντάται και το φαινόμενο της συστηματικής και συνειδητής άρνησης του προβλήματος. Είναι οι ιδεολογικοί ανδρναρχικοί που συντηρούν τον πατριαρχικό τους ρόλο και απαξιώνουν κάθε άτομο που δεν αποπνέει αρκετή αντρίτσια. Η τυπική δικαιολογία που προβάλλουν είναι πως τέτοια εσωτερικά ζητήματα είναι αποπροσανατολιστικά, διασπαστικά ή ακόμα και εντελώς ανύπαρκτα. Με μειωτική στάση που απορρέει από τον πιο βαθύ πυρήνα του συστήματος το οποίο υποτίθεται ότι αντιμάχονται, αποφασίζουν κυριαρχικά τι αξίζει να συζητηθεί τώρα και τι αργότερα, ιεραρχώντας αυθαίρετα τις προτεραιότητες του κινήματος. Κατά την άποψή μας δε νοείται άτομο που αυτοπροσδιορίζεται ως αναρχικός ή έστω ως μέρος ενός ευρύτερου ελευθεριακού κινήματος να ασκεί τέτοιου είδους εξουσία με οποιοδήποτε τρόπο. Τα πράγματα πρέπει να είναι ακόμα πιο ξεκάθαρα σε περιπτώσεις άσκησης έμφυλης βίας, στις οποίες δεν τίθεται καν δίλημμα και δε χωρεί καμιά συζήτηση. Τέτοιου είδους άτομα το κίνημα οφείλει να τα αποβάλλει άμεσα και οριστικά. Στο βαθμό που η αναρχία είναι ο κατ' εξοχήν πολιτικός χώρος που μιλά για ελευθερία και ισότητα, δε νοείται να κάνει τα στραβά μάτια ή και να ανέχεται τέτοιου είδους συμπεριφορές στο εσωτερικό του.

Αντίστροφος σεξισμός;

Η άγνοια ή η άρνηση πολλών συντρόφων να ασχοληθούν ουσιαστικά με το ζήτημα ή ακόμα χειρότερα ο φόβος τους για ενδεχόμενη απώλεια της προνομιακής τους θέσης, συχνά τους οδηγεί σε μία πρακτική άμυνας που εκφράζεται κυρίως με το να κατηγορούν τις φεμινίστριες για «αντίστροφο σεξισμό». Η ανάληψη του ρόλου του θύματος από τους άνδρες και η τοποθέτηση των γυναικών στο ρόλο του θύτη δεν έχει καμία λογική. Η καταπίεση έχει πάντα συγκεκριμένη προέλευση και κατεύθυνση και δεν αντιστρέφεται. Ανάλογα είναι γελοίο να κατηγορείται π.χ. ένας μη-λευκός ή ένας μετανάστης για ρατσισμό απέναντι στους λευκούς ή τους γηγενείς έλληνες. Ο «αντίστροφος σεξισμός» δεν υφίσταται σαν έννοια, όπως δεν υφίσταται και ο «αντίστροφος ρατσισμός».

Οι γυναίκες δεν έχουν χιούμωρ...

Ός προς την εκφορά του σεξιστικού λόγου ο συχνότερος αντίλογος περιορίζεται σε ατάκες του είδους «έλα τώρα χιούμωρ είναι» ή «πώς κάνετε έτσι και υστεριάζετε». Όμως όχι, δεν είναι όλα χιούμωρ. Για παράδειγμα χιούμωρ με χρήση «αστειών» ή «συχολιών» που ενέχουν μέσα τους αναφορές σε απειληθή βιασμού δεν είναι ούτε αστεία ούτε αθώα. Πολλοί σύντροφοι μπορεί βέβαια να πουν πως αυτό παρεμποδίζει την ελευθερία τους να ξεστομίζουν τέτοιου είδους

χοντροκοπιές. Η ερώτηση είναι, όμως, πόσοι από αυτούς στην πραγματικότητα θα μπορούσαν να πείσουν θύματα βιασμού; Ίσως ελάχιστοι και πάντοτε μέσα σε συνθήκες φυλάκισης ή πολέμου ή κάποιας πολύ βίαιης συγκυρίας. Δεν απαιτείται μεγάλη εξυπνάδα, λοιπόν, για να γίνει κατανοητό ότι ένας ετεροφυλόφιλος cis* άντρας δε ζει καθημερινά με την απειλή βιασμού, όπως μια γυναίκα που περπατά στο δρόμο τη νύχτα ή δέχεται σεξουαλική παρενόχληση από το αφεντικό της στη δουλειά για παράδειγμα. Πώς μας φαίνεται όταν καποιοι/ες από άλλους πολιτικούς χώρους κάνουν «χιούμορ» με πρόσωπα που δολοφονήθηκαν από μπάτσους ή φασίστες; Τι εντύπωση μας κάνει όταν χαζοχαρούμενοι καρναβαλιστές «ντύνονται» πρόσφυγες φορώντας σωσίβια τη στιγμή που πνίγεται κόσμος στο Αιγαίο; Πώς αντιδρούμε τότε; Εκεί το χιούμορ έχει όρια; Η «σάτιρα» σε βάρος καταπιεσμένων κομματιών της κοινωνίας, είτε μιλάμε για σεξισμό είτε για ρατσισμό (φυλετικό ή κοινωνικό) δεν είναι τίποτα άλλο παρά ένας έμμεσος τρόπος ηθικής νομιμοποίησης των στερεοτύπων, αποενοχοποίησης των φορέων τους και διατήρησης της υπάρχουσας κατάστασης.

Είναι σημαντικό και για τους άντρες να αντιληφθούν ότι η πατριαρχία καταπιέζει και τους ίδιους με πολλούς τρόπους και άρα έχουν κοινό συμφέρον με τις γυναίκες για την πλήρη ανατροπή του. Η συμμόρφωση με τους έμφυλους ρόλους που τους έχουν αντίστοιχα αποδοθεί, η καταπίεση έκφρασης του συναισθήματος, η στενά προκαθορισμένη έκφραση της σεξουαλικότητας – ειδικά όταν μιλάμε για τον ομοφυλόφιλο άνδρα – τα έμφυλα προϊόντα, ακόμα και ο τρόπος που καθούνται να ζουν την πατρότητα μέσα σε ένα πολύ στενό και συγκεκριμένο πλαίσιο χωρίς παρεκκλίσεις, είναι αποτελέσματα μιας έμμεσης καταπίεσης. Η αποτίναξη τέτοιων στερεοτύπων μπορεί να ανοίξει το δρόμο για την εξάλειψη των κοινωνικών σχέσεων που αναπαράγουν το εξουσιαστικό πατριαρχικό μοντέλο.

Όσο υπάρχει η πατριαρχική καταπίεση τίποτε δεν πρέπει να μένει αναπάντητο και τίποτε δε πρέπει να πέφτει κάτω. Εκτός κι αν στην περίπτωση αυτή η σιωπή δεν είναι συνενοχή.

*Cis: άτομα των οποίων η έμφυλη ταυτότητα και το σώμα τους «συνάδουν» με το φύλο που πιστεύει η κοινωνία ότι πρέπει να εκφράζουν, με βάση τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του σώματός τους.

Κείμενο της συλλογικότητας Uroborus: Ενάντια στον σεξισμό εντός και εκτός του α/α χώρου: Διαθεματικός αναρχοφεμινισμός.

Πηγη:<https://gr-contrainfo.espio.net/2016/11/10/athina-pano-aro-uroborus-enantia-ston-sexismo/>
Αναρτημένο:10 Νοεμβρίου 2016

Η αντισεξιστική οπτική μας ως μέρος της εναντίωσής μας στην ευρύτερη κουλτούρα της κυριαρχίας και της επιβολής: Είμαστε εμείς, εξεγερμένες και περήφανες ατομικότητες, που δεν μπορούμε να ανεχτούμε την υποτίμηση και την οδύνη ατόμων για την ανάδειξη ισχυρών-ηγετικών φυσιογνωμιών κάποιας αγέλης. Ανδιάζουμε με την ιεραρχική αγελαία δομή, σιχαινόμαστε τ#s ειδικ#s και τ#s χειροκροτητ#s, φρίτουμε όταν βλέπουμε ανθρώπους να θέλουν να επιβεβαιωθούν σκουπιδιάζοντας άλλη#s, και πλημμυρίζουμε από πόνο και ηυσσαλήα οργή στο αντίκρισμα ή το βίωμα περιθωριοποίησης και στιγματισμού. Οι πολιτισμοί που προωθούν αυτές τις συμπεριφορές και σχέσεις μάς βρίσκουν απολύτως πολέμι#s. Όπου εγκοιπώνεται ο ρατσισμός, ο κάθε είδους σεξισμός και lgbtqia+-φοβία, ο κοινωνικός στιγματισμός (απέναντι σε χοντρ#s, ανάπηρ#s, sex workers, κατάδικ#s, οροθετικ#s, άστεγ#s, ψυχικά ασθενείς κλπ.), λαμβάνουμε θέση. Και η θέση μας είναι με το "περιθώριο", η θέση μας είναι με τ#s δακτυλοδεικτούμεν#s. Γιατί η συνείδησή μας είναι ενάντια στην εκάστοτε συστηματοποιημένη κανονικότητα.

Δεν πρόκειται να μιλήσουμε για δικαιώματα (δηλαδή παραχωρήσεις) και καλύτερη αντιμετώπιση από μια αγέλη ούτως ή άλλως εκθροική, μια αγέλη που εκ φύσεως χτίζει τις σχέσεις της στις βάσεις του ανταγωνισμού και της ιεράρχησης των ατόμων. Είναι ευπρόσδεκτος ο χώρος που μπορούμε να κερδίσουμε στην υπάρχουσα κοινωνική δομή, απλά και μόνο για να αυξήσουμε τα περιθώρια συντριβής της, απλά, όσο αυτή παραμένει ως έχει, δεν έχουμε αυταπάτες αποδοχής και εναγκαλισμού των επιθυμιών μας από ένα ποίμνιο εμποτισμένο στην κουλτούρα της κυριαρχίας και της κανονιστικής επιβολής. Είναι σα να αποδεχόμαστε τη δύναμη και την ισχύ του πάνω στα σώματά μας, και απλά κυνηγάμε καλύτερες συνθήκες σκλαβιάς και σφαγής. Η λογική του λιγότερο κακού δε μας κάνει. Για την ορατότητά μας, για την ανάκτηση χώρου μέσα σε αυτό το σύμπλεγμα σχέσεων, και εν τέλει για την επίθεσή μας σε ή/και την ανεξαρτητοποίησή μας από αυτό, επιλέγουμε τον δρόμο της αμετανόητης σύγκρουσης με όσα μέσα συνάδουν με τις επιθυμίες σε συνάρτηση με τις δυνατότητές μας. Δεν αναγνωρίζουμε τη θεσμοθετημένη και συστηματοποιημένη δύναμη του cis heterosexual άντρα,

του κράτους, του πλουσίου, του λευκού, του αποδεκτού απ' τα πρότυπα ομορφιάς, τ# "έξυπν#" και "εύστροφ#" που θέλει να ταπεινώσει τ# "χαζ#", τ# "τρελι#".

Αν θέλουμε να κερδίσουμε χώρο, δεν έχει νόημα να περιμένουμε από τους ευυπόληπτους, τίμιους πολίτες να μας τον δώσουν. Δεν έχει νόημα να περιμένουμε τη δυτική ηθική να αποφανθεί αν συμπιέσουμε με αυτήν ή αν πρέπει να λιθοβοληθούμε. Σιχαθήκαμε να μαθαίνουμε για εξύβριση, διαπόμπευση, ξυλοδαρμούς, βιασμούς και δολοφονίες lgbtqia+ ατόμων, μεταναστ#, σεξεργατών, οροθετικών, ναρκοκρηστών, και όλη των μη κοινωνικά αποδεκτών ατόμων, σιχαθήκαμε να μην μπορούμε να περιφρουρήσουμε τ#s εαυτ#s μας από τις ορέξεις του κάθε ματσό σεξιστή, ρατσιστή, φιλήσυχου τυπάκου, και ακόμη πιο πολύ σιχαθήκαμε να μην έχουμε επαρκή αντανakηστικά απέναντι σε όλες τις παραπάνω καταστάσεις.

Η λύση των προβλημάτων μας δε θα έρθει μέσω παραχωρήσεων των εξουσιαστών. Μέσω της επίθεσης σε αυτούs δομούμε νέες δυνατότητες:

Δε ζητάμε από τους εξουσιαστές απολύτως τίποτα, γιατί, ό,τι και να μας παρασχεθεί νομικά και ηθικά, δε νομιμοποιούμε εμείς κανέναν πάνω απ' το κεφάλι μας που να τοημά να μας νομιμοποιεί, ή γενικά να αποφασίζει για εμάs. Όσο στεκόμαστε στο να ζητάμε δικαιώματα-παραχωρήσεις, δίνουμε δύναμη στην εξουσία, γιατί δείχνουμε ότι μόνο αυτή μπορεί να ηλέγξει τις κοινωνικές δυναμικές και ισορροπίες. Στην τελική, πρακτικά και βιωματικά, ο κοινωνικός βούρκος – οι περαστικοί, οι γείτονες, το κοινωνικό μας περιβάλλον, ακόμα και πολύ κοντινά μας πρόσωπα- είναι που θα καθορίσει στον μεγαλύτερο βαθμό την καθημερινότητά μας. Ο κοινωνικός βούρκος είναι που θα διαιωνίζει την ανασφάλειά μας όταν κυκλοφορούμε στον δρόμο. Ο κοινωνικός βούρκος είναι που θα μας σχολιάζει ή που θα έρθει να μας τσακίσει όταν θα αράζουμε οπουδήποτε.

Πολιεμάμε διαθεματικά και πολυεπίπεδα. Οι εξουσιαστικές (ιερραρχικές πολιτικές και οικονομικές) δομές, ο ρατσισμός, ο σεξισμός και κάθε είδους lgbtqia+-φοβία, και γενικά οι κοινωνικές διακρίσεις, θεωρούμε πως έχουν την ίδια βάση: την επιθυμία για επιβολή και ταπείνωση, την κουλτούρα της ταυτοτικής επιβεβαίωσης ως επιβεβαίωση της ταυτοτικής ανωτερότητας. Συνεπώς, όσο αυτό το σύμπλεγμα σχέσεων υφίσταται, δεν μπορούμε να περιμένουμε επί μέρους λύσεις, καθώς δεν είναι "επί μέρους" το πρόβλημά μας. Δεν περιμένουμε λοιπόν απ' τον μπάτσο να συλλιάσει τον βιαστή, δεν περιμένουμε απ' την αρρενωπή λιακή πολιτοφυλακή να δέριει τον σεξιστή, δεν περιμένουμε από τον δικαστή να καταδικάσει τον ρατσιστή, ούτε από το φιλήσυχο ετεροσεξιστικό κοπάδι να χύσει κροκοδείλια δάκρυα για τους τραυματισμούς, τις διαπομπεύσεις και τις δολοφονίες ατόμων της lgbtqia+ κοινότητας (όσο το ίδιο κοπάδι το βουλώνει όταν πυροβολούνται, τσακίζονται και δέχονται κάθε είδους βία, σε καθημερινή βάση, αντίστοιχα άτομα σχεδόν δίπλα του). Επιδιώκουμε έναν συνολικό πόλεμο που θίγει όλα τα παραπάνω ζητήματα ως ολότητα. Έναν πόλεμο ενάντια σε κάθε επικείμενο δυνάστη των σωμάτων και των επιθυμιών μας.

Προτάσσουμε κατειλημμένους χώρους, που θα στεγάζουν σχέσεις αγάπης, αλληλοκατανόησης και αλληλοσεβασμού, που θα αποτελούν safe places για κάθε ατομικότητα που βιώνει το περιθώριο, αηλιά που ταυτόχρονα δεν επιδιώκει να δομήσει οποιοδήποτε είδους επιβλητική κανονικότητα. Προτάσσουμε τη δημιουργία γυναικείων και queer ομάδων που θα μιλούν από την κοινωνική τους θέση, θα βάζουν μπροστά την κοινότητα των βιωμάτων τους και θα επιτίθενται ανοικτά στο κοινωνικό σύμπλεγμα που διαβρώνει τις ατομικότητές τους. Προτάσσουμε την άμεση δράση σε κάθε επίπεδο: σαμποτάζ και υλική καταστροφή κρατικών και καπιταλιστικών στόχων, πυρπόληση εταιρειών που συντηρούν και αναπαράγουν πρότυπα ομορφιάς-συμπεριφοράς / έμφυλεs διακρίσεις / αντικειμενοποίηση των σωμάτων, τσάκισμα σεξιστών, ρατσιστών, μπάτσων, δικαστικών υπαλλήλων, αφεντικών. Προτάσσουμε την κατάκτηση χώρου και ορατότητας μέσω δημόσιων παρεμβάσεων, μαζόξεων, μπαχαλοκαταστάσεων, μέσω της δημόσιας παρουσίας μας και ταυτόχρονα της λήψης μέτρων αυτοάμυνας απέναντι σε επιθέσεις γαμιάδων που θίγονται να βλέπουν cross-dressers, trans, πάνκισσες, ταραχοποιά στοιχεία, sex workers, χοντρούs μουσάτους άντρες να φιλιούνται ή να είναι αγκαλιασμένοι κλπ. Προτάσσουμε την ανάδειξη του λόγου μας με κάθε ευφάνταστο και παιχνιδιάρικο τρόπο, καθώς επίσης και συλλογικά αντικανονικά αράγματα σε πλατείες και δημόσιους χώρους για να έχουμε τον νου για ρατσιστικά, σεξιστικά, κατασταλτικά σκηνικά που μπορεί να προκύπτουν, και να επεμβαίνουμε ή/και να τα δημοσιοποιούμε.

Ο σεξισμός στον α/α χώρο, και γιατί ο τελευταίος δεν αποτελεί safe place για queer ταυτότητες και περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες:

Όχι, δε βιώνει "αντίστροφο" σεξισμό ο cis heterosexual άντραs. Όχι, το θύμα του βιασμού δε συνέβαλε με κανέναν τρόπο στον βιασμό. Όχι, δεν "έχουν τρελαθεί οι φεμινίστριες και βλέπουν παντού εχθρούs". Όχι, δε φταίνει # αήλι# που δεν ανέχονται να σε ακούνε να χρησιμοποιείς λέξεις περιθωριοποιημένων κοινωνικών ταυτοτήτων ως βρισιές. Όχι, δεν είναι ηλίθι# όs# χρησιμοποιούν ως κατάληξη στις λέξεις με έμφυλο φορτίο τη "#" ή το "@", επιμένοντας για την ορατότητα των "άσημων" – non-binary queer ταυτοτήτων. Όχι, δεν είναι οι θηλυκότερες ανίκανες να συγκρουστούν με μπάτσους, φασίστεs και λοιπά εχθρικά υποκείμενα, και όχι, δεν είναι κατώτερ# και πιο ασήμαντ# όποι# για οποιονδήποτε λόγο δεν επιλέγει την άμεση-σωματική σύγκρουση ως μέσο του αγώνα τ#. Και κάτι πολύ βασικό: Όχι, οι αναρχοφεμινιστ#s δε μιλάμε για "μπατριαρχία" (Να δούμε τι αήλιο ωραίο θα σκεφτεί ο προνομιούχος για να μην ξεβοηθευτεί απ' τη θέση του)! Όσο κυριαρχούν στον α/α χώρο οι αντιλήψεις που θίγονται παραπάνω, αυτόs θα παραμένει ο λόγος που

εξακολουθεί να είναι ένας αρρενωπός βόθρος, μονοσήμαντος και μονοδιάστατος, με ελάχιστο χώρο για τα βιώματα και για την ίδια τη δραστηριοποίηση queer ατομικότητων και περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων.

Στον α/α χώρο εγκοιλιώνεται με τον έναν ή τον άλλον τρόπο όλη η κουλτούρα και η νοοτροπία που θέλει τον αρρενωπό άντρα ως το πρότυπο συμπεριφοράς, ως τον εκφραστή του αρχέτυπου του ισχυρού πολεμιστή. Η "αδυναμία" δεν έχει χώρο, και τα παράσημα για όποι# δε συγκρούεται και δεν παίζει ξύλο είναι σαφώς ελάχιστα. Είναι φανερό σε άπειρες συνελεύσεις πως είναι πολύ ευκολότερο να περάσει η γνώμη όποιου αρσενικού βροντοφωνάζει περισσότερα. Είναι φανερό πως σε άπειρες συγκρούσεις υπάρχουν υποτιμητικά βλήματα, αν όχι και σχόλια, απέναντι σε θηλυκότητες που θέλουν να λάβουν θέση μάχης. Είναι φανερό πως σε πάρα πολλή μέρη διασκέδασης, όταν "σχολιάνε απ' το κινηματικό προφίλ", πολλοί "σύντροφοι" έχουν κακοποιντικές και επιθετικές συμπεριφορές απέναντι σε θηλυκότητες που στοχοποιούν ερωτικά, και αυτοδικαιοδοτούνται να γίνονται χυδαίοι, λεκτικά και σωματικά, απέναντί τους. Είναι επίσης φανερό και η υποτίμηση των φεμινιστικών οπτικών και τάσεων (όπως και των αντισησιαστικών, σε άπειρες περιπτώσεις), και ο χαρακτηρισμός τους ως "κομμηξικές" και "υπερβολικές". Είναι, τέλος, φανερά τα στραβά μάτια που γίνονται σε πολλές σεξιστικές και ευρύτερα κακοποιντικές συμπεριφορές, επειδή προέρχονται από φίλους μας ή άτομα με τα οποία έχουμε κάποιο συναισθηματικό δέσιμο.

Είναι τουλάχιστον αστεία η ανάληψη που λέει ότι, "αφού θεσμικά έχει καθιερωθεί ισότητα των φύλων, ο αντισησιασμός είναι κάτι το ξεπερασμένο, και μόνοι μας εχθροί είναι ο κρατισμός και ο καπιταλισμός". Καλούμε τους φορείς της συγκεκριμένης ανάληψης να ψαχτούν, όχι μακριά, ακόμα και στον κύκλο τους, για το πόσες θηλυκότητες έχουν δεχτεί από κακοποιντικά σχόλια και χειρονομίες (ακόμα και σε "αντιεξουσιαστικούς" και "απελευθερωμένους" χώρους), μέχρι ξυλοδαρμούς και βιασμούς. Καλούμε τα άτομα αυτά να αναλογιστούν λίγο για το πόσα πρότυπα συμπεριφοράς τσακίζουν και προσφέρουν άπειρους τόνους shaming, από την παιδική κιόλια ηλικία, και πόσο δαιμονοποιημένη και αμαρτωλή φαντάζει στα πιο πολλή μάτια η σεξουαλική επιθυμία μιας θηλυκότητας, ακόμα και μέρη του ίδιου της του σώματος. Καλούμε τα συγκεκριμένα άτομα, πριν ξεστομίσουν αυτό το περίφημο: "Μα τώρα οι γυναίκες έχουν πάρει και θέσεις εξουσίας και αφεντικού", να στοχαστούν κατά πόσο έχει σχέση η συγκεκριμένη φαινομενική ισότητα με το καθημερινό βίωμα μιας θηλυκότητας μέσα σε μια κοινωνία και μια κουλτούρα που π.χ. σταυρώνει το σεξ από μικρή ηλικία (για τη θηλυκότητα μόνο, καθώς για το αρσενικό είναι κάτι cool και εγείρει τον αντρισμό), που σταυρώνει την επιθυμία για σεξ, που θίγεται απ' το γυμνό σώμα (π.χ. απ' τη γυναικεία θηλή, αλλιώς βέβαια όχι και από την αντρική), που όταν μαθαίνει για περιστατικό βιασμού η πρώτη σκέψη που της έρχεται είναι μήπως το θύμα "ηροκάλησε", και ένα σωρό άλλα καθημερινά παραδείγματα. Ας δούμε λοιπόν ξεκάθαρα πως όλα τα παραπάνω δεν είναι "μεμονωμένες συμπεριφορές συγκεκριμένων ατόμων", αλλά μια ευρύτερη κανονικότητα, μια κουλτούρα, ένα σύστημα συμπεριφορών, το οποίο είναι κυρίαρχο, και στο οποίο η προνομιακή θέση ανήκει στον cis heterosexual άντρα. Και επίσης, όπως αποδεικνύεται, υπάρχει διάσταση ανάμεσα στους πολιτικούς και οικονομικούς θεσμούς, και στην κουλτούρα, το σύστημα κοινωνικής συμπεριφοράς που κυριαρχεί, καθώς αφομοιώνεται απ' την κοινωνική πλειοψηφία.

Ο α/α χώρος βρωμάει σε πάρα πολλές περιπτώσεις ματσίλια και αντρισμικά και ζέχνει έμφυτες διακρίσεις. Η αναρχία από μόνη της δε σημαίνει απολύτως τίποτα εν τέλει. Το ότι πολεμάμε την εξουσία, δηλαδή την πολιτική και οικονομική ιεραρχία (που είναι και η κοινή συνισταμένη όλων όσων δηλώνουν αναρχικ#), και το ότι έχουμε τον αντιρατσισμό και τον αντισησιασμό απλά ως θετικές αναφορές στα προτάγματά μας, δε σημαίνει ότι δε δίνουμε χώρο σε έμφυτες διακρίσεις και ότι δεν είμαστε εχθρικοί# και κακοποιντικοί# απέναντι σε θηλυκότητες και ατομικότητες που δε χωράνε σε έμφυτα δίπολα και κανονιστικά συστήματα συμπεριφοράς. Ούτως ή άλλως, "το ζήτημα του σεξισμού και της έμφυτης βίας είναι δευτερεύον μωρέ, είναι ασήμαντο, και είναι απίληστε το μόνο εύκολο να ησθεύει". Σωστά; Δεν πρέπει να μας φαίνεται λοιπόν παράξενο και μάλιστα δεν πρέπει να έχουμε τέτοιου επιπέδου απαιτήσεις από τον χώρο αυτό. Ξερνάμε σκατά στη μάτσο αναρχία σας και σε κάθε άτομο-φορέα του προτύπου του αρρενωπού-γαμιά-πολεμιστή, που αρέσκειται συναισθηματικά στο να ταπεινώνει και να προκαλεί οδύνη σε άλλα άτομα για λόγους ταυτοτικού επεκτατισμού.

Διάλογος τέλος: Η διάθεσή μας για ήπιο διάλογο και χείρα αυτιών έχει λάβει τέλος προ πολλού. Όσο καθημερινά παίζουν περιστατικά έμφυτης βίας, είναι άμεσος εχθρός όποιος αναπαράγει σεξιστικές συμπεριφορές. Είναι άμεσος εχθρός όποιος δεν αντιλαμβάνεται τα προνόμια που του δίνει η πατριαρχία και όποιος υποτιμά την αναγκαιότητα του αντισησιαστικού αγώνα. Και ως τέτοιον οφείλουμε να τον αντιμετωπίζουμε, με κάθε διαθέσιμο μέσο και σε καθημερινή βάση: σε στέκια και καταλήψεις, σε συνελεύσεις, σε πορείες και δημόσια γεγονότα, στον δρόμο, στα μέσα μεταφοράς, στη συναυλία και στο πάρτυ, στους χώρους εργασίας, σε σχολές και σχολεία, στο σπίτι, οπουδήποτε κινούμαστε.

ΝΑ ΤΣΑΚΙΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΣΕ ΚΑΘΕ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗ

ΑΝΩΜΑΛΗ, ΑΝΤΙΚΑΝΟΝΙΚΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΥΣ ΔΥΝΑΣΤΕΣ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΜΑΣ

ΥΓ.: Αμέριστη αλληλεγγύη και δύναμη στις γυναίκες που το 2012, από τον Λοβέρδο, τα κανάλια, τις εφημερίδες, και μεγάλο τμήμα της κοινωνίας, διαπομπεύτηκαν ως οροθετικές. 11 εξ αυτών έχουν συνέχεια της δίκης τους, η οποία αναβλήθηκε από 2 Νοέμβρη για τις 15 Νοέμβρη.

Uroborus

Κείμενο της ομάδας massqueerraid για την παρεμβαση στο 2ο Φεστιβαλι Σεξουαλικότητας: Περί Βδελυγμάτων...

Πηγη:<https://massqueerraid.wordpress.com/2014/05/06/περί-βδελυγμάτων/>
Αναρτημένο:6 Μαΐου 2014

Περί βδελυγμάτων...

Αργήσαμε να δημοσιοποιήσουμε αυτό το κείμενο γιατί θέλαμε να αφήσουμε ένα χρονικό περιθώριο στη συνέλευση του Φεστιβαλι Σεξουαλικότητας να αναστοχαστεί πάνω στα τι και πώς της συναυλίας που οι ίδιες/ίδιοι διοργάνωσαν, ελπίζοντας πως θα υπάρξει από πλευράς τους κάποιος δημόσιος αυτοκριτικός λόγος. Αυτή η δημόσια τοποθέτηση δυστυχώς δεν υπήρξε. Αν και το κείμενο που ακολουθεί μιλάει για συγκεκριμένα άτομα που τραγούδησαν σε ένα συγκεκριμένο φεστιβαλι, τοποθετείται κριτικά απέναντι σε όσους/ες γενικότερα εκφράζουν ή στηρίζουν παρόμοια σκεπτικά και περιεχόμενα μέσα σε πολιτικούς χώρους, ακόμη και έμμεσα, ακόμη και με σχόλια «μα είναι φίλοι μου, μα τους ξέρω, μα είναι καλά παιδιά, μα δεν εννοούν αυτό που λένε, μα μα μα».

Το τριήμερο 7-9 Μαρτίου διοργανώθηκε στο ΑΠΘ το δεύτερο φεστιβαλι σεξουαλικότητας, με προβολές ταινιών και συζητήσεις γύρω από ζητήματα όπως ο σεξισμός, η ομοφοβία και η τρανσοφοβία. Στο κεντρικό λιάβ του φεστιβαλι, που έγινε στο στέκι στο βιολογικό οι μόνοι που είχαν καλεστεί ήταν «το βδέλυγμα και ο onesecbeforethend», που παρουσίαζαν το cd 8ο φετιχ. Η συναυλία τους αυτή λοιπόν δεν ήταν ένα τυχαίο λαϊβάκι που διοργανώνεται μες στο χαμό στα Πανεπιστήμια. Ήταν η μόνη συναυλία στα πλαίσια ενός φεστιβαλι που δείχνει να θέλει να αρθρώσει πολιτικό λόγο σχετικά με ζητήματα σεξουαλικότητας. Επιπλέον, το ότι έγινε σ' ένα στέκι με συγκεκριμένα πολιτικά χαρακτηριστικά νομίζουμε αποτυπώνει την προσπάθεια του Φεστιβαλι να ενταχθεί στην κουλτούρα του «ευρύτερου ανταγωνιστικού κινήματος», να αποτελέσει μέρος μιας συλλογικής προσπάθειας να δημιουργήσουμε δικές μας δομές, δικά μας νοήματα, δικές μας σχέσεις...

Ως ομάδα είχαμε καλεστεί (εμείς καθώς και όλες σχεδόν οι ομάδες της πόλης που ασχολούνται με το έμφυλο και το lgbtqi ζητημα) από του διοργανωτές για να στηρίξουμε και να περιφρουρήσουμε το εγχείρημα κι έτσι κάποιες από εμάς βρεθήκαμε και στο λιάβ.

Κάπου εκεί, μέσα σ' ένα χώρο θεωρητικά απελευθερωμένο από το κράτος, το κεφάλαιο και την εξουσία, το μισογυνισμό, την ομοφοβία, το ρατσισμό και ό,τι άλλα μεγαλόστομα σκατά μπορεί να φανταστεί κανείς, ξεκίνησαν όλα...

Κι ενώ βρεθήκαμε εκεί για να στηρίξουμε το φεστιβαλι ως πολιτικό εγχείρημα και όχι για να περάσουμε, απαραίτητα, καλά, αρχίσαμε να προσέχουμε τους στίχους των κομματιών και κυρίως τα σχόλια μεταξύ των δύο mc's. Κομμάτια που μιλούσαν για το βιασμό γυναικών και ανήλικων παιδιών μέσα από την οπτική του βιαστή και του παιδεραστή. Πάρα πολλήs και πάρα πολύ ανατριχιαστικές λεπτομέρειες του βιασμού συνοδεύονται με ένα victim blaming του θύματος που κατηγορεί τον εαυτό της που βρέθηκε σε ανυπεράσπιστη θέση και εύχεται «να καθόμουν στ' αυγά μου στο εστιατόριο». Στο τέλος ο βιαστής στη φυλακή να ηρωοποιείται ως θύμα του σωφρονιστικού συστήματος, αηλιά αυτός αδάμαστος και πάντα σε στύση ετοιμάζει την επόμενη εκσπερμάτωσή του με ένα κρεσέντο «Κι ο ψόφος μου δεν έρχεται πριν την επόμενη θριαμβευτική μου νίκη.. το νέο έκχυμα στα εντόσθια νέας καρδιάς». Ενθουσιώδη σχόλια «μπράβο μαν, το βιάσες το κομμάτι» ακούγονταν στις παύσεις, μιας και κάτι τέτοιο αντιστοιχούσε σε ένα θέμα τόσο ανάληφρο.

Στην σκηνή κυριαρχούσαν πούτσες ορθωμένες, πούτσες μεταφορικές, πούτσες που γαμούσαν τους αντιπάλους σε στίχους όπως:

Βαθσαμμένες πούτσες Νιγηριανών στον ηρωκτό του
Τρίβει άντερα Πακιστανών πάνω στο φρικτό του πέος
αφότου με μιας έφηβης τσιγγάνας το αποκομμένο κεφάλι
προσποιούταν μινέτο στην εκστατική του ζάλη
Τρώει τ' αρχίδια ενός πεντάχρονου Μπαγκλαντεσιανού
την ώρα που σοδομίζει το πτώμα ενός γέρου Αθβανού
και

η Αλέκα χώνει τον πούτσο της στο μεγάλο αρχηγό
κι ακόμα κι εγώ ηδονίζομαι στο θέαμα αυτό

Ένα φαλλοκεντρικό παραλήρημα ηδονιστών παρατηρητών και πούτσες τιμωροί που εξευτελίζουν τον εχθρό. Μια εμετική έκφραση βίας πάνω σε σώματα που μοιάζει να μην έχει καμιά αξία αν θα ζουν ή αν θα παίζουμε ποδόσφαιρο με τα κεφάλια τους. Μια νοσηρή εξοικείωση με τον φρικτό θάνατο Άλλων , οι οποίοι ορίζονται με εθνικά και έμφυλα κριτήρια, μια νοσηρότητα που απηχεί την κυρίαρχη προπαγάνδα που, έτσι κι αλλιώς, όλους αυτούς τους θεωρεί ζωές ανάξιες να βιωθούν.

Η συναυλία έκλεισε με σχόλια για τα πουστράκια τους χρυσαυγίτες... Στις δικές μας διαμαρτυρίες για το σχόλιο η απάντηση ήταν ότι κάθε χρυσαυγίτης κρύβει μια καταπιεσμένη αδερφή και μάλιστα με επίκληση στην αυθεντία του Κασσιδιάρη(!). Κι αν πιστεύετε πως το πρόβλημα ήταν η δική μας ανικανότητα να αντιληφθούμε το χιούμορ και την ειρωνεία των καλλιτεχνών, γιατί έχουμε «politically correct» μυσλιά, η αντίδραση μέρους του κοινού, που μας φώναζε κολλημένες και «μωρή σκρόφα, τι σε νοιάζουν τα πουστράκια» δείχνει πως όσα λέγονταν γινόντουσαν γενικά αντιληπτά με πολύ κυριολεκτική σημασία.

Σοκαρισμένες παρακολουθήσαμε ολόκληρο το λιάβ. Κατά τη διάρκειά του είχαμε απευθυνθεί στην διοργάνωση του φεστιβάλ για να διαμαρτυρηθούμε, το λιάβ όμως συνεχίζονταν κανονικά, αφού, ούτε τότε, ούτε μετά έδειξαν να θεωρούν έστω κάπως προβληματικά τα όσα διαδραματίζονταν, να επανεξετάζουν έστω την επιλογή τους να καλέσουν τη συγκεκριμένη μπάντα.

Μετά το τελευταίο κομμάτι κατευθυνθήκαμε στη σκηνή με σκοπό να τους πούμε την άποψή μας για τους μισογύνικους και ρατσιστικούς στίχους και τα ομοφοβικά σχόλια. Ή μήπως δεν έπρεπε να το κάνουμε, σεβόμενες την αυθεντία και εξουσία όσων ήταν από τη μεριά της σκηνής και των μικροφώνων;

Αρχίσαμε μια συνομιλία η οποία έγινε μπροστά στα ανοιχτά μικρόφωνα (αργότερα θα καταλαβαίναμε γιατί), στην οποία το ειρωνικό ύφος των mcς δημιούργησε κλίμα απ'την αρχή. «Έλα να κάνουμε ανοιχτό διάλογο» είπαν με μπηλαζέ χαμόγελο, απλά εμείς θα σας ειρωνευόμαστε, ενώ οι φωνές μας θα σας βρίζουν ανοιχτά.

– «Προσβάλλεις την lgbt κοινότητα που ήρθε να σε δει. Δεν περίμενα να ακούσω κάτι τέτοιο σε ένα φεστιβάλ σεξουαλικότητας. Είναι ομοφοβικό να αποκαλείς τους χρυσαυγίτες πουστράκια»

– «Αυτός είναι πούστης κι εγώ έχω πάει μια φορά με άντρα» [δείχνοντας τον άηθο mc]

– «Μιλούσες μόνο για γκαυλωμένες πούστες που γαμάνε, δεν μας νοιάζει πόσο μεγάλες είναι οι πούστες»

– «Μα εμένα η πούτσα μου είναι μικρή».

Διάλογοι θεάματος, με μπηλαζέ υφάκι και στημένο σκηνικό. Εξυηνακίστικα επιχειρήματα που προσπαθούσαν να απαξιώσουν και να από-πολιτικοποιήσουν τις διαφωνίες μας. Les και δεν υπάρχουν γκέι ομοφοβικοί ή γυναίκες μισογύνισσες. Les και η μικρή πούτσα αποτελεί δικαιολογία για ό,τι ομοφοβία και σεξισμό ξερνάει κανείς... Φύγαμε ενώ ακούγαμε από το μικρόφωνο «Εμείς θέλαμε το διάλογο, τα κορίτσια φύγαν».

Δεν θα μπορούμε στη διαδικασία να εξηγήσουμε γιατί δεν ήταν φασιστική συμπεριφορά το κράξιμο που ρίξαμε, όπως ακούσαμε από κάποιους. Ή για ποιό λόγο δεν είμαστε φεμι-ναζί, όπως έγραψαν μετά οι δύο mcς στο μπλογκ τους. Θα πούμε μόνο πως σε μια χώρα με κρατικά και παρα-κρατικά τάγματα εφόδου στους δρόμους, με Ξένο δία ενάντια σε μετανάστες, τρανς και οροθετικές, βυθισμένες βάρκες στο αιγαίο και επαναπροωθήσεις, και με 7000 μετανάστες και μετανάστριες φυλακισμένους σε στρατόπεδα συγκέντρωσης δεν είναι απλά ηλίθιο και ανιστόρητο να πετάς τέτοιους χαρακτηρισμούς, είναι επικίνδυνο. Και θα θυμίσουμε σε αυτούς που χρησιμοποιούν τον όρο φεμι-ναζί την αγαπημένη καραμέλα κάθε ακροδεξιού/φασιστικού (παρα)μορφώματος, τον «αντίστροφο ρατσισμό κατά των ελλήνων».

Η ιστορία θα ήταν μια από τις πολλές που όσες ασχολούμαστε με το έμφυλο ζήτημα έχουμε ζήσει ξανά και ξανά, με την διαφορά ίσως ότι νιώσαμε τόσο παραβιασμένες σε ένα εγχείρημα που υποτίθεται συμμετείχαμε με κάποιον τρόπο. Η συνέχεια όμως ήταν βγαλμένη από εκπομπή του Νίκου Ευαγγελιάτου, με μπόλικη δόση κανιβαλισμού και τακτικές που μόνο σε πολιτικούς χώρους δεν ταιριάζουν.

Πληροφορηθήκαμε ότι ο «ειληκρινής διάλογος» είχε χωρίς γνώση μας μαγνητοφωνηθεί, είχε χωρίς τη συγκατάθεσή μας ανέβει στο ίντερνετ, αφού τον είχαν οικειοποιηθεί, σε μια κίνηση υπεροψίας και τρολιάς. Δεν θεωρούμε τυχαίο ότι επέλεξαν να ανεβάσουν μόνο το τέλος του διαλόγου, όταν το ύφος ήταν πια έντονο και κάποιες από εμάς, εμφανώς παραγμένες, φώναζαν. Τίποτα από τα όσα προηγήθηκαν και μας εξόργισαν τόσο. Αποτυπωνόμαστε απλά σαν κάποιες «υστερικές» γκόμενες που φωνάζουν από το πουθενά κάτω από τον τίτλο: «9ο φετίχ, το καινούριο κομμάτι του δίσκου, ενάμιση χρόνο μετά την κυκλοφορία του». Το κομμάτι τελικά κατέβηκε από το ίντερνετ (τουλάχιστον γι' αυτό το θέμα κατάφερε να πάρει θέσει το Φεστιβάλ Σεξουαλικότητας!). Μέχρι τότε όμως το συμβάν και οι ταυτότητες όσων ενεπλάκησαν σ' αυτό έγιναν γνωστές, ακόμα κι όταν δεν το θέλαμε. Και ακούσαμε διάφορα σχόλια, πολλιά «μα είναι καλά παιδιά!», «μα σιγά τι έγινε» κι αρχίσαμε να αναρωτιόμαστε πόσο σοβαρή είναι η πολιτική δουλειά που υποτίθεται γίνεται και τι σημαίνει «πολιτικά λιάβ».

Σκεφτόμασταν τα νοήματα που μας ενδιαφέρει να επικοινωνήσουμε μέσα από τα λιάβ και τις φωνές στις οποίες θέλουμε να δώσουμε χώρο έκφρασης. Γιατί να ακουστεί η –έστω και υποθετική– φωνή ενός Βισατή ή ενός φασίστα; Γιατί να αναπαράγουμε την ταύτιση της ομοφυλοφιλίας με κάτι άρρωστο, ανώμαλο, παθολογικό; Γιατί να πίνουμε χαλαρά μπύρες με υπόκρουση την άγρια βία που υφίστανται όσες κι όσοι περισσεύουν απ' τον εθνικό κορμό, ης και δεν είναι κάτι τόσο τρομερό; Τόσο πολύ θεωρούμε ότι καταπιέζονται αυτές οι απόψεις στη δημόσια σφαίρα, αποτελούν «θέματα ταμπού» που δεν μπορούν να ακουστούν πουθενά δημόσια και πρέπει να τα θίξουμε εμείς ως προχωρημένες πρωτοπορίες; Αν κάποιος απάντησε ναι, τότε μάλλον ζούμε σε παράλληλα σύμπαντα.

Σκεφτόμασταν επίσης τα άτομα που μας ενδιαφέρει να χωράνε στα λιάβ και τους χώρους μας. Κι ακόμα περισσότερο σκεφτόμασταν τα άτομα που αποκλείονται και τους όρους με τους οποίους γίνεται αυτό. Αναρωτηθήκαμε αν μια γυναίκα που έχει κακοποιηθεί ή αν ένας μετανάστης που «του την έχουν πέσει» στο δρόμο θα άντεχε να ακούσει ένα τέτοιο λιάβ.

Πολύ παραπάνω, αναρωτηθήκαμε γιατί θα έπρεπε να ακούσει κάτι τέτοιο και γιατί θα έπρεπε να τα ζει όλα αυτά και μέσα στους χώρους μας. Αυτό που για κάποιους είναι 2-3 στιχάκια στα οποία κοιτάνε απλά αν η ρίμα και ο ρυθμός ταιριάζουν καλά, 2-3 στιχάκια με τα οποία πουλάνε την εικόνα ενός προχωρημένου, προκλητικού καλλιτέχνη για μια δική τους προσωπική, θεαματική προβολή και ανάδειξη, για κάποιους και κάποιες μπορεί να είναι η ανάμνηση και απειλή μιας πραγματικής βίας, ενός πραγματικού αποκλεισμού.

Αυτά τα νοήματα λοιπόν μας ενδιαφέρει να αναπαράγουμε στο λόγο μας και στη δημόσια εικόνα μας, σ' ένα λιάβ και ένα φεστιβάλ που καλούμε κόσμο να έρθει; Αυτό το κλίμα θέλουμε να υπάρχει στους χώρους μας, ένα κλίμα φιλόξενο μόνο για στρείτ ντόπιους; Αυτόν τον κόσμο θέλουμε να κάνουμε να νιώθει άνετα, ίσες και δεν μπορεί να νιώσει άνετα οπουδήποτε αλλού στο δημόσιο χώρο; Και για να μην παρεξηγούμαστε, δεν ταυτίζουμε το στρείτ με τη ετεροφυλόφιλη σεξουαλικότητα. Αντίθετα το θεωρούμε ως μια σαφή πολιτική θέση και μια συνειδητή υπεράσπιση της ετεροκανονικότητας.

Και για επίλογο, θέλουμε να τονίσουμε πως το παρόν είναι συγκρουσιακό. Η ρατσιστική και έμφυλη βία, οι έμφυλοι ρόλοι, οι ιεραρχίες, η ομοφοβία, η κανονικοποίηση, οι αποκλεισμοί που κουβαλάνε, η μαγική τους ικανότητα να βάζουν άτομα στο περιθώριο, να τα κάνουν να σιωπούν, να αφαιρούν κάθε εγκυρότητα και σοβαρότητα από το λόγο τους όταν τελικά τον αρθρώνουν, δεν έχουν πάψει, ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ. Το να μην καταναλώνουμε θεαματικά και αβασάνιστα για προσωπική μας προβολή τα όσα συστηματικά και συλλογικά υπομένουν διάφορα κομμάτια της κοινωνίας, το να αναγνωρίζουμε τις εμπειρίες τους ως κάτι σοβαρό, το να στεκόμαστε δίπλα τους το θεωρούμε πολιτική αλληλεγγύη. Εκτός κι αν κάποιος πιστεύει πως δεν τον αφορούν αυτά γιατί είναι ΕΛΛΗΝΑΣ κι όχι πακιστανός και τα άντερά του δεν έχουν κάτι να φοβούνται, γιατί είναι ΑΝΤΡΑΣ και δεν θα του βιάσουν ποτέ κανένα μουνί, γιατί είναι ΣΤΡΕΙΤ και τι τον νοιάζει αυτόν για τα πουστράκια. Αλλά να μην αναρωτιέται γιατί οι Άλλοι, οι διαφορετικοί, που τόσο στερεοτυπικά χιλιοαναπαράγει στο λόγο του, θα επιλέγουν να μην βρίσκονται ποτέ στους χώρους του, αλλά να στέκουν επιθετικά απέναντί του.

Κείμενο-απάντηση[στο προηγούμενο κείμενο] από Βδέλυγμα/θ*δ: Λίγα τελευταία πράγματα για το "8 φετίξ" (ή πώς να αποδείξεις ότι δεν είσαι ελέφαντας)

Πηγή: <http://theatrodromou.blogspot.gr/2014/06/8.html>
Αναρτημένο: 4 Ιουνίου 2014

Λίγα τελευταία πράγματα για το "8 φετίξ" (ή πώς να αποδείξεις ότι δεν είσαι ελέφαντας)

Το «8 φετίξ»* κυκλοφόρησε στις 21/12/2012 και αποτελεί δημιουργία του Βδέλυματος, του Σφάλματος, το οποίο ανέλαβε τη μουσική επιμέλεια και τη μίξη (μέλη του Θεάτρου Δρόμου), και του Onesecbeforetheend (στίχοι, ερμηνεία), με τον οποίο συνεργάστηκαν. Η πορεία του δίσκου σηματοδεύτηκε από μια σειρά γεγονότων και απόψεων που εκφράστηκαν και τελέστηκαν ενάντια στους δημιουργούς και στο δίσκο ως καλλιτεχνική δημιουργία και πολιτιστική παρέμβαση. Ως εκ τούτου, μια τελευταία απάντηση που συνοψίζει το ιστορικό της κατάστασης και την άποψη μας επιβάλλεται, όχι ως απολογία, αλλά ως απάντηση και παρέμβαση μέσα στο και για το κίνημα, καθώς και ενάντια στις νοοτροπίες που φυτοζωούν παρασιτικά εντός του.

Αρχικά, πρέπει να τονίσουμε πώς το «8 φετίξ» ως δημιουργία έχει αρκετές φορές αναλυθεί στο κοινό με διάφορους τρόπους. Για παράδειγμα, το δεητικό τύπου που βγήκε πριν την κυκλοφορία του δίσκου αναφέρεται αρκετά ξεκάθαρα στο θεατρικό ύφος που χαρακτηρίζει τις ερμηνείες και τους στίχους των δύο mcs, καθώς και στο ότι το «8 φετίξ» ως συνοδικό έργο αποτελεί tribute στη λογοτεχνία του Μαρκίσιου ντε Σαντ. Τα δεητικά τύπου, φυσικά, έχουν συχνά πολύ τυπικό χαρακτήρα και δεν μπορούν να σταθούν από μόνα τους ως τεκμήρια του τι είναι πραγματικά ο δίσκος. Γι' αυτό, λοιπόν, το «8 φετίξ» συνοδεύεται επιπλέον από ένα 16σέλιδο booklet, το οποίο εξηγεί τα νοήματα κάθε στίχου, κάθε κομματιού. Και καμιά υπεράσπιση του βιασμού και του σεξισμού δε θα βρείτε εκεί μέσα. Λίγο μετά την κυκλοφορία του δίσκου, ανέβηκε ολόκληρος στο internet μαζί με τους στίχους, το booklet και τις αναλυτικές επεξηγήσεις των στίχων στο garpigenius.com**, για όποιον ήθελε να ακούσει, να μελετήσει, να ελέγξει και να διασταυρώσει απόψεις, φήμες και γνώμες. Στα τέλη του 2013, κυκλοφόρησε από το Θέατρο Δρόμου μια αυτοτελής έκδοση ενός Βιβλίου Βασισμένου στον δίσκο. Το «8 φετίξ: directors cut»***, όπως ονομάστηκε, μια συλλογή διηγημάτων και σχεδίων. Το έντυπο ξεκινά μ' ένα πρόλογο που για άλλη μια φορά επισημαίνει τους σκοπούς των δημιουργιών.

Δυστυχώς, οι ανακοινώσεις, τα δεητικά, τα κείμενα, τα διηγήματα, οι επεξηγήσεις των στίχων και οι κατ'ιδίαν συζητήσεις δεν κατάφεραν να πείσουν ούτε στο ελάχιστο αυτούs/ές που μάλλον δεν ήθελαν να πειστούν. Στο live του Βδέλυματος με τον Onesec στη θεσσαλονίκη στα πλαίσια του φεστιβάλ σεξουαλικότητας, οι δύο καλλιτέχνες αποκαλέστηκαν ρατσιστές, σεξιστές και λίγο ή πολύ φασίστες με αφορμή τους στίχους τους από μία μικρή ομάδα ατόμων. Εκτός των

στίχων, φαίνεται να ενόχλησαν και κάποια –σαφώς– ειρωνικά σχόλια ανάμεσα στα κομμάτια, που αφορούσαν την καταπιεσμένη σεξουαλικότητα μπάτσων και φασιστών. Και ήμε «σαφώς», διότι ο τρόπος με τον οποίο αυτές οι ειρωνείες ήχθηκαν, ο τόπος στον οποίο ειπώθηκαν (φεστιβάλ σεξουαλικότητας) και η αντίδραση του κόσμου (γέλια), έκαναν πασιφανείς τις προθέσεις και πέτυχαν το σκοπό τους. Το σκηνικό αυτό ακολούθησε η δημοσίευση ενός κατάπτυστου κειμένου από τη συλλογικότητα στην οποία προφανώς ανήκαν, το «περι βδέλυγμάτων», που αναφέρεται στο live παραποιώντας κακεντρεχώς τα γεγονότα, υπερβάλλοντας και βγάζοντας αυθαίρετα συμπεράσματα.

Τέλος, είχαμε την τύχη να δεχτούμε μια «αντισεξιστική παρέμβαση» που έγινε σε live που συμμετείχε το Βδέλυγμα στις εστίες του ΕΚΠΑ. Πέρα από τα πολύ ουσιώδη συνθήματα και τρικάκια τύπου «ONESECBEFORETHEEND ΣΚΑΣΕ», είχαμε και άλλα που κατηγορούσαν, όχι απλά το βδέλυγμα και το θέατρο δρόμου (καθώς την ώρα που έγινε η παρέμβαση, ανέβηκαν οι jolly roger να παίξουν), αλλά γενικά το hip-hop ως σεξιστικό («ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΙΠ-ΧΟΠ, ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΜΙΚΡΟΦΩΝΟ ΤΟΥ ΕΔΩΣΕ Η ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΑ»). Ακόμα κι αν υποθέσουμε πως δεν ενοχληθήκαμε από την –από κάθε άποψη– αδικαιολόγητη επίθεση, βρίσκουμε τελείως άστοχο να κατηγορείται μια κουλτούρα που προέκυψε από τα πλέον καταπιεσμένα (αλλά ταυτόχρονα υπό διαρκή εξέγερση) στρώματα της Αμερικής, ως εκ γενετής σεξιστική. Λυπόμαστε που της γης οι κολλησμένοι δεν προβάλλουν από την κόλησή τους ως άγγελοι-στρατιώτες του κινήματος αλλά προσέρχονται σε αυτό με τις αντιφάσεις τους, μα δυστυχώς έτσι έχει η πραγματικότητα· που και πάλη πρόκειται για την επιφάνεια της πραγματικότητας, αφού κινήματα, όπως οι μαύροι πάνθηρες, μόνοι τους ή/και σε συνεργασία με αναρχικές ομάδες και το ΚΚΗΠΑ, δώσανε σκληρό αγώνα ενάντια στο σεξισμό και το μισογυνισμό. Ίσως, βέβαια, να μην ήταν στις προθέσεις να γίνει νύξη για την γέννηση του hip-hop, αλλά να εννοηθεί πως οι καλλιτέχνες (δηλαδή εμείς), ενώ το hip-hop είναι κουλτούρα του ελεύθερου λόγου, την χρησιμοποιούν έχοντας πατριαρχικές καταβολές. Ίσως να είμαστε κι εμείς με τη σειρά μας κακεντρεχείς. Όπως και να'χει, η διατύπωση δεν βοηθάει.

Το επίπεδο της συγκεκριμένης οργανωμένης παρέμβασης, αναδεικνύεται και από το εξής γεγονός: σε προσωπική κουβέντα που είχε κάποιος από εμάς με μία απ'τις συγκεκριμένες κοπέλες, ειπώθηκε πως αντίστοιχη παρέμβαση είχε γίνει πριν καιρό στο Βδέλυγμα σε live που έκανε στο σκοπευτήριο της καισαριανής. Κάτι τέτοιο όντως έγινε τότε από μία μικρή ομάδα 3-4 ατόμων (που ήταν και στις εστίες) με κάποια συνθήματα που μετά βίας ακούστηκαν, απλά το live ήταν των Jolly Roger και το βδέλυγμα έλειπε. Γίνεται φανερό, λοιπόν, πως η ενημέρωση εντός της πρωτοβουλίας ήταν ελλιπής και υποκινούνταν από προσωπικές έριδες. Γενικά, είμαστε οι πρώτοι που υποστηρίζουμε πως το προσωπικό είναι και πολιτικό, αλλά όχι κι έτσι.

Για να επιστρέψουμε όμως, έχει δημιουργηθεί ένα «φετίχ» με το «8 φετίχ». Δεν το έχουν τα μέλη του θ*δ, αλλά όσοι αρνούνται να διαβάσουν, να ακούσουν, να μελετήσουν και να συζητήσουν όλα αυτά τα οποία μοιράστηκε εξ'αρχης ανοικτά με αφορμή το έργο η κολληκτίβα. Τα έργα μας, ως θέατρο δρόμου, είναι αποτέλεσμα της αδιάρρηκτης σχέσης μας με το κίνημα και της εναντίωσης μας στο υπάρχον αστικό και πατριαρχικό καθεστώς. Ωστόσο δε νιώθουμε και την ανάγκη για συνεχείς υποχωρήσεις στον κάθε αυτόκλητο ηθοποιό που θέλει να παίξει το ρόλο του δήθεν κινηματικού μπάτσου της τέχνης.

Δεν πολεμάμε την πατριαρχία, αλλά επειδή έτυχε να είμαστε με τη μεριά των καταπιεσμένων, όντας μέλη των κατώτερων τάξεων. Αντιθέτως, αποδίδουμε ξεχωριστή και πανανθρώπινη (χωρίς να ξεχνάμε τις ταξικές ρίζες της καταπίεσης) αξία στο ζήτημα της χειραφέτησης απ' τη μούχλα κάθε έμφυλου διαχωρισμού. Το ίδιο το ελληνικό αστικό κράτος συγκροτήθηκε πάνω στις αξίες του συντηρητισμού, της καταπίεσης και της ομοφοβίας. Η προσπάθεια του να μιμηθεί τώρα τελευταία τους νεοφιλελεύθερους του δυτικού κόσμου δεν μας συγκινούν γιατί δε θέλουμε καμιά ελευθερία που να περνάει μέσα από την εμπορευματοποίηση και την ελευθερία της αγοράς, ούτε φυσικά καμία που να περιορίζεται σε έκφραση μέσω των καθεστωτικών ΜΜΕ και του βαθιά αντιδραστικού νεοφιλελέ lifestyle.

Η αντίθεση μας, λοιπόν, σε φαινόμενα όπως ο βιασμός, δεν είναι θεωρητική, δεν είναι αποτέλεσμα του ότι κατηγορηθήκαμε ως προπαγανδιστές του, είναι η μόνη έντιμη θέση που μπορεί να έχει ένας άνθρωπος σήμερα. Για να αντιπαρατεθεί, ωστόσο, το κίνημα σε τέτοια φαινόμενα, είτε καλλιτεχνικά, είτε πολιτικά, πρέπει να του «επιτραπεί» να μιλήσει για αυτά, να μιλήσει κυριολεκτικά και μεταφορικά σε όλα τα επίπεδα του λόγου. Πίσω απ' τη λογοκρισία ενός έργου τέχνης ή ενός πολιτικού λόγου που φωτογραφίζει την πραγματικότητα όπως αυτή είναι, κρύβεται και η διάθεση για μεταφυσικοποίηση του φαινομένου, για αποκοπή του από τους όρους που το γεννούν και για συσκότιση της αναγκαίας μελέτης που πρέπει να γίνει για την εξάλειψή του. Το «8 φετίχ» δεν προωθεί το βιασμό. Ούτε το κάνει αυτό το κομμάτι του δίσκου «Ο βιασμός του θεάματος και το θέαμα του βιασμού». Και για του λόγου το αληθές, παραθέτουμε την ανάλυση που βρίσκεται στο booklet:

«Αρκετοί από τους ρεαλιστικούς συνειρμούς αυτής της παρουσίας έχουν προέλθει από την καταστασιακή [αηλιά και αλλημιστική] τάση αντιμετάθεσης όρων με σκοπό την κατάδειξη μιας κατάστασης ως αυτή έχει και όχι ως αυτή φαίνεται. Η μέθοδος αυτή έχει εφαρμοστεί και από αρκετούς διανοητές του αναρχικού χώρου, συνήθως βέβαια ως συμπληρωματικό κομμάτι σε μια σωρεία επιχειρημάτων. Η καταστασιακή θεωρία θέλει τη σύγχρονη κοινωνία να έχει περάσει σε μία κατάσταση όπου το επικρατέστερο δείγμα υπεροχής είναι το φαίνεσθαι, εν συγκρίσει με το παραδοσιακά καπιταλιστικό και φεουδαλικό έχειν και το ρομαντικό και φιλοσοφικό είναι.

Η κοινωνία, λοιπόν, βασίζεται στο θέαμα και αποστολή του συνειδητοποιημένου περιηλιανώμενου μέσα σε αυτήν είναι να δημιουργήσει καταστάσεις τέτοιες που θα σπάσουν τη βιτρίνα αυτή και αντιστρέφοντας όρους και θέσεις θα αφυπνίσει τον πληθυσμό από το πηλατωτικό σπήλαιο της οφθαλμοπατίας. Η περίπτωση που εξετάζουμε εδώ είναι αυτή ενός μεσήλικου αναρχικού, γνώστη των παραπάνω θεωριών, ο οποίος θέλει να σπάσει την οργανική βιτρίνα του θεάματος βιάζοντας ένα σύμβολό του, μία αστέρα της τηλεοπτικής σόου μιτζ. Έχοντας αφομοιώσει σε υπερβολικό – έως καταστροφικό – βαθμό τις θεωρίες της αντιστροφής, από όργανο της αναρχίας στον αγώνα εναντίον του φασισμού μετατρέπει τον εαυτό του σε ένα ιδανικό παράδειγμα φασίστα ο οποίος δρα στο όνομα της αναρχίας. Καταρρίπτει οποιαδήποτε αναρχική θεώρηση περί ισοδυναμίας των φύλων και καθιστά τον εαυτό του ισχυρότερο μπροστά στην ανυπεράσπιστη γυναίκα η οποία έχει γίνει θύμα του σε ένα μικρό στενό κακόφημης περιοχής της Αθήνας.

Η αρρωστημένη αντιστροφή των όρων πετυχαίνει απόλυτα και το σύμβολο της σόου μιτζ, η γυναίκα αυτή, γίνεται η ιδανική αμυνόμενη ενάντια στην εξουσιαστική δομή της ανδρικότητας που προσωποποιείται στον αναρχικό. Ο τελευταίος παρουσιάζει ένα προς ένα όλα τα αναρχικά φετίχ του: λιθοβολεί το πρόσωπο της γυναίκας παρομοιάζοντάς το με βιτρίνα μαγαζιού, της κλείνει τα μάτια βλέποντας σε αυτά κάμερες ασφαλείας, συνδέει τις έννοιες της ανάληψης και της κατάθεσης με την κακοποίηση του αιδού. Μετά από ένα αφηγηματικό κενό, παρακολουθούμε τον αντι-ήρωα κλεισμένο στη φυλακή, στο βασικό όργανο του σωφρονιστικού συστήματος. Το γεγονός που αποδεικνύεται εδώ είναι η ανώφελη ύπαρξη του συστήματος αυτού, αναποτελεσματική ακόμα και για τους στόχους των δημιουργών του, καθώς το μόνο στο οποίο εξυπηρετεί είναι η τόνωση του συναισθήματος του πείσματος εκ μέρους του σωφρονιζόμενου, ο οποίος βλέπει πως μόνο δικό μπορεί να έχει απέναντι σε ένα τέτοιο σύστημα εκβιασμού και εγκλεισμού.

Η όλη παρουσίαση θέλει να συνδέσει το περιεχόμενό της με τις προσμίξεις των ιδεολογιών, ειδικά στις ακραίες εκφάνσεις τους. Η σύνδεση αναρχικών και φασιστικών θεωριών είναι ένα γεγονός που έχει λάβει χώρα στην ψυχή πολλών γνωστών ιστορικών προσωπικοτήτων, η πλειονότητα των οποίων έχει, δυστυχώς χαρακτηί στις μνήμες των περισσοτέρων ως εκπρόσωπος μίας εκ των δύο ιδεολογιών. Η παραδοχή του γεγονότος αυτού είναι αρκετή για να δημιουργήσει σκάνδαλο ανάμεσα στους δογματικούς ακολούθους των προσωπικοτήτων αυτών και των κινήματων που όρισαν. Ο “αναρχοφασισμός”, για παράδειγμα είναι ιδεολογία κατακριτέα τόσο από αναρχικούς όσο και από φασίστες. Είναι όμως ο ιδανικός τρόπος για να εξετάσει κανείς τα επίπεδα αναρχισμού και φασισμού που ενυπάρχουν στη συμπεριφορά καθημιάς μεμονωμένης προσωπικότητας ασχέτως σε ποια ιδεολογική ομάδα ανήκει.»

Γνωρίζουμε ότι υπάρχει μια τάση να προσπερνάμε βιαστικά το νόημα ενός πράγματος όταν δεν μας αρέσει κάτι στην μορφή του, αηλιά δεν περιμέναμε να υπάρξουν τέτοιες παρεξηγήσεις. Γενικά, επικρατεί μια τάση να κρίνεται η τέχνη βάση μιας αξιολόγησης που έχει να κάνει με το «ωραίο»: αυτό που ευχαριστεί, πορρώνει, αρέσει, είναι πετυχημένο ως έργο. Το «8 φετίχ», και γενικότερα τα έργα μας, δεν εναστερνίζονται αυτήν την αντίληψη. Για εμάς η τέχνη δεν είναι μόνο προς τέρψη, αηλιά σκοπό έχει και να προβοκάρει, να σοκάρει, να προβληματίσει. Επομένως, οι όμορφες εικόνες απουσιάζουν και όποιος/α από τους δέκτες πορρώνεται με τη βιαιότητα ορισμένων σκηνών, απλούστατα είναι αηλιτωμένος. Όσο περνάει από το χέρι μας, τα συζητάμε αυτά με άηλο κόσμο, και πολλές φορές έχει τύχει να κράξουμε άτομα με λιανθασμένη αντίληψη στο ζήτημα. Κι αυτό, διότι δεν θεωρούμε τους εαυτούς μας την ιντελιγκέντσια της τέχνης και μας αρέσει να αηλιηλεπιδρούμε.

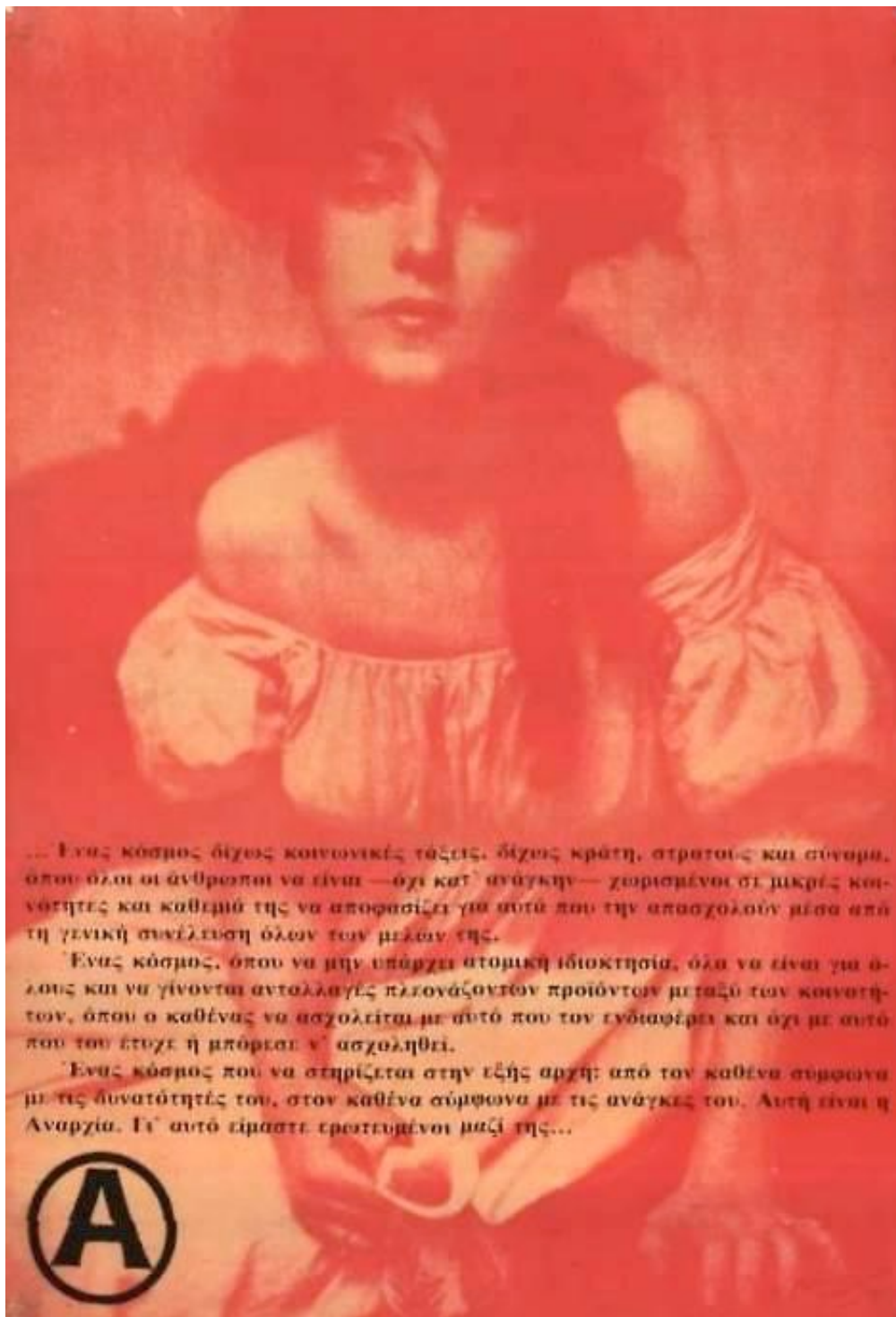
Και κάτι τελευταίο: ο σεξισμός και κάθε λογής βλακεία, είναι διάχυτος στο χώρο μας, ιδίως στο hip-hop. Στίχοι ακραίοι, προταγματικοί, ξεστομίζονται από κάγκουρες, όχι μόνο σε μαγαζιά, αηλιά και σε lives του «χώρου». Το γεγονός αυτό, απ’την στιγμή που δεν υπάρχουν αντίστοιχες παρεμβάσεις, συσσωρεύει βία στα υποκείμενα που ασχολούνται με το θέμα. Από την στιγμή που δεν υπάρχουν οι συσχετισμοί να γίνουν παρεμβάσεις σ’εκείνα τα μέρη, αυτές όταν πραγματοποιούνται γίνονται σε μέρη σαν τις εστίες του ΕΚΠΑ, όπου είναι γνωστή η χαλιάρωση της διοργάνωσης και η ανεκτικότητα των συμμετεχόντων. Επειδή, όμως, αυτή η φαινομενική «αδυναμία» με κοινωνικούς όρους μπορεί να αποδοθεί στο ότι είμαστε «φηώροι», «αδερφές», κτλ, και επειδή το βδέλυγμα τυχαίνει να είναι ομοφυλόφιλος, τέτοιες οργανωμένες παρεμβάσεις στα live μας θα εκλαμβάνονται ως ομοφοβικές · και ως τέτοιες θα αντιμετωπίζονται.

Η πολιτική αργοσχολία είναι διαιώνιση του υπάρχοντος.

Θέατρο Δρόμου

Αφίσεις, συνθήματα, αυτοκόλλητα

Το υλικό που ακολουθεί εντοπίστηκε στους χώρους της έρευνας, στον δημόσιο χώρο της Αθήνας, κυρίως στην περιοχή του κέντρου αλλά και στο διαδίκτυο, κυρίως σε ιστοσελίδες αντι-πληροφόρησης και σε ιστολόγια ομάδων και συλλογικοτήτων

Ε ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ Ο ΓΑΙΔΑΡΟΣ ΠΕΤΑΕΙ

Σε συνθήκες καπιταλιστικής κρίσης –όπως αυτή που βιώνουμε– δίνεται η ευκαιρία στην εξουσία να προβεί στις κατάλληλες μεταρρυθμίσεις υπέρ αυτών που κατέχουν τον πλούτο και ενάντια σε αυτούς που τον παράγουν. Για να επιτευχθεί αυτή η αναδιάρθρωση των ταξικών συσχετισμών προς όφελος του κεφαλαίου και να αποφευχθούν οι αντιδράσεις, κάποιες φορές είναι αναγκαίο να υιοθετηθεί ένα διαφορετικό ιδεολογικό πλαίσιο. Οι δεξιές κυβερνήσεις και κομματικοί σχηματισμοί ανέκαθεν εστίαζαν στην ανάγκη για ανταγωνιστικότητα και εθνική ανάπτυξη, τονώνοντας παράλληλα τα πατριωτικά αισθήματα, ενώ αριστερά κόμματα φορούσαν το μανδύα του πολιτισμού και των ανθρωπιστικών αξιών στο όνομα του λαού.

Σε αυτές τις συνθήκες, ο ΣΥΡΙΖΑ προβάλλεται ως σωτήρας, θέτοντας όμως μια πολιτική κατεύθυνση η οποία δε στοχεύει στην ανατροπή του υπάρχοντος συστήματος και στη ρήξη με το κεφάλαιο και το κράτος του. Δεν αποτελεί τίποτε άλλο παρά μια πολιτική διαχείρισης, φαινομενικά διαφορετική από την προηγούμενη (κάτι που επιβεβαιώνεται, άλλωστε, και με τη στελέχωση νευραλγικών θέσεων του από άτομα που στο παρελθόν κατείχαν θέσεις σε σχηματισμούς εξουσίας ταυτόχρονα με την παντελή απουσία του από κοινωνικούς αγώνες που επιφέρει η εκλογική του άνοδος). Οι εξαγγελίες του συνεχίζουν την πολιτική της δεξιάς, μιας πολιτικής που σε αντιπαράθεση της απώλειας μόνιμων θέσεων προωθεί τις ελαστικές σχέσεις εργασίας, έναντι πενιχρών αποδοχών, χωρίς ένσημα και εργατικά δικαιώματα, μέσω κοινωφελών προγραμμάτων και συμβάσεων ορισμένου χρόνου. Και για να χρυσώσουν το χάπι της ολοένα αυξανόμενης υποτίμησης της εργασιακής μας δύναμης, υπόσχονται περισσότερη δημοκρατία, περισσότερες ελευθερίες, περισσότερο πολιτισμό, περισσότερο άρτο και θεάματα.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, τόσο το ντόπιο όσο και το ξένο κεφάλαιο επωφελεύονται. Από τη μία ο πυρήνας της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης δεν κλονίζεται, και από την άλλη η τάξη μας επαναπαύεται και αποπροσανατολίζεται. Όπου αυτό δεν επιτυγχάνεται επαρκώς, η "εν αναμονή κυβέρνηση της Αριστεράς" εντείνει την προσπάθεια αφορολόγησης αυτοοργανωμένων επιχειρημάτων και αδιαιμοσολάβιτων αγώνων από τα κάτω.

Προφανώς, οι προσπάθειες εκλεγμένες τοπικές διοικήσεις δεν είναι αποκομμένες από τους επίσημους κομματικούς φορείς τους: ακολουθούν συγκεκριμένα βήματα, που αποτελούν μέρος κεντρικής πολιτικής, όσο κι αν ισχυρίζονται το αντίθετο. Επιπλέον, είναι υποκριτικό και υποτιμώμενο να υποστηρίξουμε έναν κομματικό φορέα, η πολιτική του οποίου ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις επιταγές του κεφαλαίου να υιοθετεί φιλεργατικό προφίλ. Κάθε άρνηση σε κυβερνητικές προσαγωγές γίνεται για ψηφοθηρικούς ή λαϊκίστικους λόγους και αυτό φαίνεται από την άνευ όρων υιοθέτηση λύσεων που έρχονται ως συνέχεια της προηγούμενης διαχείρισης όπως διμνες συμβάσεις.

Σε αυτές τις συνθήκες τοποθετείται τον τελευταίο καιρό η συζήτηση, από τις δημοτικές αρχές και όχι μόνο, για το ζήτημα της Βίλας Ζωγράφου, η οποία υποτίθεται ότι θα "ανοίξει στο λαό" όταν περιέλθει η διαχείρισή της στα χέρια του δήμου. Στην πραγματικότητα όμως η συζήτηση αυτή σχετίζεται άμεσα με το γεγονός ότι εδώ και 3 χρόνια η κατάληψη είναι ένας απελευθερωμένος ανοιχτός χώρος που διαχειρίζεται από κόσμο των γειτονιών μας, με οριζόντιες διαδικασίες και όρους που δεν καθορίζονται και δεν ελέγχονται από κεντρικές και τοπικές αρχές.

Για μας η επιλογή της κατάληψης δεν αποτελεί αυτοσκοπό αλλά στρατηγική πολιτική επιλογή που πραγματώνει τα προτάγματα της αυτοοργάνωσης, της αυτοδιαχείρισης με αντιεραρχικό και αδιαιμοσολάβιτο τρόπο. Αποτελεί σημείο συνάντησης, δημιουργίας, συλλογικοποίησης αναγκών και επιθυμιών που υλοποιούνται με ποικίλες δομές και δραστηριότητες. Είναι ένας χώρος άρρηκτα συνδεδεμένος με τις ευρύτερες κοινωνικές αντιστάσεις, από και για αγωνιζόμενους ανθρώπους. Ως τέτοιος, λοιπόν, δε θα μπορούσε παρά να συμμετέχει – όχι μόνο σε κεντρικό αλλά και σε τοπικό επίπεδο – σε κοινωνικούς ταξικούς αγώνες, όπως εργατικές κινητοποιήσεις, αντιφασιστικές δράσεις, επανοικειοποίηση δημοσίων χώρων, δράσεις αλληλεγγύης σε διωκόμενους αγωνιστές, κινήσεις αυτομείωσης ενάντια στην υποτίμηση της εργασιακής μας δύναμης. Αγώνες που δεν μπορούν παρά να είναι ενάντια στο κεφάλαιο, το κράτος του και τις σχέσεις εκμετάλλευσης που προκύπτουν από αυτό.

Η πολιτική και πρακτική υπεράσπιση του Αυτοδιαχειριζόμενου Κοινωνικού Χώρου Βίλα Ζωγράφου δεν ήταν, δεν είναι και δεν πρόκειται να μεταβληθεί σε πεδίο διευθέτησης εδαφικών διαφορών ή διαχειριστικών λύσεων σχετικά με το κτίριο και τον περιβάλλοντα χώρο.

Γιατί η υπεράσπιση των καταλήψεων είναι υπεράσπιση της αξιοπρέπειας, των ιδανικών και των αγώνων μας για την κατάργηση της εκμετάλλευσης, για ένα κόσμο ελευθερίας και ισότητας.

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

**ΣΤΟΥΣ 300 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΕΡΓΑΤΕΣ
ΑΠΕΡΓΟΥΣ ΠΕΙΝΑΣ ΑΠΟ 25/1**

Από 25/1 βρίσκεται σε εξέλιξη η πιο μαζική απεργία πείνας μεταναστών στην Ελλάδα, με 250 μετανάστες εργάτες στην Αθήνα στο κτήριο Πατησίων και Ηπείρου και άλλους 50 στο εργατικό κέντρο Θεσσαλονίκης. Αίτημα η άμεση νομιμοποίηση όλων των παράνομων μεταναστών εργατών. Από την πρώτη κιόλας στιγμή της απεργίας οι απεργοί δέχτηκαν μια πρωτοφανή επίθεση από το κράτος, πρώτα μέσω των ΜΜΕξημέρωσης και των πρυτανικών αρχών και στη συνέχεια με ισχυρή αστυνομική καταστολή, με άρση του πανεπιστημιακού ασύλου και αποκλεισμό της νομικής σχολής, όπου και είχαν εγκατασταθεί αρχικά οι 250 απεργοί της Αθήνας.

Παρά τη σφοδρότητα αυτών των επιθέσεων το ηθικό των απεργών δεν κάμφθηκε. Ο αγώνας τους, που στηρίζεται μόνο στις σωματικές τους αντοχές, στη μεταξύ τους ενότητα και στη στήριξη από αλληλέγγυο κόσμο, συνεχίζεται και θα πάει μέχρι τέλους.

Τη στιγμή που η κυριαρχία καλεί σε εθνική ενότητα,
**Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ 300
ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ
ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΟ ΔΡΟΜΟ...**

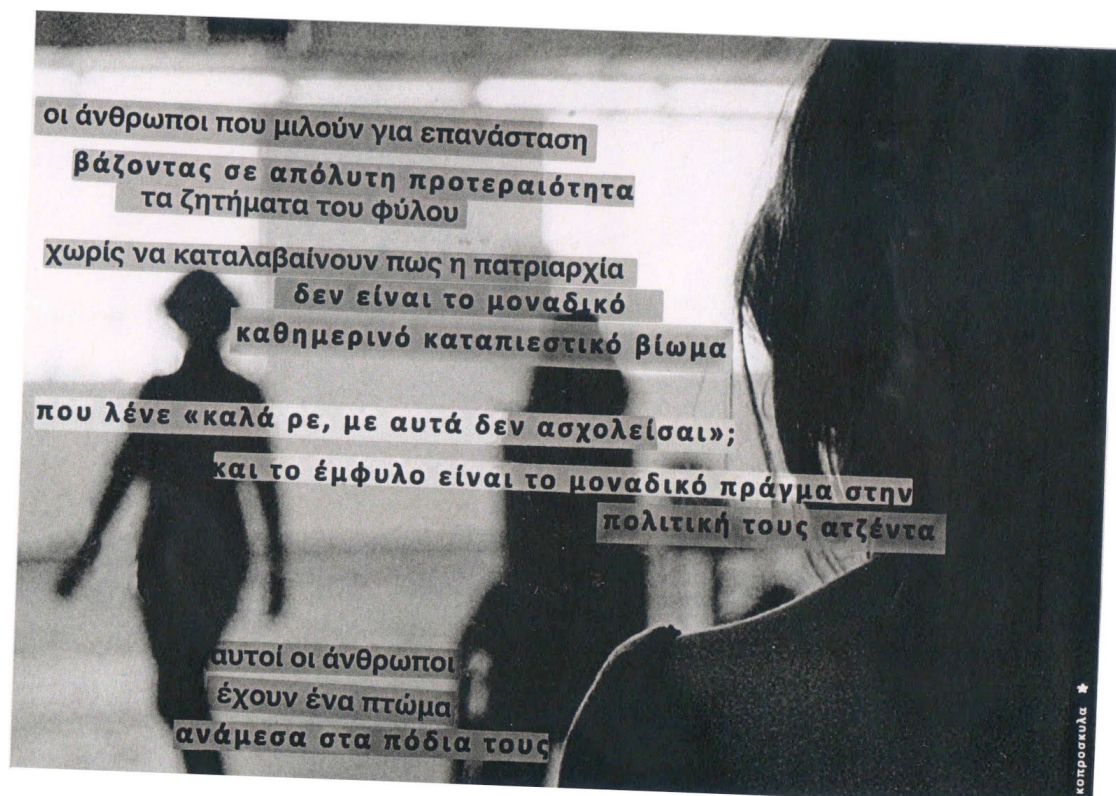
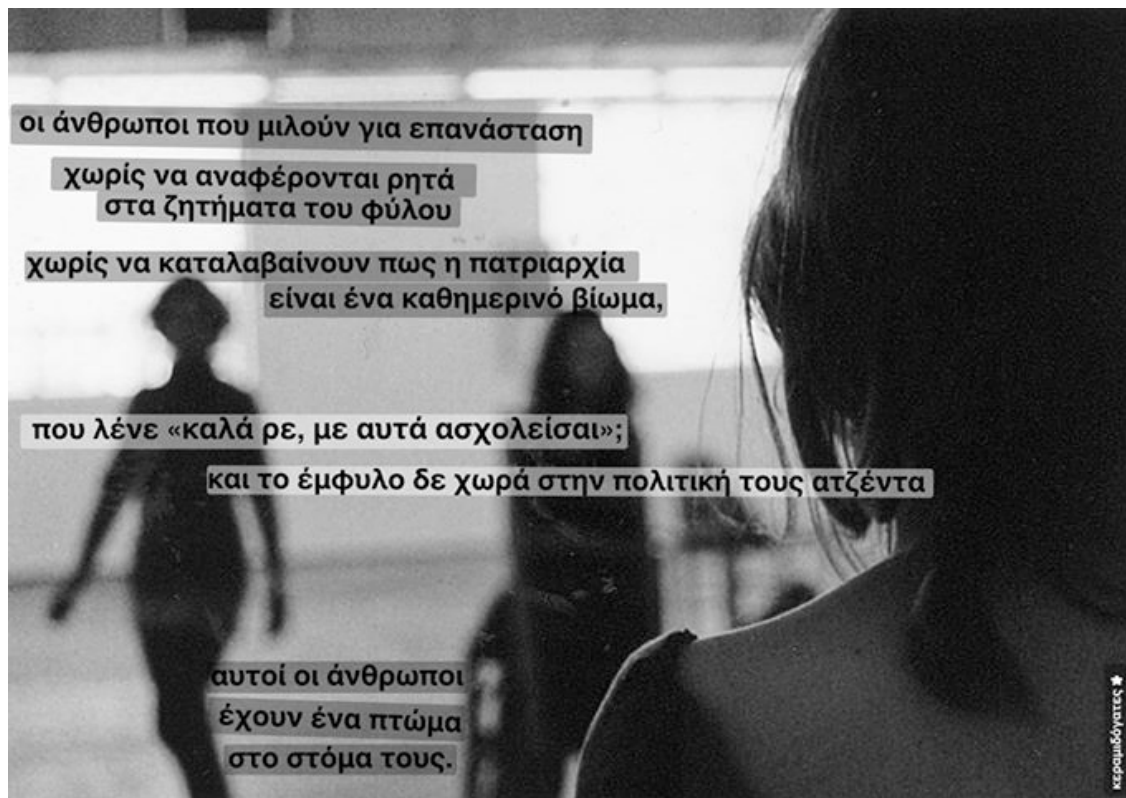
ΑΔΙΑΜΕΣΟΛΛΑΒΗΤΟΙ ΑΥΤΟΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΙ

ΤΑΞΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ

**Συνέλευση αναρχικών αντιεξουσιαστών
αυτόνομων για την παρέμβαση στις σχολές.**

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΝΑ ΣΤΑΘΟΥΜΕ ΟΛΕΣ ΜΑΖΙ

Αυτή η αφίσα αποτελεί μια καταγραφή όσων περιστατικών σεξιστικής βίας κατάφεραν και έκληψαν 5 λεπτά δημοσιότητας στα (κυρίως ιντερνετικά) μήντια. Είναι μόνο οι βιασμοί, οι ξυλοδαρμοί, οι εκβιασμοί και οι απειλές και, γενικά, οι επιθέσεις εναντίων γυναικών που καταγγέλλθηκαν τον προηγούμενο μήνα. Και σίγουρα δεν ήταν οι μοναδικές που συνέβησαν. Σκοπός της αφίσας είναι να αναδειχθεί ο σεξισμός που είναι διάχυτος παντού στην ελληνική κοινωνία, η οποία επιλέγει συνήθως να κρύβει τέτοια γεγονότα κάτω από το χαλί και να παριστάνει ότι είναι «μεμονωμένα γεγονότα» και ότι θύτες είναι είτε «διαταραγμένοι τύποι με προβλήματα ψυχιατρικού τύπου», είτε (τώρα τελευταία όλο και πιο συχνά) «μετανάστες, βάρβαροι, μισογύνηδες και απολίτιστοι». Όχι! Δεν είναι μεμονωμένα περιστατικά και δεν τα κάνουν άνδρες ενός συγκεκριμένου προφίλ! Τα κάνουν άνδρες. Συνήθως αυτοί που θα ευνοηθούν από την ανωνυμία τους και θα προστατευτούν από το κράτος. Δηλαδή αφεντικά, μπάτσσι, «ευπόληητοι» πολίτες κλη. Δηλαδή άντρες καθημερινοί.

1.11.2016 - Ζάκυνθος

31χρονος άνδρας για κάποιο χρονικό διάστημα συνομιλούσε με μία 16χρονη σε ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης. Προσποιούμενος ότι είναι συνομήλικό της κορίτσι την έπεισε να του αποστείλει γυμνές τns φωτογραφίες. Με την απειλή τns δημοσίευσης των φωτογραφιών τns, τnv εξανάγκασε να τnv συναντήσει κατ' επανάληψη και τnv βίαζε κατ' επανάληψη.

13.11.2016 - Χανιά

Σε καφετέρια στα Χανιά ένας τύπος ακολούθησε μια γυναίκα, χωρίς να τnv γνωρίζει ή α έχει καμία σχέση με αυτή, στην τουαλέτα και προσπάθησε να τnv βιάσει. Η κοπέλα φώναξε για βοήθεια και δύο υπεύθυνοι του μαγαζιού ακινητοποιήσαν τnv τύπο.

18.11.2016 - Χανιά

Άντρας μετά από καυγά, χτύπησε άσχημα τnv σύντροφο του. Η γυναίκα βγήκε από το σπίτι ζητώντας βοήθεια. Μόνο τότε οι γείτονες προσπάθησαν να τnv βοηθήσουν παίρνοντας τους μπάτσους. Όπως μαθεύτηκε όμως, δεν είναι η πρώτη φορά που ο συγκεκριμένος άντρας άσκησε βία στη γυναίκα αυτή.

09.12.2016 - Άμφισσα

15χρονη μαθήτρια έχει πέσει θύμα βιασμού επανειλημμένως από τnv κατά 4 χρόνια μεγαλύτερο αδερφό τns. Η κοπέλα αφού τnv ανέφερε σε έναν καθηγητή τns, με τnv προτροπή του, τnv κατήγγειλε στην αστυνομία.

09.12.2016 - Ιωάννινα

Στο νοσοκομείο κατέληξε φοιτήτρια-εργάτρια στα Ιωάννινα μετά από ξυλοδαρμό που υπέστη από τnv αφεντικό τns. Από ότι φαίνεται δεν αρκεί να δουλεύουμε σε σκατοπληρωμένες δουλειές με απλήρωτες υπερωρίες ανασφάλιστος, αλλά θα πρέπει μάλλον να δεχόμαστε και σεξουαλικές παρενοχλήσεις και ξύλο από τα αφεντικά...

18.12.16 - Αργίτιο

Άντρας 72 χρόνων πιάστηκε από μπάτσους σε απόμερο μέρος κοντά στην εθνική οδό Αργιτίου- Θέρμου να βιάζει 13χρονη κορίτσι (υποτίθεται ότι τnv κορίτσι τnv έκανε αυτό εναντι αμοιβής). Συνέλαβαν τnv 72χρονη μετά από λίγο καιρό που όπως έγραψαν τα μέσα η ασφάλεια έκανε «ερεύνα».

Επίσης γράφτηκε ότι όλοι είναι σακαρισμένοι όχι μόνο με τnv τύπο, αλλά και με τnv κορίτσι που τnv έκανε έναντι αμοιβής. Αν σταματήσει ο κόσμος να υποκρίνεται ότι πέφτει από τα συννεφια και αν παραδεχτεί ότι ζούμε σε έναν τόπο που ο άντρας είναι αποδεκτός όποτε γουστάρει να πηγαίνει και να κάνει σεξ ή να βιάζει επί πληρωμή γυναίκες (οι οποίες είτε έχουν ανάγκη χρήματα ώστε να επιβιώσουν είτε κάποιος τnv αναγκάζει να τnv κάνουν) τότε δεν θα αναστατώνονταν τόσο πολύ που ακόμα μια γυναίκα πήρε αυτόν τnv δρόμο.

26.12.2016 - Πάτρα

Έλληνας, μετά από έντονο τσακωμό με μια γυναίκα, παίρνει κυνηγετικό όπλο ρίχνει μια στον αέρα και μια προς τnv κατεύθυνση που ήταν αυτή με αποτέλεσμα να τnv τραυματίσει στον μηρό.

Δεν βρίσκουμε κάτι παράξενο σε αυτήν τnv είδηση. Όύτε ότι ο "κύριος" ήταν 100% Έλληνας, ούτε ότι πήρε τnv όπλο του και όποιον πάρει ο χάρος (πιο συγκεκριμένα τnv κοπέλα, με τnv οποία είχε τσακωθεί πριν τnv πυροβολισμό). Εδώ η υποτίμηση και η κακοποίηση (είτε σωματική, είτε ψυχολογική) υφίσταται κάθε μέρα. Σε έναν πυροβολισμό θα κολλώσουν;

27.12.2016 - Άκτιο-Βόνιτσα

50χρονος κατηγορείται από τnv 26 γυναίκα του για ενδοοικογενειακή βία κατά τns ίδιες και του παιδιού τns.

Προφανώς, για κάποιο "άγνωστο λόγο" δεν έχει συλληφθεί ακόμα...

27.12.16 - Ηράκλειο

Το σπίτι μιας γυναίκας και τns οικογένειας τns στο θραψανό Κρήτης κάηκε από φωτιά που ξέσπασε ενώ έλειπαν όλοι τns. Η οικογένεια λέει ότι πρόκειται για εμπρησμό από συγκεκριμένα άτομα που λίγες μέρες πριν είχαν απειλήσει τnv γυναίκα κατά τη διάρκεια δίκης ότι "θα τnv κάψουν ζωντανή". Η δίκη γινόταν για τnv βιασμό τns από δύο άνδρες στο Καστέλλι τnv Ιούλιο του 2013 και τnv οποίο είχε καταγγείλει. Η υπόθεση είχε εκδικαστεί πριν από λίγες ημέρες με τns δύο κατηγορούμενους να αθωώνονται λόγω αμφιβολιών.

Μία γυναίκα βιάστηκε, κατήγγειλε τnv βιασμό τns και οι δράστες αθωώθηκαν. Οι βιαστές όχι μόνο τnv απείλησαν, αλλά βάλανε φωτιά στο ίδιο τns τnv σπίτι. Και μετά φαίνεται σε κάποιους περιέργο όταν ακούν πως οι περισσότεροι βιασμοί δεν καταγγέλλονται ποτε...

WildCat
our bodies are a
battleground

